

Nr 45

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 4 februari 1955 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 100, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);
- 2) förordning om inventering av varulager för inkomsttaxeringen; samt
- 3) förordning om investeringsfonder för konjunkturutjämning.

Rörande författningsförslagens lydelse hänvisas till utskottets hemställan.

Beträffande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här anföras följande.

I propositionen framlägges förslag till ändrade regler för företagsbeskattningen. Förslaget grundar sig på det av företagsbeskattningskommittén år 1954 framlagda betänkandet i ämnet. Vissa modifikationer och ändringar i kommitténs förslag har dock vidtagits.

Syftet med den föreslagna lagstiftningen är att anpassa företagsbeskattningen till en konjunkturstabiliserande ekonomisk politik. Det framlagda förslaget bygger på en fortsatt nettovinstbeskattning men med en åtstramning av rätten till vinstreglerande dispositioner. Investeringsfondsinstitutet föreslås utbyggt med speciella skattelättnader för de företag, som begagnar sig därav.

Förslaget kan sammanfattas med följande.

Den *fria avskrivningsrätten* begränsas. Avdrag för avskrivning å maskiner får åtnjutas med högst 30 procent för år räknat å summan av ingående bokfört värde å inventariebeståndet och årets anskaffningskostnad. Möjlighet finnes att i det fall, då inventarier avyttrats eller förlorats, göra en extra avskrivning motsvarande försäljningssumman eller försäkringsersätt-

ningen. Även överprisavdrag m. m. kan ifrågakomma. Enligt en suppletär regel får tillgångarna alltid skrivas ned till ett värde motsvarande restvärdet vid en årlig avskrivning med 20 procent å anskaffningsvärdet.

Dessa regler skall i princip få tillämpas av alla rörelseidkare och jordbrukare med taxering enligt bokföringsmässiga grunder och alltså inte — som för närvarande gäller beträffande rätten till fri avskrivning — endast av aktiebolag och ekonomiska föreningar.

Beträffande *lagervärderingen* skall, i syfte att erhålla en tillförlitlig utgångspunkt för beräkning av vid taxeringen tillåten nedvärdering, skattskyldig, som är pliktig att föra handelsböcker, verkställa en sådan inventering av lagret att dettas anskaffnings- eller återanskaffningsvärde därvid framkommer eller ock annat värde med stöd varav något av förstnämnda värden kan framräknas. Sedan därefter avdrag för inkurans verkställts, får nedskrivning göras. Huvudregeln för flertalet skattskyldiga är därvid att lagret får nedskrivas med 60 till 40 procent. Med tillämpning av endera av två suppletärregler kan i särskilda fall lägre lagervärden medgivas. Enligt den ena regeln må sålunda nedskrivningens storlek beräknas på medeltalet av lagren under de två närmast föregående beskattningsåren, vilket i vissa fall kan leda till negativa lagervärden. Den andra suppletärregeln innebär att, om i lagret ingår råvaror eller stapelvaror, lagret i denna del får upptagas till lägst 70 procent av ifrågavarande tillgångars lägsta marknadspris under en tioårsperiod.

Beträffande lagervärderingen enligt huvudregeln skall under vissa övergångsår följande gälla. Lagret för beskattningsåret 1955 får värderas enligt nu gällande regler, för beskattningsåret 1956 till lägst 20 procent av lagrets anskaffningsvärde samt för beskattningsåren 1957 och 1958 till lägst 30 procent av anskaffningsvärdet. Fr. o. m. beskattningsåret 1959, sålunda fr. o. m. taxeringen 1960, träder de nya bestämmelserna helt i kraft.

Såsom villkor för rätt till avdrag för avsättning till *investeringsfond* skall gälla att den skattskyldige å särskilt konto i riksbanken inbetalt 40 procent av den gjorda fondavsättningen. Avsättning till investeringsfond för rörelse får göras med högst 40 procent av årsvinsten och till investeringsfond för skogsbruk med högst 10 procent av redovisad bruttointäkt av skogsbruk. I syfte att stimulera till ökade fondavsättningar föreslås flera betydelsefulla ändringar i förhållande till nu gällande lagstiftning. Sålunda får 30 procent av investeringsfond fritt tagas i anspråk efter fem år, medan enligt nuvarande regler fond inte får till någon del tagas i anspråk utan arbetsmarknadsstyrelsens medgivande. Vidare föreslås rätt för företag, som tagit investeringsfond i anspråk i enlighet med nyssnämnda myndighets beslut, att vid beskattningen erhålla ett extra avdrag med belopp motsvarande 10 procent av den ianspråktagna fondavsättningen.

Rätten till avdrag för *avsättning till pensionsstiftelser* begränsas permanent i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande tillfälliga bestäm-

meler. I syfte att förhindra missbruk av bestämmelserna äger s. k. familjeföretag inte åtnjuta avdrag för stiftelseavsättning för att bereda pension åt huvuddelägare. I fråga om avsättning som göres av fysisk person, handels- och kommanditbolag erfordras för avdragsrätt att de avsatta medlen överförts till stiftelsen kontant eller på därmed jämförligt sätt. De fria pensionsstiftelserna skall stå under länsstyrelsens tillsyn.

För avdrag för *avsättning till annan personalstiftelse än pensionsstiftelse* kräves att medlen kontant eller på därmed likvärdigt sätt överförts till stiftelsen. Även fri personalstiftelse skall stå under länsstyrelsens tillsyn.

Kommitténs förslag om *rätt till förlustutjämning i vissa fall* har inte upptagits i propositionen.

De förordade bestämmelserna tillsammanantagna har ansetts inte motivera någon ändring av nu gällande skattesatser.

Till utskottets behandling har hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 421 av herr *Axel Svensson m. fl.* och II: 526 av herr *Engkvist m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att folketshusförening, folkparksförening, bygdegårdsförening och annan liknande organisation med huvudsaklig uppgift att tillhandahålla samlingslokal, ävensom annan i ideellt syfte verksam organisation, som tillhandahåller dylik lokal, enligt företagsbeskattningskommitténs förslag erhåller rätt till resultatutjämning;

II) de likalydande motionerna I: 458 av herr *Velander* och II: 568 av herr *Östlund m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta sådan ändring av kommunalskattelagen att för skogsindustriens vidkommande må till varulager hänföras inköpta träd å rot, samt att vederbörande utskott måtte utarbeta härför erforderlig lagtext»;

III) de likalydande motionerna I: 459 av herrar *Sigfrid Larsson* och *Theodor Johansson* samt II: 566 av herrar *Hansson* i Önnarp och *Hansson* i Skegrie, vari hemställts, att riksdagen vid behandling av propositionen nr 100 måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning rörande införande av öppen resultatutjämning vid taxering av inkomst av rörelse och jordbruksfastighet, varvid frågan om införande av ett utjämningskonto för jordbruket må prövas i enlighet med vad som i motionerna anförts;

IV) de likalydande motionerna I: 460 av herr *Magnusson m. fl.* och II: 574 av herr *Strandh m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen måtte

1) antaga det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till lag om ändring av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) som framlagts i proposition nr 100 med de ändringar av punkt 2 av anvisningarna till 29 § samt av övergångsbestämmelserna som framgår av följande lydelse.

Anvisningar

till 29 §.

2. Skattskyldig må — — — sådan personal.
 Avdrag må — — — överlämnat skuldebrev.
 Avdrag för — — — denna gavs.
 Skattskyldig må — — — beträffande pensionsstiftelse.

Denna lag — — — tidigare år.

I samband — — — följande iakttagas.

1. Vad i — — — att gälla.

2. Finnes vid — — — över stiftelsen.

Utgår vid — — — bindande utfästelse.

Sådan stiftelse, — — — nr 308.

3. Skattskyldig, som — — — räkenskapsenlig avskrivning.

Har skattskyldig — — — i kraft.

4. Oaktat bestämmelserna i punkt 1 av anvisningarna till 41 § skola vid taxering i första instans i sin helhet tillämpas från och med år 1957, skola för de beskattningsår beträffande vilka taxering verkställas åren 1957—1962 följande särskilda bestämmelser gälla vid tillämpning av femte stycket i nämnda anvisningspunkt.

Vid utgången av de beskattningsår, för vilka taxering i första instans äger rum åren 1957 och 1958, må lagret upptagas i enlighet med gällande bestämmelser.

Vid utgången av de beskattningsår, för vilka taxering i första instans äger rum åren 1959—1962, må lagret icke upptagas till belopp understigande i det följande angiven procentuell andel av lagrets i nyssnämnda stycke av sagda anvisningspunkt angivna värde, nämligen

såvitt angår de beskattningsår, för vilka taxering i första instans verkställs åren 1959 och 1960, tjugu procent av lagrets värde; samt

såvitt angår de beskattningsår, för vilka taxering i första instans verkställs åren 1961 och 1962, trettio procent av lagrets värde.

2) antaga det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till förordning om investeringsfonder för konjunkturutjämning med den ändring av 5 § som framgår av följande lydelse:

5 §.

Å konto — — — §§ stadgas.

Sedan fem år förflutit från ingången av det år varunder inbetalningen verkställts, äger företaget att efter uppsägning hos riksbanken uttaga högst trettio procent av det ursprungligen inbetalta beloppet samt, sedan tio år förflutit från ingången av det år, varunder inbetalningen verkställts, ytterligare trettio procent av detta belopp. Har sådant — — — beloppets storlek»;

V) de likalydande motionerna I: 461 av herrar *Eskilsson* och *Anders Johansson* samt II: 570 av herr *Nilsson* i Svalöv *m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta sådan ändring av bestämmelserna i anvisningarna till 41 § kommunalskattelagen punkt 1, att förvärvskällan jordbruksfastighet, där resultatet därav beräknas enligt bokföringsmässiga grunder, likställes med förvärvskällan rörelse»;

VI) de likalydande motionerna I: 462 av herr *Herbert Hermansson m. fl.* och II: 569 av herr *Andersson* i Brämhult *m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om den ytterligare utredning, vartill ärendet kan föranleda, samt förslag till 1956 års riksdag om rätt till förlustutjämning för såväl aktiebolag och ekonomiska föreningar som handelsbolag och andra rörelseidkare»;

VII) de likalydande motionerna I: 463 av herr *Ohlon m. fl.* och II: 571 av herr *Ohlin m. fl.*, vari hemställts,

dels att riksdagen måtte

A. med ändring av vad Kungl. Maj:t föreslagit i proposition nr 100 besluta

1. att den i punkt 4 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen stadgade rätten för aktiebolag *m. fl.* juridiska personer till s. k. fri avskrivning å maskiner och inventarier måtte bibehållas oförändrad;

2. att beträffande varulagervärderingen det i propositionen föreslagna procenttalet för nedre gränsen för värdering av varulager — femte stycket, punkt 1 av anvisningarna till 41 § kommunalskattelagen — bestämmes till 30 i stället för 40;

3. att i fråga om ikraftträdandebestämmelserna till ändringarna i punkt 1 av anvisningarna till 41 § kommunalskattelagen (varulagervärderingsreglerna) fastställa en sådan utformning av desamma, att vid 1953 års utgång befintlig lagerreserv behålles i den utsträckning som angivits ovan i motiveringen;

4. antaga följande

Förslag

till

*förordning om rätt till förlustutjämning i vissa fall vid
taxering till statlig inkomstskatt.*

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Aktiebolag, ekonomisk förening, ömsesidigt försäkringsbolag och sparbank må, i enlighet med vad i denna förordning sägs, vid taxering till statlig inkomstskatt åtnjuta avdrag för underskott, som vid tidigare års taxering till sådan skatt icke kunnat utnyttjas.

Sådan rätt tillkommer ock under i 4 § angivna förutsättningar fysisk person, som i nämnda författningsrum avses.

2 §.

Avdrag för underskott som i 1 § sägs må åtnjutas med belopp, varmed summan av de enligt förordningen om statlig inkomstskatt för visst beskattningsår fastställda avdragen för underskott å skattskyldigs olika förvärvskällor överstiger sammanlagda beloppet av de enligt nämnda förordning för samma beskattningsår beräknade inkomsterna av olika förvärvskällor.

Det åligger beskattningsnämnd som har att pröva den skattskyldiges taxering till statlig inkomstskatt att på av honom framställt yrkande fastställa det belopp, som enligt ovan må utnyttjas för förlustutjämning (förlustavdrag).

3 §.

Skattskyldig, för vilken förlustavdrag fastställts, äger utnyttja detta avdrag sist vid taxering avseende tionde beskattningsåret efter det beskattningsår för vilket avdraget fastställdes. Hinder möter ej för skattskyldig, som avses i 1 § första stycket, att fördela förlustavdraget på två eller flera beskattningsår inom nyss angiven tidsperiod.

Förlustavdrag skall för sådan skattskyldig göras från sammanlagda beloppet av den skattskyldiges inkomster från olika förvärvskällor, sedan i förekommande fall avdrag gjorts för under beskattningsåret uppkommet underskott å förvärvskälla.

Ägas eller innehavas på därmed jämförligt sätt — direkt eller genom förmedling av juridisk person — aktierna i aktiebolag eller andelarna i ekonomisk förening till huvudsaklig del av en fysisk person eller ett fåtal fysiska personer, må förlustavdrag, som för bolaget eller föreningen blivit fastställt, icke medgivas i vad det belöper å tid, varunder aktierna eller andelarna till huvudsaklig del innehafts av andra delägare än under det beskattningsår, för vilket förlustutjämning yrkats, därest förändringarna i innehavet icke väsentligen skett på grund av arv eller testamente. Om skattskyldig, som genom eget eller anhörigs innehav av aktier eller andelar i bolag eller förening har ett avgörande inflytande i bolaget eller föreningen, tillgodofört sig lön eller annan förmån av bolaget eller föreningen till sådant belopp, att förlust uppkommit, må ock avdrag enligt denna förordning för sådan förlust vägras eller jämkas enligt vad som skäligt finnes.

4 §.

Fysisk person, vilken såväl under det beskattningsår, då förlusten uppstått, och det beskattningsår, för vilket avdrag för denna förlust må av honom enligt denna förordning utnyttjas, och som under samtliga mellanliggande beskattningsår jämlikt bokföringslagen den 31 maj 1929 varit

skyldig föra däri föreskrivna handelsböcker, avseende den rörelse, vari förlusten uppstått, samt på nöjaktigt sätt fullgjort denna skyldighet, må för förlustutjämning utnyttja förlust å sådan av honom bedriven rörelse, som omförmäles i 27 § kommunalskattelagen. Jämväl må fysisk person, vilken under tid som ovan nämnts tillförlitligen redovisat inkomst av jordbruksfastighet enligt bokföringsmässiga grunder, för sådant ändamål utnyttja honom åsamkad förlust å jordbruksfastigheten.

Oavsett huruvida sådan bokföringsskyldighet som ovan sagts ålegat skattskyldig, vilken i egenskap av delägare i handelsbolag eller kommanditbolag på grund av underskott å bolagets verksamhet åsamkats förlust, må sådan förlust av honom utnyttjas för förlustutjämning under förutsättning, att han under tid, som i första stycket i fråga om bokföringsskyldighet föreskrives, oavbrutet varit delägare i bolaget samt att detta under samma tid nöjaktigt fullgjort sin bokföringsskyldighet.

5 §.

Fysisk person äger utnyttja förlustavdrag vid taxering för det beskattningsår, som infaller närmast efter det, varunder förlusten uppstått och varunder han enligt avlämnad allmän självdeklaration åtnjutit inkomst till sådant belopp, att förlustavdraget i enlighet med vad nedan sägs till någon del kan utnyttjas. I den mån så ej enligt de i deklarationen lämnade uppgifterna vid nämnda taxering kunnat ske, må avdraget utnyttjas vid närmast därpå följande taxeringar, intill dess förlusten blivit i sin helhet utnyttjad till avdrag från belopp, som uppgivits i till ledning för dessa taxeringar avlämnade allmänna självdeklarationer. Har förlust uppstått under mer än ett beskattningsår, skall tidigare uppkommen förlust utnyttjas före senare förlust. Förlustavdraget må dock i intet fall göras senare än vid den taxering, som avser tionde beskattningsåret efter det, för vilket avdraget fastställdes.

Förlustavdrag skall, såvitt angår fysisk person, anses utnyttjat i den mån avdrag kunnat ske från den enligt självdeklarationen beräknade till statlig inkomstskatt taxerade inkomsten.

För fysisk person skall förlustavdraget göras från sammanlagda beloppet av den skattskyldiges vid taxeringen fastställda inkomster från olika förvärvskällor, minskat med avdrag som må hava medgivits jämlikt 4 § förordningen om statlig inkomstskatt. Återstoden utgör för sådan skattskyldig **t a x e r a d i n k o m s t** och skall på sätt i 5 § samma förordning sägs utföras i fulla tiotal kronor.

Avlidit skattskyldig, för vilken förlustavdrag fastställts, må för det beskattningsår, då dödsfallet inträffade, samt för de två närmast därefter infallande beskattningsåren förlustavdrag eller del därav, som den avlidne icke kunnat utnyttja, under iakttagande av bestämmelserna i denna förordning, i stället utnyttjas av dödsboet.

6 §.

Yrkande som i 2 § andra stycket sägs skall framställas i den skattskyldiges till ledning för taxering för det beskattningsår, till vilket underskottet hänför sig, avgivna deklaration eller vid denna fogad handling, dock att sådant yrkande även må väckas hos prövningsnämnden senast den 31 juli under taxeringsåret.

Innefattar beslut av prövningsnämnden eller utslag av Kungl. Maj:t eller kammarrätten sådan ändring av inkomstberäkningen för skattskyldig, att förlustavdrag må beräknas eller att redan fastställt sådant bör till beloppet ändras, äger den skattskyldige att inom sex månader från det han av beslutet eller utslaget erhöll del hos prövningsnämnden framställa härav föranlett yrkande. Rätt som nu sagts tillkommer jämväl taxeringsintendenten, dock att den tid, inom vilken yrkande skall framställas, i sist angivet fall skall räknas från det beslutet eller utslaget i fråga meddelades.

7 §.

Skattskyldig, som vid taxering för visst beskattningsår önskar helt eller delvis utnyttja fastställt förlustavdrag, har att i självdeklarationen för beskattningsåret härom framställa yrkande, dock att sådant yrkande även må väckas hos prövningsnämnden senast den 31 juli under taxeringsåret.

8 §.

Har skattskyldig i uppgift eller upplysning, som avgivits till ledning för fastställande av förlustavdrag, lämnat oriktigt meddelande och har därav föranletts att förlustavdraget fastställts till för högt belopp, må sist vid taxeringen för det femte beskattningsåret efter det för vilket avdraget fastställdes detta bestämmas till sitt rätta belopp. Har det till för högt belopp fastställda förlustavdraget utnyttjats vid taxering, må rättelse i denna taxering ske genom eftertaxering som skall hava verkställts sist vid taxeringen för det femte beskattningsåret efter det för vilket förlustavdraget fastställdes.

9 §.

Det åligger taxeringsnämnd, som prövat framställt yrkande om fastställande av förlustavdrag, att härom göra anteckning i nämndens protokoll och om sitt beslut lämna den skattskyldige underrättelse på sätt och inom tid som i 90 § 2 mom. taxeringsförordningen sägs. Har taxeringsnämnd medgivit skattskyldig rätt att utnyttja förlustavdrag, skall anteckning härom verkställas i protokollet.

10 §.

Beträffande klagan över beslut av beskattningsnämnd eller utslag av kammarrätten i fråga rörande fastställande av förlustavdrag eller utnytt-

jande av sådant avdrag skall vad i taxeringsförordningen sägs angående fullföljd av talan äga motsvarande tillämpning.

Även vad i övrigt i nämnda förordning stadgas skall i tillämpliga delar äga motsvarande giltighet.

11 §.

Med ledning av taxeringsnämndens protokoll samt beslut av prövningsnämnden och utslag av Kungl. Maj:t och kammarrätten skall hos länsstyrelsen föras anteckningar över skattskyldiga, för vilka förlustavdrag fastställts, därvid tillika skall antecknas när sådant avdrag utnyttjats vid taxeringen.

12 §.

För tillämpningen av denna förordning erforderliga föreskrifter meddelas av Kungl. Maj:t.

B. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning rörande möjligheterna att införa rätt till s. k. fri avskrivning å maskiner och inventarier även för andra rörelseidkare än aktiebolag m. fl. juridiska personer, även för jordbrukare, vilkas inkomst beräknas enligt bokföringsmässiga grunder; samt

C. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning rörande permanenta regler för s. k. öppen resultatutjämning vid beräkning av inkomst av rörelse och av inkomst av jordbruksfastighet, som beräknas enligt bokföringsmässiga grunder;

dels ock att vederbörande utskott måtte utarbeta de förslag till författningsändringar, vilka föranledes av de under A. 1—3 ovan anförda yrkandena;

VIII) de likalydande motionerna I: 464 av herrar *Ohlon* och *Svärd* samt II: 573 av herrar *Hagberg* i Malmö och *Schmidt*, vari hemställts,

dels att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 100 måtte

A. besluta nedan omförmälda ändringar i propositionen:

1) att gällande bestämmelser om rätt till fri avskrivning beträffande maskiner och inventarier måtte bibehållas oförändrade,

2) att i förordningen om investeringsfonder för konjunkturtjämning måtte vidtagas de ändringarna, att företag enligt 5 § skall äga rätt att uttaga högst 40 % av det till riksbanken inbetalta beloppet samt att rederiföretag, som nyttjar sin fastighet i rörelsen, enligt 11 § skall äga rätt att av till investeringsfond avsatta medel använda dessa för reparation av sådan fastighet,

3) att förordningarna den 11 maj 1951 (nr 230) med provisoriska bestämmelser om särskilda investeringsfonder för ersättande av förlorade inventarier och lagertillgångar samt den 19 februari 1954 (nr 40) med

provisoriska bestämmelser om särskild investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg måtte givas permanent karaktär,

4) att det föreslagna fjärde stycket i punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen måtte utgå, samt

5) att förordning om rätt till förlustutjämning i vissa fall vid taxering till statlig inkomstskatt måtte beslutas i enlighet med det av reservanterna i företagsbeskattningskommittén framlagda förslaget i detta ämne;

B. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville låta utarbeta och till riksdagen framlägga förslag om rätt för rederiföretag att verkställa avsättning till investeringsfond för klassning av fartyg;

dels ock att bevillningsutskottet måtte vidtaga de ändringar i propositionens författningsförslag, som föranledes av de i motionerna framställda yrkandena;

IX) de likalydande motionerna I: 465 av herr *Svärd m. fl.* samt II: 572 av herrar *Antby* och *Nilsson* i Svalöv, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta sådan ändring av tredje stycket i övergångsbestämmelserna till förordningen om investeringsfonder för konjunkturutjämning enligt det i proposition nr 100 framlagda förslaget, att detta erhåller följande lydelse:

Sistnämnda förordning skall gälla i fråga om 1955 års taxering och i fråga om eftertaxering för år 1955 eller tidigare år samt skall vidare alltjämt äga tillämpning i avseende å sådana investeringsfonder, som bildas jämlikt förordningen i fråga, dock att vad ovan i 19 § stadgas om tillägg med $\frac{1}{10}$ av vad som av investeringsfonden återförts skall gälla i stället för bestämmelserna i 10 och 11 §§ förordningen den 2 maj 1947 (nr 174) om rätetillägg. Vad i — — — (lika med propositionen) — — — äga giltighet»;

X) de likalydande motionerna I: 466 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: 567 av herr *Hjalmarson m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen måtte

1) antaga det i proposition nr 100 framlagda förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) med de ändringar av punkt 3. a och 4. av anvisningarna till 29 § och punkt 1. av anvisningarna till 41 § samt av övergångsbestämmelserna, som framgår av följande lydelse, ävensom besluta, att till övergångsbestämmelserna skall fogas en ny punkt av den lydelse som nedan angives.

Anvisningar till 29 §.

3. a. Kostnaden för anskaffande av maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier avdrages i regel genom årliga värdeminskning-avdrag antingen enligt bestämmelserna nedan i denna punkt för planelig avskrivning eller jämlikt reglerna i punkt 4 för räknenskapsenlig eller fri avskrivning. Äro tillgångar, varom nu är fråga, underkastade hastig förbrukning, vilket vanligen kan anses vara fallet, när de beräknas hava en

varaktighetstid av högst tre år, må dock oavsett om planenlig, räkenskapsenlig eller fri avskrivning tillämpas under anskaffningsåret avdragas hela kostnaden för deras anskaffande.

4. Skattskyldig må, — — — undgå taxering.

Avdrag för — — — tillgångarna anskaffats.

Hava under — — — lägre belopp.

Har ett — — — av anskaffningsvärdet.

Har skattskyldig — — — anskaffade tillgångar.

Oaktat vad — — — ytterligare avskrivning.

Då tillgångar — — — till 28 §.

Finnes skattskyldig — — — fråga anskaffades.

Den omständigheten — — — senare år.

Har före — — — tillgodoräknats honom.

Aktiebolag, ekonomisk förening, ömsesidigt försäkringsbolag eller sparbank må, efter därom hos beskattningsnämnd framställt yrkande, under i första stycket angivna förutsättningar berättigas att tills vidare åtnjuta avdrag för värdeminskning å maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier i enlighet med de i räkenskaperna gjorda avskrivningarna, oavsett om dessa äro i överensstämmelse med reglerna i andra stycket. Vid övergång till sådan fri avskrivning skola de i nionde och tionde styckena meddelade bestämmelserna rörande övergång till räkenskapsenlig avskrivning i tillämpliga delar gälla.

Angående avdrag — — — till 41 §.

Anvisningar till 41 §.

1. Inkomst av — — — särskilt stadgas.

För skattskyldig, — — — av följande.

Därest vinstresultatet — — — stadgade grunder.

Den i — — — nedan sägs.

Lagret vid beskattningsårets utgång må icke upptagas till lägre belopp än trettio procent av lagrets anskaffningsvärde eller, därest återanskaffningsvärdet å balansdagen är lägre, sistnämnda värde, i förekommande fall efter avdrag för inkurans.

Därest värdet å lagret, beräknat till anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet och i förekommande fall efter avdrag för inkurans, uppgår till lägre belopp än som motsvarar medeltalet av värdena å lagren vid utgången av de två närmast föregående beskattningsåren (jämförelseåren), må lagret vid beskattningsårets utgång i stället upptagas till lägst ett belopp motsvarande förstnämnda värde å detta lager efter avdrag med sjuttio procent av sagda medeltalsvärde. Därvid skola såsom värden å lagren vid jämförelseårens utgång hava upptagits anskaffningsvärdena eller, därest återanskaffningsvärdena å balansdagarna i fråga varit lägre, sistnämnda värden, i

förekommande fall efter avdrag för inkurans. Föreligger sådant fall att sjuttio procent av nyssnämnda medeltalsvärde överstiger värdet av lagret vid beskattningsårets utgång, må avdrag åtnjutas jämväl för det överskjutande beloppet, därest en häremot svarande avsättning i räkenskaperna gjorts till lagerregleringskonto. Då avdrag — — — icke gälla.

Utan avseende — — — vara påkallat.

Vad i — — — såsom skäligt.

Avdrag för — — — skattskyldiga angivit.

Vid bestämmande — — — eget kapital.

När fråga — — — skulle ifrågakomma.

Nedskrivning av — — — september beskattningsåret.

Vad här — — — årets inkomst.

Har avverkningsrätt — — — influtna likviden.

Om beskattningsmyndighet, — — — till beskattning.

Motsvarande gäller — — — års inkomstberäkning.

Denna lag — — — tidigare år.

I samband — — — följande iakttagas.

1. Vad i — — — att gälla.

2. Finnes vid — — — över stiftelsen.

Utgår vid — — — bindande utfästelse.

Sådan stiftelse — — — nr 308.

3. Skattskyldig, som vid 1955 års taxering åtnjöt avdrag för värdeminskning å inventarier i enlighet med de i räkenskaperna verkställda avskrivningarna, är berättigad att utan något beskattningsnämnds ytterligare medgivande tills vidare åtnjuta räkenskapsenlig eller fri avskrivning.

Har skattskyldig — — — i kraft.

4. Oaktat bestämmelserna i punkt 1 av anvisningarna till 41 § skola vid taxering i första instans i sin helhet tillämpas från och med år 1957, skall för det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställs år 1957, gälla, att lagret vid utgången av beskattningsåret icke må upptagas till belopp understigande tjugo procent av lagrets värde.

5. a) Skattskyldig må vid 1957 års taxering åtnjuta avdrag vid beräkning av inkomst av rörelse för belopp, som enligt nedan under b) eller i förekommande fall under c) angivna beräkningsgrunder avsättes till *övergångskonto för lagerreserv* i balansräkningen för utgången av beskattningsåret, dock under förutsättning att i samma balansräkning lagerreserven enligt bokföringen minskats med motsvarande belopp.

b) Avsättning till övergångskonto för lagerreserv må, utom i fall som nedan under c) sägs, högst uppgå till ett belopp motsvarande hälften av skillnaden mellan, å ena sidan, värdet, beräknat till 30 procent av det i femte stycket i punkt 1 av anvisningarna till 41 § angivna värdet, i före-

kommande fall minskat med avdrag för inkurans, å det vid utgången av det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställes år 1954, befintliga lagret, och, å andra sidan, lagrets i beskattningshänseende vid nämnda taxering åsatta värde.

c) Oavsett vad i nästföregående stycke sägs må på därom av den skattskyldige framställt yrkande avsättning till övergångskonto för lagerreserv i stället beräknas enligt nedan angivna grunder.

Lagret vid utgången av det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställes år 1957, upptages till 30 procent av det i femte stycket i punkt 1 av anvisningarna till 41 § angivna värdet, i förekommande fall minskat med avdrag för inkurans.

Till den del detta lager av den skattskyldige visas motsvara sådant förkrigslager, som avses i punkt 4 b) av anvisningarna till 4 § förordningen den 21 juni 1946 om krigskonjunkturskatt för år 1946, upptages värdet därav enligt de i nämnda författningsrum för förkrigslager föreskrivna grunderna.

Skillnaden mellan värdet, beräknat i enlighet med vad i andra stycket sägs, å en lagerkvantitet motsvarande förkrigslagret, och det enligt tredje stycket uppskattade värdet å samma lagerkvantitet må avsättas till övergångskonto för lagerreserv. Om lagret vid utgången av det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställes år 1957, understiger förkrigslagret, må dock allenast skillnaden mellan de enligt ovan angivna grunder beräknade värdena å denna mindre lagerkvantitet avsättas till sådant konto.

d) Inträffar efter utgången av det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställes år 1957, sådan stadigvarande minskning i lagret, att kvarvarande lagerkvantitet understiger den som enligt vad ovan sägs legat till grund för beräkning av avsättningen till övergångskonto för lagerreserv, skall detta konto minskas med vad därå på den bortfallna lagerkvantiteten proportionellt belöper samt motsvarande belopp upptagas till beskattning såsom intäkt av rörelse.

Stadigvarande lagerminskning anses ha inträtt, då lagerkvantiteten i medeltal under tre på varandra följande år, beskattningsåret inberäknat, understigit den lagerkvantitet, i förhållande till vilken avsättningen beräknats.

2) antaga följande

Förslag

till

*förordning om ändring av förordningen den 26 juli 1947
om statlig inkomstskatt (nr 576).*

Härigenom förordnas, att 5 § förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt (nr 576) skall erhålla följande ändrade lydelse.

5 §.

Sammanlagda beloppet av den skattskyldiges inkomster från olika förvärvskällor, minskat i förekommande fall med avdrag som i 4 § omförmälas samt med förlustavdrag enligt förordningen om rätt till förlustutjämning i vissa fall vid taxering till statlig inkomstskatt, utgör *taxerad inkomst*, vilken utföres i fulla tiotal kronor, så att överskjutande belopp som ej uppgår till fullt tiotal kronor bortfaller.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1956.

3) antaga följande

Förslag

till

förordning om rätt till förlustutjämning i vissa fall vid taxering till statlig inkomstskatt.

Häri genoms förordnas som följer.

1 §.

Aktiebolag, ekonomisk förening, ömsesidigt försäkringsbolag och sparbank må, i enlighet med vad i denna förordning sägs, vid taxering till statlig inkomstskatt åtnjuta avdrag för underskott, som vid tidigare års taxering till sådan skatt icke kunnat utnyttjas.

Sådan rätt tillkommer ock under i 4 § angivna förutsättningar fysisk person, som i nämnda författningsrum avses.

2 §.

Avdrag för underskott som i 1 § sägs må åtnjutas med belopp, varmed summan av de enligt förordningen om statlig inkomstskatt för visst beskattningsår fastställda avdragen för underskott å skattskyldigs olika förvärvskällor överstiger sammanlagda beloppet av de enligt nämnda förordning för samma beskattningsår beräknade inkomsterna av olika förvärvskällor.

Det åligger beskattningsnämnd som har att pröva den skattskyldiges taxering till statlig inkomstskatt att på av honom framställt yrkande fastställa det belopp, som enligt ovan må utnyttjas för förlustutjämning (förlustavdrag).

3 §.

Skattskyldig, för vilken förlustavdrag fastställts, äger utnyttja detta avdrag sist vid taxering avseende tionde beskattningsåret efter det beskattningsår för vilket avdraget fastställdes. Hinder möter ej för skattskyldig,

som avses i 1 § första stycket, att fördela förlustavdraget på två eller flera beskattningsår inom nyss angiven tidsperiod.

Förlustavdrag skall för sådan skattskyldig göras från sammanlagda beloppet av den skattskyldiges inkomster från olika förvärvskällor, sedan i förekommande fall avdrag gjorts för under beskattningsåret uppkommet underskott å förvärvskälla.

Ägas eller innehavas på därmed jämförligt sätt — direkt eller genom förmedling av juridisk person — aktierna i aktiebolag eller andelarna i ekonomisk förening till huvudsaklig del av en fysisk person eller ett fåtal fysiska personer, må förlustavdrag, som för bolaget eller föreningen blivit fastställt, icke medgivas i vad det belöper å tid, varunder aktierna eller andelarna till huvudsaklig del innehafts av andra delägare än under det beskattningsår, för vilket förlustutjämning yrkats, därest förändringarna i innehavet icke väsentligen skett på grund av arv eller testamente. Om skattskyldig, som genom eget eller anhörigs innehav av aktier eller andelar i bolag eller förening har ett avgörande inflytande i bolaget eller föreningen, tillgodofört sig lön eller annan förmån av bolaget eller föreningen till sådant belopp, att förlust uppkommit, må ock avdrag enligt denna förordning för sådan förlust vägras eller jämkas enligt vad som skäligt finnes.

4 §.

Fysisk person, vilken såväl under det beskattningsår då förlusten uppstått och det beskattningsår, för vilket avdrag för denna förlust må av honom enligt denna förordning utnyttjas, som under samtliga mellanliggande beskattningsår jämlikt bokföringslagen den 31 maj 1929 varit skyldig föra däri föreskrivna handelsböcker, avseende den rörelse vari förlusten uppstått, och vilken på nöjaktigt sätt fullgjort denna skyldighet, må för förlustutjämning utnyttja förlust å sådan av honom bedriven rörelse, som omförmäles i 27 § kommunalskattelagen. Jämväl fysisk person, vilken under tid som ovan nämnts tillförlitligen redovisat inkomst av jordbruksfastighet enligt bokföringsmässiga grunder, må för sådant ändamål utnyttja honom åsamkad förlust å jordbruksfastigheten.

Oavsett huruvida sådan bokföringsskyldighet som ovan sagts ålegat skattskyldig, vilken i egenskap av delägare i handelsbolag eller kommanditbolag på grund av underskott å bolagets verksamhet åsamkats förlust, må sådan förlust av honom utnyttjas för förlustutjämning under förutsättning, att han under tid, som i första stycket i fråga om bokföringsskyldighet föreskrives, oavbrutet varit delägare i bolaget samt att detta under samma tid nöjaktigt fullgjort sin bokföringsskyldighet.

5 §.

Fysisk person äger utnyttja förlustavdrag vid taxering för det beskattningsår, som infaller närmast efter det, varunder förlusten uppstått och

varunder han enligt avlämnad allmän självdeklaration åtnjutit inkomst till sådant belopp, att förlustavdraget i enlighet med vad nedan sägs till någon del kan utnyttjas. I den mån avdraget ej enligt de i deklARATIONEN lämnade uppgifterna vid nämnda taxering kunnat utnyttjas, må det tillgodoföras den skattskyldige vid närmast därpå följande taxeringar, intill dess förlusten blivit i sin helhet utnyttjad. Har förlust uppstått under mer än ett beskattningsår, skall tidigare uppkommen förlust utnyttjas före senare förlust. Förlustavdraget må dock i intet fall göras senare än vid den taxering, som avser tionde beskattningsåret efter det, för vilket avdraget fastställdes.

Förlustavdrag skall, såvitt angår fysisk person, anses utnyttjat i den mån avdrag kunnat ske från det belopp som enligt självdeklarationen skulle ha utgjort till statlig inkomstskatt taxerad inkomst.

För fysisk person skall förlustavdraget göras från sammanlagda beloppet av den skattskyldiges vid taxeringen fastställda inkomster från olika förvärvskällor, minskat med avdrag som må hava medgivits jämlikt 4 § förordningen om statlig inkomstskatt. Återstoden utgör för sådan skattskyldig *taxerad inkomst* och skall på sätt i 5 § samma förordning sägs utföras i fulla tiotal kronor.

Avlider skattskyldig, för vilken förlustavdrag fastställts, må för det beskattningsår, då dödsfallet inträffade, samt för de två närmast därefter infallande beskattningsåren förlustavdrag eller del därav, som den avlidne icke kunnat utnyttja, under iakttagande av bestämmelserna i denna förordning i stället utnyttjas av dödsboet.

6 §.

Yrkande som i 2 § andra stycket sägs skall framställas i den skattskyldiges till ledning för taxering för det beskattningsår, till vilket underskottet hänförs sig, avgivna deklARATION eller vid denna fogad handling, dock att sådant yrkande även må väckas hos prövningsnämnden senast den 31 juli under taxeringsåret.

Innefattar beslut av prövningsnämnden eller utslag av Kungl. Maj:t eller kammarrätten sådan ändring av inkomstberäkningen för skattskyldig att förlustavdrag må beräknas eller att redan fastställt sådant bör till beloppet ändras, äger den skattskyldige att inom sex månader från det han av beslutet eller utslaget erhöi del hos prövningsnämnden framställa härav föranlett yrkande. Rätt som nu sagts tillkommer jämväl taxeringsintendenten, dock att den tid, inom vilken yrkande skall framställas, i sist angivet fall skall räknas från det beslutet eller utslaget i fråga meddelades.

7 §.

Skattskyldig, som vid taxering för visst beskattningsår önskar helt eller delvis utnyttja fastställt förlustavdrag, har att i självdeklarationen för be-

skattningsåret härom framställa yrkande, dock att sådant yrkande även må väckas hos prövningsnämnden senast den 31 juli under taxeringsåret.

8 §.

Har skattskyldig i uppgift eller upplysning, som avgivits till ledning för fastställande av förlustavdrag, lämnat oriktigt meddelande och har därav föranletts att förlustavdraget fastställts till för högt belopp, må sist vid taxering för det femte beskattningsåret efter det för vilket avdraget fastställdes detta bestämmas till sitt rätta belopp. Har det till för högt belopp fastställda förlustavdraget utnyttjats vid taxering, må rättelse i denna taxering ske genom eftertaxering som skall hava verkställts sist vid taxeringen för det femte beskattningsåret efter det för vilket förlustavdraget fastställdes.

9 §.

Det åligger taxeringsnämnd, som prövat framställt yrkande om fastställande av förlustavdrag, att härom göra anteckning i nämndens protokoll och om sitt beslut lämna den skattskyldige underrättelse på sätt och inom tid som i 90 § 2 mom. taxeringsförordningen sägs. Har taxeringsnämnd medgivit skattskyldig rätt att utnyttja förlustavdrag, skall anteckning här- om verkställas i protokollet.

10 §.

Beträffande klagan över beslut av beskattningsnämnd eller utslag av kammarrätten i fråga rörande fastställande av förlustavdrag eller utnyttjande av sådant avdrag skall vad i taxeringsförordningen sägs angående fullföljd av talan äga motsvarande tillämpning.

Även vad i övrigt i nämnda förordning stadgas skall i tillämpliga delar äga motsvarande giltighet.

11 §.

Med ledning av taxeringsnämndens protokoll samt beslut av prövningsnämnden och utslag av Kungl. Maj:t och kammarrätten skall hos länsstyrelsen föras anteckningar över skattskyldiga för vilka förlustavdrag fastställts, därvid tillika skall antecknas när sådant avdrag utnyttjats vid taxeringen.

12 §.

För tillämpningen av denna förordning erforderliga föreskrifter meddelas av Kungl. Maj:t.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1956.

4) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte låta företaga en utredning angående möjligheterna att utsträcka rätten till fri avskrivning till att gälla jämväl beträffande fysiska personer, som bedriver rörelse, samt jordbrukare, som taxeras enligt bokföringsmässiga principer;

5) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning rörande permanenta regler för s. k. öppen resultatutjämning vid beräkning av inkomst av rörelse och av inkomst av jordbruksfastighet, som beräknas enligt bokföringsmässiga grunder»;

XI) motionen I: 423 av herr *Werner*, vari hemställts, »att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 100 måtte fastställa övergångsbestämmelserna rörande beskattning av de genom de nya grunderna framkomna lagervärdena i enlighet med i motionen angivet förslag»; även som

XII) motionen I: 457 av herrar *Öhman* och *Helmer Persson*, vari hemställts, »att riksdagen, med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts proposition nr 100, måtte besluta följande ändringar i förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928,

att sjätte stycket i 4 mom., 29 §, som börjar med 'Oaktat vad ovan stadgas — — —' och slutar med '— — — ytterligare avskrivning', utgår;

att femte stycket i mom. 1, 41 §, ges följande lydelse: 'Lagret vid beskattningsårets utgång må icke upptagas till lägre belopp än sextio procent av lagrets anskaffningsvärde eller, därest återanskaffningsvärdet å balansdagen är lägre, sistnämnda värde, i förekommande fall efter avdrag för inkurans.'

att sjätte stycket i mom. 1, 41 §, ges följande lydelse: 'Därest värdet å lagret, beräknat till anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet och i förekommande fall efter avdrag för inkurans, uppgår till lägre belopp än som motsvarar medeltalet av värdena å lagren vid utgången av de två närmast föregående beskattningsåren (jämförelseåren), må lagret vid beskattningsårets utgång i stället upptagas till lägst ett belopp motsvarande förstnämnda värde å detta lager efter avdrag med fyrtio procent av sagda medeltalsvärde. Därvid skola såsom värden å lagren vid jämförelseårens utgång hava upptagits anskaffningsvärdena eller, därest återanskaffningsvärdena å balansdagarna i fråga varit lägre, sistnämnda värden, i förekommande fall efter avdrag för inkurans. Föreligger sådant fall att fyrtio procent av nyssnämnda medeltalsvärde överstiger värdet av lagret vid beskattningsårets utgång, må avdrag åtnjutas jämväl för det överskjutande beloppet, därest en häremot svarande avsättning i räkenskaperna gjorts till lagerregleringskonto. Då avdrag för sådan avsättning medgivits, skall avsättningen återföras till beskattning nästföljande beskattningsår, därvid frågan om avdrag för förnyad avsättning till dylikt konto får prövas enligt be-

stämmelserna ovan. Ingå i lagret råvaror eller stapelvaror, må lagret av sådana varor eller del därav upptagas till lägst åttiofem procent av värdet å tillgångarna i fråga beräknat efter lägsta marknadspris under beskattningsåret eller under något av de närmast föregående nio beskattningsåren. Därest sist angivna grund för värdering av varulagret eller del därav tillämpats, skall vad ovan sägs om värdering med hänsyn tagen till medeltalet av värdena å lagren vid utgången av de två närmast föregående beskattningsåren icke gälla.'

att sjunde stycket i mom. 1, 41 §, som börjar med 'Utan avseende — — —' och slutar med '— — — vara påkallat', utgår».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 421, I: 423, I: 457, I: 458, I: 460, I: 465, II: 566, II: 567, II: 569, II: 570, II: 571 och II: 573.

Propositionen

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas bland annat följande.

Den svenska skattelagstiftningen är i princip så uppbyggd att till beskattning för en viss tidsperiod — beskattningsåret — skall upptagas på perioden belöpande intäkter efter avdrag för på samma tidsperiod belöpande omkostnader. Det är med andra ord den under beskattningsåret uppkomna verkliga nettovinsten som skall beskattas. Från denna allmänna princip har emellertid i olika hänseenden avsteg gjorts. Särskilt gäller detta i fråga om den skattemässiga beräkningen av inkomst av rörelse. Sålunda lämnar kommunalskattelagens bestämmelser rörelseidkaren stor frihet att själv reglera den skattemässiga vinsten för ett visst år, nämligen genom att i önskad omfattning utnyttja rätten till fri avskrivning å maskiner och andra inventarier, till fri värdering av varulager eller till skattefri avsättning till investeringsfond eller för framtida pensions- eller andra personalkostnader. Utnyttjandet av angivna möjligheter till s. k. vinstreglerande dispositioner kan alltså medföra att den inkomst, som upptages till beskattning för en viss tidsperiod, avsevärt understiger den faktiska inkomsten under samma period.

Under senare år har ökad uppmärksamhet ägnats det förhållandet, att föreliggande möjligheter för företagen att genom vinstreglerande dispo-

sitioner förskjuta beskattningen framåt i tiden av den under året faktiskt åtnjutna vinsten lämnar utrymme inte blott för en med obeskattade vinstmedel verkställd kapitaluppbyggnad utan även en likviditetsförstärkning svarande mot skatten på vinstmedlen i fråga. Denna kapitalansamling och likviditetsförstärkning har i sin tur skapat förutsättningar för en expansiv investeringsverksamhet. I den mån denna förlagts till tider, då en viss återhållsamhet med investeringarna tett sig från samhällets synpunkt önskvärd, har skattereglernas konstruktion föranlett allvarliga erinringar av konjunkturpolitisk art. Därvid har särskilt framhållits att en av statsmakterna genomförd restriktiv kreditpolitik inte kunnat mer avsevärt inverka på de självfinansierande företagens expanderingsverksamhet.

Här må erinras att statsmakterna som led i strävandena att under de senaste åren upprätthålla samhällsekonomisk balans vidtagit en rad åtgärder såväl av penningpolitisk som skattepolitisk natur. Syftet har därvid varit att i viss omfattning motverka den av konjunkturförhållandena starkt stimulerade investeringsbenägenheten hos den enskilda sektorn av näringslivet.

Till åtgärder av först angivet slag hör främst de tidigare gällande bestämmelserna om affärsbankernas kassareserver och de sedermera träffade överenskommelserna mellan riksbanken och kreditinstituten om åtstramning i kreditgivningen. Som ett angeläget komplement till en restriktiv kreditpolitik vidtogs parallellt härmed vissa inskränkningar i de i skattelagarna givna möjligheterna till vinstreglerande dispositioner.

Av vidtagna åtgärder på det skattepolitiska planet må till en början erinras om de för beskattningsåren 1952 och 1953 gällande bestämmelserna om investeringsavgift, vilka direkt riktade sig mot vissa bestämda investeringar, i det verkställandet av sådana investeringar medförde att vederbörande fick till staten erlægga en på grundval av investeringskostnaden beräknad avgift. Övriga till sistnämnda grupp hänförliga åtgärder är på en gång av kreditåtstramande natur och ägnade att motverka investeringar av visst slag. Så var fallet beträffande den för beskattningsåret 1951 gällande investeringsskatten och de på beskattningsåren 1952 och 1953 tillämpliga bestämmelserna om varulagervärderingen vid inkomsttaxeringen. Bestämmelserna i sistnämnda del kom dock — med hänsyn till att sådana spekulativa lageruppbyggnader, mot vilka bestämmelserna riktade sig, visat sig inte under tidsperioden i fråga ha ägt rum — aldrig att tillämpas vid taxeringen utan upphävdes av riksdagen före respektive beskattningsårs utgång. Av samma natur är de för beskattningsåren 1952—1954 gällande bestämmelserna om inskränkning i den fria avskrivningsrätten å maskiner och andra inventarier samt begränsningen i möjligheterna att göra avsättningar till pensions- och andra personalstiftelser samt till investeringsfonder. Dessa bestämmelser, som främst åsyftade de självfinansierande företagen, var alltså såtillvida av kreditbegränsande natur, att de försvårade

eller förhindrade för de berörda företagen att genom vinstreglerande dispositioner erhålla mera avsevärda uppskov med beskattningen av de på de ifrågakommande åren belöpande verkliga vinstmedlen.

På därom gjord hemställan erhöll chefen för finansdepartementet den 9 maj 1952 bemyndigande att tillkalla särskilda sakkunniga med uppgift att verkställa en översyn av vissa bestämmelser berörande företagsbeskattningen. Samma dag tillkallades ledamoten av riksdagens första kammare, f. d. lektorn H. L. E. Sjödahl, tillika ordförande, byråchefen i finansdepartementet G. F. E. Cederwall, ledamoten av riksdagens andra kammare, bankkamreraren S. H. Gustafson, byråchefen i finansdepartementet, kammarrättsrådet G. T. Hedborg, civilekonomen G. A. Henrikson, ledamöterna av riksdagens första kammare, lantbrukaren O. S. Niklasson och teknologie doktorn E. J. Wehtje att verkställa nämnda utredning. Sedan Niklasson på egen begäran entledigats från ifrågavarande uppdrag tillkallades ledamoten av riksdagens andra kammare, hemmansägaren R. L. Jansson att såsom utredningsman delta i utredningen.

Att såsom experter biträda utredningsmännen tillkallades bokförings-sakkunnige i riksskattenämnden, revisionsintendenten S. V. Lundell, bankdirektören L.-E. Thunholm samt numera professorn i företagsekonomi vid handelshögskolan i Stockholm N. E. B. Västhagen.

I de för utredningen meddelade direktiven erinrade departementschefen inledningsvis om de åtgärder av penning- och skattepolitisk natur för vilka i det föregående redogjorts. I direktiven anfördes vidare.

Kommunalskattelagens bestämmelser rörande företagsbeskattningen är i åtskilliga delar så utformade, att de direkt stimulerar investeringar av visst slag, däribland sådana i lager och inventarier. Företag, som arbetar under goda konjunkturer och erhåller stora vinster, undgår temporärt en beskattning av dessa vinstmedel, därest sådana tillgångar anskaffas varå i skattelagarna normalt medgivna nedskrivningar kunna göras. Detta förhållande kan givetvis vara ägnat att befordra produktionsutvecklingen och möjliggöra en ur skilda synpunkter önskvärd konsolidering inom näringslivet. Men det är å andra sidan även uppenbart, att — som jag framhöll i propositionen nr 200/1952 (med förslag till tillfällig begränsning i den fria avskrivningsrätten) — bestämmelsernas investeringsstimulerande effekt i vissa konjunkturlägen är av inflationsdrivande art och i sådana fall ur samhällets synpunkt följaktligen icke acceptabel.

Därefter erinrades om att 1950 års långtidsutredning, som för femårsperioden 1951—1955 förordat en hård och aktiv finanspolitik, särskilt uppmärksammat verkningarna av företagsbeskattningens nuvarande utformning och därvid ifrågasatt en omläggning av företagsbeskattningen till en bruttobeskattning.

I direktiven anförde departementschefen vidare.

I nysnämnda proposition berörde jag närmare reglerna om rätten till fri avskrivning å inventarier, vilka bestämmelser hör till de som i detta sammanhang är värda särskild uppmärksamhet. Jag framhöll därvid att det vore ange-

läget undersöka huruvida dessa bestämmelser kunde så utformas att den fria avskrivningsrättens utnyttjande anpassades efter vad som ur samhällets synpunkt vore i olika konjunkturlägen önskvärt. Vid en sådan utredning borde givetvis även beaktas näringslivets önskemål om sådan fasthet i skattereglerna att ett tillfredsställande bedömande rörande finansieringen av inventarieförvärv m. m. kunde verkställas; en avvägning mellan de senast båda antydda synpunkterna kunde bli erforderlig. Även frågan om underlaget för avskrivningsrätten — anskaffningsvärdet eller återanskaffningsvärdet — och bestämmelserna om investeringsfonder borde i ett sådant sammanhang omprövas liksom spørsmålet huruvida vid sidan av inkomstskatten borde finnas en särskild skatteform, som riktade sig mot företagens utgifter och som i vissa konjunkturlägen borde sättas i tillämpning.

Den sålunda antydda utredningen, som alltså bör åsyfta permanenta bestämmelser på förevarande beskattningsområde, synes nu böra igångsättas.

Av det förut sagda framgår, att utredningens främsta uppgift är att undersöka möjligheterna att utforma de ifrågavarande beskattningsreglerna så att avskrivningsrättens omfattning under en viss tidsperiod göres beroende av vad som ur samhällets synpunkt kan anses vara för samma tidsperiod önskvärt med hänsyn till investerings- och kreditsynpunkter. Vid en närmare undersökning av detta spørsmål kan befinnas att en lagstiftning av antydd innebörd måste, för att få tillräcklig effekt, kompletteras med en samtidig omläggning av de bestämmelser, som reglerar möjligheterna att vidtaga andra vinstreglerande dispositioner än avskrivning å inventarier. Jag åsyftar därvid — förutom reglerna om avdrag för avsättning till investeringsfonder, vilka uppenbarligen har ett mycket intimt samband med den fria avskrivningsrätten — främst bestämmelserna om varulagervärdering och avdrag för avsättning till personalstiftelser. Skulle utredningen komma till en sådan uppfattning, bör i dess uppdrag ingå att undersöka även dessa områden och framlägga förslag till ändrade bestämmelser. Under utredningsarbetets gång torde få avgöras, huruvida eventuella förslag till omreglering av samtliga nyssnämnda bestämmelser bör framläggas samtidigt eller om de berörda frågorna bör successivt lösas. Vad särskilt angår avdrag för avsättning till pensionsstiftelser, synes det böra ankomma på utredningen att, oavsett denna frågas samband med skattelagstiftningens samordnande med konjunkturpolitiken, ompröva de nuvarande reglerna härom; till denna fråga får jag längre fram närmare återkomma. Härjämte bör utredningen pröva behovet och lämpligheten av en skatteform, som direkt tar sikte på företagens utgifter. Syftet med en sådan beskattning skulle vara att framkalla en noggrannare prövning än den som nu sker hos många företag beträffande behovet och angelägenheten av vissa utgifter och investeringar. I första hand synes böra uppmärksammas sådana utgifter, som utgör vid taxeringen avdragsgilla omkostnader. Beträffande bestämmelsernas utformning skall här icke sägas annat än att investeringsavgiftsförordningens föreskrifter kan erbjuda en viss vägledning.

Sedan i direktiven framhållits att det inte borde ifrågakomma att binda utredningen vid närmare utformade direktiv än som framgick av det nyss återgivna, underströks att utredningen borde ha fria händer att pröva hur ifrågavarande problem skulle lösas under beaktande av de olika intressen, mellan vilka en avvägning med nödvändighet måste göras. I direktiven antyddes emellertid vissa tänkbara lösningar, varav i statsrådsprotokollet återgivits följande.

I fråga om varulagervärderingen kunde vara lämpligt att undersöka, huruvida bestämmelser kunde utarbetas som motverkade spekulativa investeringar i lager under tider, då en viss återhållsamhet i lageranskaffningarna bedömes såsom ur samhällets synpunkt önskvärd. Möjligen borde reglerna utformas så att de allenast riktade sig mot direkta lagerökningar. Bestämmelserna synes närmast böra ha karaktär av en beredskapslagstiftning, som av statsmakterna kunde förklaras skola gälla för en viss förestående tidsperiod.

Beträffande den tidigare angivna utgiftsbeskattningen bör det stå utredningen fritt att pröva, huruvida en sådan beskattning bör inarbetas i den ordinarie skattelagstiftningen eller om — bland annat av hänsyn till önskemålet att icke onödigt komplicera det årliga taxeringsarbetet — bestämmelserna i fråga skall ha karaktär av beredskapslagstiftning, som kan sättas i tillämpning i tider då det ur det allmännas synpunkt framstår som särskilt angeläget att åstadkomma återhållsamhet på företagens utgiftssida.

Som jag förut framhållit hör ovedersägligen bestämmelserna om avdrag för avsättning till pensions- och andra personalstiftelser till de skatteregler som möjliggör vinstreglerande dispositioner av mera avsevärd omfattning. Redan på grund härav bör utredningen äga ompröva dessa bestämmelser. Därtill kommer att bestämmelserna med deras nuvarande utformning är komplicerade i tillämpningen och ur skilda synpunkter otillfredsställande konstruerade. Från taxeringsmyndigheternas sida har vid upprepade tillfällen anmärkts att bestämmelserna ofta utnyttjats i huvudsakligt syfte att uppnå opåkallade skattelättnader samt att myndigheterna saknar möjligheter att ingripa häremot. Sålunda har påpekats att avsättningar verkställs till pensionsstiftelser, oaktat att företaget har sina anställda pensionsförsäkrade i försäkringsanstalt eller direkt belastar omkostnadskontot med aktuella pensionsutgifter. Dessa erfarenheter borde, har det framhållits, föranleda att man prövade huruvida företag, som bildade pensionsstiftelser, skulle åläggas föra sina samtliga pensioneringskostnader över stiftelsen. Vidare har invänts att sedan avsättning till s. k. fri pensionsstiftelse verkställts — en sådan avsättning behöver icke innefatta mer än utfärdandet av ett skuldebrev och en mot skuldebrevets belopp svarande utgiftsnotering i räkenskaperna — förloras kontrollen över stiftelsen och hur dess förmögenhet användes. Även invändningar av annan art har riktats mot bestämmelserna på förevarande område. Vad angår övriga personalstiftelser har framhållits att avdrag enligt gällande bestämmelser visserligen skall medges blott om stiftelsens tillgångar skall användas för omkostnader av för stiftelsebildaren i och för sig avdragsgill natur, men att icke sällan förekommit att tillgångarna i fråga, oaktat vad på förhand uppgivits, använts i icke obetydlig omfattning för ändamål av annat slag än det nyss nämnda.

Vid en omprövning av de nu senast antydda bestämmelserna bör givetvis iakttagas, att de synpunkter av social natur, som vid de nuvarande bestämmelsernas utformning beaktades, bli i förevarande sammanhang i lika mån tillgodosedda.

Avsikten med den nu ifrågasatta översynen av vissa mycket betydelsefulla bestämmelser på företagsbeskattningens område bör icke vara att i och för sig åstadkomma en skärpt företagsbeskattning. Avsikten är att få bestämmelserna ur skilda synpunkter mer ändamålsenligt utformade. På grund härav bör det ingå i utredningens uppdrag att pröva, huruvida de bestämmelser, som kan komma att föreslås, bör föranleda att företagens statliga inkomstskatt beräknas efter annan eller andra procentsatser än nu gällande. Jag vill emellertid fram-

hålla, att den omständigheten att utredningen kan komma att föreslå bestämmelser som skulle framdeles omöjliggöra ett nu förekommande men av lägstiftaren uppenbarligen icke avsett utnyttjande av skattereglerna i och för sig icke kan betraktas som en skärpt företagsbeskattning.

Utredningsmännen, som antagit benämningen *företagsbeskattningskommittén*, har med skrivelse den 16 augusti 1954 överlämnat betänkande med förslag till ändrad företagsbeskattning (SOU 1954:19). Vid betänkandet fogade, av kommittén utarbetade författningsförslag har såsom *Bihang 1* fogats vid statsrådsprotokollet.

Över företagsbeskattningskommitténs betänkande har, efter remiss, *yttranden* avgivits av fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, statskontoret, justitiekanslersämbetet, riksräkenskapsverket, arbetsmarknadsstyrelsen, kammarrätten, riksskattenämnden, kommerskollegium (med överlämnande av yttranden från handelskamrarna i Stockholm, Göteborg, Gävle och Karlstad, Smålands och Blekinge handelskammare, Skånes handelskammare, Västergötlands och Norra Hallands handelskammare, Gotlands handelskammare, Östergötlands och Södermanlands, Västernorrlands och Jämtlands läns, Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare samt handelskammaren för Örebro och Västmanlands län), skogsstyrelsen, lantbruksstyrelsen, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, riksförsäkringsanstalten, överståthållarämbetet, vidare sjuutton länsstyrelser nämligen länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Jönköpings, Kalmar, Malmöhus, Gotlands, Kristianstads, Värmlands, Blekinge, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Örebro, Kopparbergs, Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län, försäkringsinspektionen, Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Sveriges redareförening, Kooperativa förbundet, Svenska arbetsgivareföreningen, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Svenska stadsförbundet, Svenska landstingsförbundet, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Försäkringsanstalterna Folket och Samarbete, Thulebolagen, Svensk industriförening, Sveriges lantbruksförbund, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund, landsorganisationen i Sverige, tjänstemännens centralorganisation, Sveriges akademikers centralorganisation, taxeringsnämndsordförandenas riksförbund, Riksförbundet landsbygdens folk, Svenska företagares riksförbund och Svenska riksbyggen, förening u. p. a.

Därjämte har skrivelser i anledning av betänkandet inkommit från professorn A. ter Vehn och lektorn S. Kellgren vid företagsekonomiska institutionen vid handelshögskolan i Göteborg och Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund.

Vidare har vissa myndigheter och organisationer beretts tillfälle att av-

giva yttrande över betänkandet utan att de begagnat sig därav, nämligen bl. a. Sveriges skogsägareförbund och Svenska landskommunernas förbund.

Åtskilliga av näringsorganisationerna har åberopat ett yttrande, som avgivits av delegerade för Sveriges industriförbund, Stockholms handelskammare, Svenska bankföreningen och Svenska försäkringsbolags riksförbund.

Departementschefen har tillika omnämnt att framställningar inkommit den 17 maj 1954 från *Sveriges redareförening* med hemställan om ändring av gällande beskattningsbestämmelser i fråga om rederiföretags rätt till avdrag för kostnader för klassning av fartyg, den 8 september 1954 från *Svenska företagares riksförbund* angående skattepolitikens utformning i vissa hänseenden samt den 27 augusti 1954 från *Aktiebolaget Volvo* angående den nu gällande begränsningen av rätten till avdrag för nedskrivning å kontraherade men ej levererade varor.

Rörande motiveringen för de i propositionen framlagda förslagen hänvisar utskottet till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinnes under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

Konjunkturer och företagsbeskattning, s. 41—60.

Bruttobeskattning, s. 60—68.

Allmänna synpunkter på nettovinstbeskattningen, s. 68—99.

Avskrivning å maskiner, s. 99—165.

Avskrivning å byggnader, s. 165—174.

Värdering av varulager, s. 174—265.

Investeringsfonder för konjunkturutjämning, s. 265—307.

Pensions- och andra personalstiftelser, s. 307—373.

Förlustutjämning, s. 374—385.

Skattesatsen för vissa juridiska personer, s. 385—395.

Speciella regler för högkonjunkturlägen, s. 395—403.

Motionerna m. m.

Av innehållet i de väckta motionerna må här återgivas följande.

Allmänna synpunkter på frågan om sambandet mellan konjunkturer och företagsbeskattning

I de likalydande motionerna I:463 och II:571 har bl. a. anförts att enligt det siffermaterial, som redovisades i propositionen, den andel av de privata bruttoinvesteringarna, som påverkades av utformningen av företagsbeskattningen, kunde uppskattas till ca 20 procent av totalinvesteringarna i samhället eller ca 7 procent av nationalprodukten. Dessa siffror visade

att utformningen av reglerna för företagsbeskattningen inte kunde tillmätas någon avgörande betydelse för stabiliseringspolitiken. Denna uppfattning funne även stöd i det siffermaterial, som professor Västhagen redovisat i sin undersökning om tillämpningen av den fria avskrivningsrätten. Denne hade sökt beräkna den s. k. skattekreditens andel av totalfinansieringen av samtliga investeringar. Med skattekredit menades då skatten på det belopp, varmed de faktiskt gjorda avskrivningarna överstege en hypotetiskt beräknad normalavskrivning. Med antagande av en normalavskrivning om 10 procent på tillgångarnas återanskaffningsvärde vid varje bokslutstillfälle uppskattade Västhagen skattekreditens andel av totalfinansieringen av samtliga investeringar till mellan 2 och 8 procent för perioden 1938—1951 och mellan 7 och 18 procent för åren 1948—1951. Särskilt med tanke på att normalavskrivningen baserats på en så lång avskrivningstid som tio år kunde dessa siffror knappast betecknas som höga. När det gällde att bedöma den s. k. självfinansieringen måste framför allt följande två omständigheter beaktas: den under den aktuella perioden kraftiga kostnadsstegringen, som föranlett att den på historisk anskaffningskostnad beräknade avskrivningsprocenten hade måst bli jämförelsevis hög, samt industriinvesteringarnas konstaterade starka beroende av bank- eller annan främmande kredit just de år expansionen i investeringarna varit som störst. De jämförelsevis stora avskrivningarna finge snarare ses som en verkan av än som en orsak till inflationen. Enligt i propositionen redovisade siffror utgjorde ökningen av totalbeloppet lämnade industrilån under åren 1947, 1948 och 1951, d. v. s. de kraftigaste överkonjunkturåren, 559, 527 resp. 582 milj. kronor, medan medeltalet för ökningen för de övriga fem efterkrigsåren fram till år 1954 utgjorde 78 milj. kronor. Siffrorna visade klart hur starkt expansionen i företagens investeringar varit beroende av möjligheterna att erhålla kredit på kreditmarknaden, d. v. s. på annat sätt än genom s. k. självfinansiering. Departementschefen — liksom företagsbeskattningskommitténs majoritet — hade överdrivit de hittills i den permanenta lagstiftningen gällande skattereglernas betydelse som inflationsdrivande faktor. De sist redovisade siffrorna visade, vilken nyckelposition, som den allmänna penning- och kreditpolitiken intoge. Tyngdpunkten i konjunkturpolitiken borde alltså läggas på andra åtgärder än skattepolitiken, i första hand de kreditåtstramande åtgärder, som penning- och kreditpolitiken erbjöde. Om efterkrigsårens inflationsperioder mötts med en effektiv penningpolitisk kreditåtstramning på ett tidigt stadium, hade detta med all sannolikhet kunnat få en tillräckligt dämpande effekt på investeringsutvecklingen. En sådan politik gjorde den begränsning av företagens konsolideringsmöjligheter onödig, som nu föresloges i propositionen. Genom en smidigt förd allmän penning- och finanspolitik borde det vara möjligt att hindra högkonjunkturen från att övergå i inflation. Skulle emellertid exceptionella förhållanden inträffa, förorsakade av kraftiga inflations-

vågor från utlandet som inte kunde bemästras med dessa medel, kunde man som ett komplement till dessa överväga åtgärder på företagsbeskattningens område.

Motionärerna i de likalydande motionerna I:464 och II:573 har bl. a. uttalat, att det inte vore riktigt att utforma permanenta beskattningsregler, som vore avsedda att gälla för normala tider, med tanke på önskemålen för vissa högkonjunkturlägen. En extrem överkonjunktur borde mötas med sådana konjunkturpolitiska medel, som vore direkt anpassade till de krav, som nämnda läge påfordrade, d. v. s. medel på den allmänna penning- och finanspolitikens område. Om i ett dylikt läge även tillfälliga åtgärder behövde vidtagas på beskattningsområdet, borde dessa vara sådana, att de ej menligt återverkade på företagens verksamhet under normala tider. Den i propositionen tillgripna principen vore även stridande mot syftet med beskattningen, nämligen att av medborgarna uttaga de skatter, som erfordrades för att täcka det allmännas utgifter.

I de likalydande motionerna I:466 och II:567 har anförts, att den i skilda konjunkturlägen lämpliga anpassningen av de sammanlagda investeringarnas omfattning borde åstadkommas med hjälp av finanspolitiska och kreditpolitiska medel. En målmedveten penningpolitik med en över hela fältet rörlig ränta, insatt så tidigt att den medverkade till att hejda tendenser till jämviktsstörningar, vore jämte en sparfrämjande politik nödvändig som förutsättning för att ansträngningarna att hålla en hög, jämn och lönande sysselsättning samt ett fast penningvärde skulle få nödig effekt. Erfarenheten såväl från vårt land i tidigare skeden som från utlandet även av mycket färskt datum gäve vittnesbörd om den penningpolitiska aktivitetens fördelar ur konjunkturutjämnings synpunkt. Icke ens ett företag med väsentligt eget sparande vore okänsligt för en målmedveten penningpolitik. I mycket extrema konjunkturlägen kunde exceptionella åtgärder — också av fiskal natur — vara ofrånkomliga. Det vore däremot icke lämpligt att lägga erfarenheter från sådana till grund för utformningen av permanenta skatteregler. Under den tid då de skattemässiga förutsättningarna för ett omfattande företagssparande varit goda hade de svenska företagen förmått väl hävda sig på marknaden. Inga tecken tydde på avtagande internationell konkurrens. I stora industriländer genomfördes successiva uppmjukningar i skattereglerna i syfte att främja en snabbare investeringstakt. Till villkoren för att vårt land skulle kunna vara med i en internationell ekonomisk gemenskap med ömsesidigt och fritt växlingsbara valutor hörde bibehållen och förbättrad konkurrenskraft. Denna förutsatte regler för företagsbeskattningen, som toge nödvändig hänsyn till det långsiktiga och kortsiktiga behovet av ostörd investeringsutveckling och tillräcklig investeringstakt. Det kunde befaras att, i den mån företagens investeringar verkligen minskades genom de i propositionen föreslagna

reglerna, de friställda resurserna i ett högkonjunkturläge komme att absorberas av en ökning av investeringarna inom den allmänna sektorn. Slutresultatet bleve i så fall icke en dämpning av överkonjunkturen utan snarare en snedvridning av investeringsverksamhetens fördelning på olika ändamål.

I motionen I:457 har bl. a. anförts att verkningarna av konjunkturomslag borde bekämpas med åtgärder som ginge ut på samhällsekonomisk planering av produktion, investeringar, utrikeshandel, penningpolitik etc. Dessa grundläggande problem hade icke berörts i det föreliggande ärendet. En ändring av reglerna för företagsbeskattningen borde främst åsyfta att till stat och kommun indraga en betydligt större del av vinsterna, framför allt de större aktiebolagens, än som för närvarande skedde.

Avskrivning å maskiner

I de likalydande motionerna I:463 och II:571 har uttalats, att en mängd tungt vägande skäl talade för ett bibehållande av den fria avskrivningsrätten. Den bidroge till en bättre kapitalförsörjning, vilken grundade en förmåga att i samhällets och de anställdas intresse hålla en stabil sysselsättning. Konkurrenskraften grundades till stor del på möjligheter att successivt kunna öka investeringarna och vidtaga riskbetonade investeringar utan att företagets stabilitet och sysselsättningsförmåga minskades. Efter som vårt land vore ett utpräglat exportland, måste näringslivet ha en höggradig förmåga till anpassning efter ändrade konkurrensförhållanden. En begränsning av avskrivningsrätten skulle innebära ett allvarligt återhållande moment i strävandena mot en högre produktivitet, vilken vore underlaget för en fortlöpande reallönehöjning. Att en restriktiv investeringspolitik under normala tider hinder för en snabb ökning av produktionen låge i öppen dag. Det måste vara en styrka för hela samhället, att flertalet företag vore väl konsoliderade och alltså hade reserver att falla tillbaka på i en vikande konjunktur. En begränsning av avskrivningsrätten innebure ingenting annat än en indragning av en del av dessa reserver till samhället och ett hinder för uppläggande av dylika för framtiden i erforderlig utsträckning. Motionärerna åberopade i detta hänseende vad Kooperativa Förbundet framhållit i sitt remissutlåtande. På grund av att någon i lagstiftningen praktiskt användbar metod hittills icke utfunnits för avskrivning å nuvärdet, måste ett sådant avskrivningssystem väljas, som lämnade garanti för att i anläggningstillgångar investerade medel icke förtärdes genom beskattning. Den fria avskrivningsrätten uppfyllde det kravet i viss utsträckning. Med hänsyn till de snäva avskrivningsreglerna beträffande byggnader framstode det som än angelägnare att den fria avskrivningsrätten beträffande maskiner och övriga inventarier bibehölles.

Den enkelhet i tillämpningen såväl bokföringsmässigt som taxeringstekniskt, som den fria avskrivningsrätten erbjöde, kunde intet annat system uppvisa. Det måste även observeras att varje avskrivningsmetod — fri, planenlig eller räkningsenlig — ledde fram till att avdrag erhöles för tillgångens hela anskaffningsvärde. De olika avskrivningssystemen skilde sig från varandra allenast med avseende å den takt med vilken avskrivningen skedde. Mot bakgrunden av detta konstaterande borde det myckna talet om missbruk av den fria avskrivningsrätten bedömas. Motionärerna refererar i detta sammanhang ett yttrande av kommerskollegium, vari uttalades att enligt kollegii uppfattning det sätt, varpå den fria avskrivningsrätten utnyttjats, inte utgjorde tillräckligt motiv för att slopa detta från näringspolitiska synpunkter så värdefulla institut. Med motionärernas uppfattning att den fria avskrivningsrätten vore den ur skilda synpunkter lämpligaste avskrivningsmetoden framstode det som en naturlig konsekvens, att frågan om den fria avskrivningens utsträckande till företag, vars verksamhet utövades i andra former än aktiebolag och ekonomiska föreningar, gjordes till föremål för utredning.

I de likalydande motionerna I:464 och II:573 har bl. a. anförts följande. Tack vare den fria avskrivningsrätten hade rederierna kunnat ersätta sina under det senaste världskriget förlorade fartyg, nyanskaffa fartyg såsom ersättning för äldre, utrangerat tonnage samt utvidga och modernisera den svenska handelsflottan. Landet hade till följd härav tillförts en betydande ökning av främmande valutor, rederibolagen hade fått möjlighet att konsolidera sin verksamhet, och åtminstone vissa grenar av denna näring hade kunnat konkurrera med utländska rederiföretag. Fartygspriserna hade under de senaste 15 åren stigit högst avsevärt. Enligt ett svenskt varvs prisindex hade priset per dödviktston ökats från 1939 som basår och med ett indextal av 100 till år 1954 med ett indextal av 310. De av rederierna verkställda avskrivningarna hade till en mycket väsentlig del motsvarat sådana överprisavdrag, som vore tillåtna vid bunden avskrivning. Motionärerna ville framhålla att professor Västhagen gjort en utredning rörande den fria avskrivningsrättens betydelse för rederinäringen. Utredningen gällde bl. a. investeringar och avskrivningar å fartyg för 70 rederibolag under åren 1938—1951. Den omfattade både större, medelstora och mindre rederibolag med rätt till fri avskrivning. Nämnda utredning utvisade att om man utginge från att nyanskaffat tonnage finge avskrivas på fem år, vilket föresloges i propositionen (kompletteringsregeln), de undersökta rederibolagen ej gjort några överavskrivningar å sitt nyanskaffade tonnage. Talet om att rederierna i allmänhet skulle missbrukat sin rätt till fri avskrivning visade sig sålunda icke vara riktigt. Utredningen visade även, att propositionens 30-regel icke torde få någon åtstramande verkan i konjunkturförhållanden i vad gällde rederierna. Beträffande den praktiska

sidan av saken erinrade motionärerna om att reglerna rörande den fria avskrivningen vore lätta att tillämpa för såväl de skattskyldiga som myndigheterna. Gränsdragningen mellan nyanskaffningar och förbättringsarbeten å ena samt reparations- och underhållsarbeten å andra sidan vållade inga som helst svårigheter. Tvister förekomme nästan aldrig angående tillämpningen av avskrivningsreglerna i fråga om fartyg och andra inventarier. Den föreslagna 30-regeln kompletterad med regeln om avskrivning med 20 procent å anskaffningsvärdet tarvade däremot utredningar, som kunde bli besvärliga och tidsödande. Man finge även räkna med tvister om vad som vore grundförbättring och reparationer. För rederinäringens vidkommande med dess stora konjunktürkänslighet, dess beroende av den internationella konkurrensen på sjöfartsområdet, med den snabba och fortgående tekniska utvecklingen på skeppsbyggnadsområdet och med de stora värdena å fartyg jämförda med andra näringars anläggningstillgångar hade den fria avskrivningen varit och vore alltjämt av den allra största betydelse. Den fria avskrivningen hade även verkat utjämnande mellan olika beskattningsår. Då kommitténs förslag om förlustutjämning mellan olika år icke medtagits i propositionen, utgjorde detta ett ytterligare och starkt vägande skäl för bibehållandet av den fria avskrivningsrätten.

Motionärerna i de likalydande motionerna I:466 och II:567 uttalar, att enligt deras mening särskilt två omständigheter förtjänade beaktande i fråga om den fria avskrivningsrätten. För det första kunde den totala produktionen i landet, sett på längre sikt, hållas högre vid fri avskrivningsrätt än om denna begränsades. För det andra innebure ett avvecklande av den fria avskrivningsrätten en beskärning av företagens nuvarande möjligheter att låta avskrivningarna ske i sådan takt att hänsyn toges till återanskaffningsvärdet i stället för anskaffningsvärdet. Departementschefen hade icke ansett risk föreligga för en på längre sikt minskad investeringsvolym inom näringslivet såsom en följd av den fria avskrivningsrättens slopande. Eftersom det emellertid inte på något håll bestredes, att den fria avskrivningsrätten under någorlunda normala konjunkturförhållanden hade en värdefull investeringsfrämjande effekt, kunde departementschefens uppfattning vara riktig endast under den förutsättningen att minskningen av näringslivets investeringar under normala konjunkturförhållanden helt uppvägdes av en ökning av de produktiva investeringarna under en inträffande lågkonjunktur. En dylik verkan av åtgärder från statsmakternas sida vore inte att räkna med. De företagsekonomiska skälen för återhållsamhet i företagets investeringsverksamhet under lågkonjunktur torde vara alltför starka härför. Med den utformning systemet med de för depressionstider avsedda investeringsfonderna fått i propositionen vore det tveksamt om dylika fonder komme att stå till förfogande i sådan utsträckning att de nämnvärt skulle kunna påverka konjunkturförloppet. En

nedgång av de industriella investeringarna under en lågkonjunktur kunde tänkas uppvägas av statliga investeringar eller sådana som igångsattes med statligt stöd. Det vore emellertid orealistiskt att räkna med att de industriella investeringarna under en lågkonjunktur skulle ökas så mycket att detta motsvarade den minskning under normala konjunkturer och under högkonjunktur som ett borttagande av den fria avskrivningsrätten kunde beräknas föranleda. Med hänsyn härtill vore de i propositionen ifrågasatta begränsningarna i avskrivningsrätten ägnade att nedbringa den sammanlagda industriella investeringsvolymen. Vad anginge den fria avskrivningens betydelse för företagen i tider med starkt stegrade återanskaffningskostnader erinras i motionerna att 1924 års skatteberedning i sitt betänkande (SOU 1927: 23) förklarar sig anse det riktigast att undvika den »komplicerade frågan om hänsynstagande till penningvärdet». Beredningen hade tillagt, att »skulle penningvärdet i framtiden komma att förete mera betydande växlingar, finnes emellertid otvivelaktigt skäl att upptaga denna fråga till förnyad behandling». Departementschefen gjorde däremot gällande, att det icke skulle vara befogat att vid den skattemässiga inkomstberäkningen beakta stegringen av återanskaffningskostnaderna. Han stödde sig därvid på de förhållanden som skulle komma att föreligga i de fall en rörelse upphörde. För normalfallen vore det emellertid uppenbart att ett företag, som vid stigande priser icke undantog så stor del av vinsten som motsvarade återanskaffningskostnaden för maskiner och inventarier, försämrade sin ekonomiska situation. Departementschefen erkände däremot det berättigade i att taga hänsyn till stegringen av återanskaffningskostnaderna, då fråga vore om prissättningskalkyler. Det befogade i att i en priskalkyl räkna med visst tillägg för täckning av ökade återanskaffningskostnader hade givetvis sin grund däri att den företaget därigenom tillförda prisökningen ansåges erforderlig för nämnda ändamål. Det för rörelsen nödvändiga realkapitalet skulle eljest icke kunna vidmakthållas. En riktig resultatredovisning måste därför självfallet bygga på den förutsättningen att ifrågavarande ökning av priset oavkortad finge användas till sådan täckning av merkostnader för vilken den vore avsedd. Däremot borde icke större eller mindre del av ökningen få åtgå för betalning av skatter. Om de skattemässiga avskrivningarna beräknades så snävt, att prisökningen bleve beskattad såsom behållen inkomst, drabbades ju icke blott den faktiskt uppkomna vinsten av inkomstbeskattning utan därutöver en del av det i produktionsmedlen investerade kapitalet. Beträffande statens järnvägars avskrivningspolitik framhåller motionärerna att 1948 års järnvägstaxekommitté yttrat att detta företag, för den händelse dess avskrivningspolitik fortsättningsvis skulle grundas på de historiska anskaffningskostnaderna, under den närmaste framtiden skulle kunna tillämpa relativt låga taxor. Efter hand skulle emellertid, även om den allmänna prisnivån hölle sig någorlunda konstant, taxorna behöva höjas i

den mån det gamla realkapitalet måste ersättas med nytt som anskaffades till högre priser. Och denna successiva höjning kunde beräknas fortsätta under flera decennier framåt. Motsvarande måste gälla för de enskilda näringsföretagen. På grund härav syntes det motionärerna föreligga ett klart samband mellan den skattemässiga och den företagsmässiga bedömningen av avskrivningsproblemen. Inte minst med hänsyn till det ökade avskrivningsbehov som de stegrade återanskaffningskostnaderna skapade vore det önskvärt att den fria avskrivningsrätten utsträcktes att gälla ej endast juridiska personer utan även enskilda rörelseidkare. Vad som förekommit, då denna fråga vid tidigare tillfällen varit föremål för överväganden, gåve emellertid vid handen att den aktualiserade vissa svårösta problem av taxeringsteknisk natur, vilka krävde en ingående utredning. Den i propositionen föreslagna ordningen för ifrågavarande skattskyldiga innebär en icke oväsentlig förbättring av avskrivningsmöjligheterna i förhållande till vad hittills gällt. Denna förbättring borde emellertid få utgöra blott ett första steg. En utredning borde verkställas i syfte att få en sådan lösning av frågan om avskrivningarna för fysiska personer att förslag om fri avskrivningsrätt även för dessa kunde föreläggas riksdagen inom en icke alltför avlägsen framtid.

Som motivering för yrkandet i motionen I:457 att kompletteringsregeln om en årlig avskrivning med 20 procent av anskaffningsvärdet måtte utgå har bl. a. uttalats, att företagen genom denna bestämmelse finge möjlighet att under alla förhållanden, oavsett maskiners och inventariers livslängd, inom en tidrymd av fem år helt avskriva dem. Detta vore så mycket mer opåkallat som det i lagtexten funnes ett särskilt stadgande om att maskiner och inventarier, som beräknades ha en varaktighet av högst tre år, helt finge avskrivas redan under anskaffningsåret.

Värdering av varulager m. m.

I de likalydande motionerna I:458 och II:568 har bl. a. anförts att riksskattenämnden i ärende rörande meddelande av förhandsbesked haft att taga ställning till spörsmålet, huruvida rättigheter till skogsavverkning finge i taxeringshänseende behandlas som varulager. Såväl nämnden, som — efter besvär — regeringsrätten hade besvarat denna fråga nekande. Frågan hade även behandlats av 1952 års bevillningsutskott i dess i anledning av en motion i ämnet avgivna betänkande nr 30. Utskottet hade därvid funnit att ett ställningstagande till ifrågavarande spörsmål borde ske vid den översyn av kommunalskattelagen, som verkställdes av 1950 års skattelagssakkunniga. Enligt motionärernas mening låge det närmare till hands, att spörsmålet behandlades i samband med frågan om omläggning av företagsbeskattningen än vid en teknisk revision av kommunalskattelagen. För skogsindustriens del inginge förvärv av rotposter såsom

ett naturligt led i deras kontinuerliga råvaruanskaffning. Reell skillnad föreläge icke mellan å ena sidan virkeslager vid fabriker och flottleder och å andra sidan inköpta träd på rot. Det syntes därför icke tillfredställande att dessa senare i beskattningsavseende skulle behandlas annorlunda än såsom varulager i allmänhet. Rotposternas andel av skogsindustriens totala lagerhållning varierade inom olika delar av landet men torde för de större skogsindustriföretagen ofta uppgå till ca 20 procent. Utöver prisfallsrisken på det beskattningssmässiga varulagret föreläge en prisfallsrisk på rotposterna, som vore större än på varulagret i övrigt, då för rotposternas del längre tid förflöte tills de förädlats till säljbara produkter än vad fallet vore beträffande det beskattningssmässiga råvarulagret i övrigt. Företagens möjligheter att i beskattningsavseende gardera sig mot dessa prisfallsrisker vore nu mycket begränsade och bleve det i än högre grad, därest de framlagda förslagen bifölles. Det reella varulagret komme sålunda icke att få nedskrivs ens till 40 procent, vilket för skogsindustrien med dess starka konjunkturkänslighet måste framstå såsom i hög grad oroande.

I de likalydande motionerna I:460 och II:574 har uttalats, att det vore ägnat att väcka allvarliga betänkligheter, att man — samtidigt med den successiva beskattning av framdeles uppkommande orealiserade värdestegringar å lagertillgångar som propositionsförslaget innebure — belastade de företag, som hade lagren lågt bokförda, med en retroaktiv beskattning av de under en följd av år kumulerade, orealiserade prisstegringsvinsterna. En sådan beskattningseffekt bleve emellertid följden av den genom övergångsbestämmelserna framtvingade uppskrivningen av varulagren. Under alla förhållanden borde den tidsfrist, under vilken företagen finge tillfälle att anpassa sig efter de skärpta värderingsbestämmelserna, förlängas, så att man minskade den med övergången utan tvivel förenade risken för allvarliga störningar inom åtskilliga betydelsefulla områden av näringslivet. Motionärerna förordade därför sådan ändring, att lagret finge upptagas i enlighet med gällande bestämmelser och praxis vid utgången av de beskattningsår, för vilka taxering ägde rum åren 1957 och 1958, till 20 procent av lagrets i punkt 1 av anvisningarna till 41 § kommunalskattelagen angivna värde, såvitt anginge de beskattningsår, för vilka taxering i första instans verkställdes åren 1959 och 1960, samt till 30 procent av lagrets värde såvitt anginge de beskattningsår, för vilka taxering i första instans verkställdes åren 1961 och 1962.

Till stöd för yrkandet i de likalydande motionerna I:461 och II:570 att djur å jordbruksfastighet, varav inkomsten beräknades enligt bokföringsmässiga grunder, måtte i värderingshänseende likställas med varulager i rörelse, har bl. a. anförts att gällande bestämmelser för värdering

av djurbestånd å sådan fastighet innebure en omotiverad stränghet. I princip borde verksamhet inom förvärvskällan jordbruksfastighet jämsställas med rörelse. Motionärerna förordade därför, att djurbeståndet måtte få nedskrivs till 40 procent.

I de likalydande motionerna I:463 och II:571 har anförts bl. a. följande. Under senare år hade de i mellankommunala prövningsnämndens praxis utformade nedre gränserna för nedskrivning av varulager i allt större utsträckning kommit att tillämpas av näringslivet. Ett lagfästade av 30 procent av lägsta värdet såsom gräns för värderingen framstode därför som en naturlig följd av en allt mer accepterad praxis. Därigenom skulle också beaktas det berättigade kravet att företagen tillförsäkrades erforderligt skydd mot prisfallsrisker. De föreslagna övergångsbestämmelserna i fråga om varulagervärderingen innebure i stor utsträckning beskattning av icke realiserade vinster. Detta vore helt stridande mot det inkomstbegrepp, som låge till grund för nu gällande inkomstskattesystem. Motionärerna ställde sig därför avvisande till propositionens förslag i denna del. Ett system konstruerat efter någon form av normallagermetod skulle innebära den mest tillfredsställande lösningen på värderingsregler i skattesystemet. Även om en sådan metod för närvarande icke kunde införas såsom permanent, borde man dock söka att genom någon generalisering och förenkling beakta dess grundläggande princip i samband med övergångsbestämmelsernas utformning. Ett intressant försök till lösning hade framlagts av professor N. Västhagen i en artikel i tidskriften *Balans*. Enligt Västhagens metod skulle reserven i förkrigslagret bibehållas, under det att där efter inträdd lagerökning skulle värderas enligt huvudregeln jämte supplementärregler. Av praktiska skäl torde dock Västhagens förslag ej kunna tillämpas som förstahandsregel. En varulagerreserv kunde bestå dels av belopp som uppkommit på grund av att företaget underlåtit att uppskriva lagret i takt med prisstegringarna (realiserad värdestegringsvinst) och dels av belopp, som uppkommit genom en aktiv nedskrivning av varulagret. Om nu en sådan varulagerreserv framtogs till beskattning, innebure detta i båda fallen en retroaktiv beskattning, mot vilken vägande invändningar kunde göras. Särskilt stötande vore att belopp, som inte motsvarade någon i verkligheten uppkommen vinst, beskattades. I varje fall borde därför den fiktiva värdestegringsvinsten fritagas. I många fall torde det vara mycket svårt att avgöra hur stor andel av varulagerreserven som utgjordes av dylika skenvinster. Man torde därför få nöja sig med att som regel tillämpa någon schablonmetod, varigenom förslagsvis minst hälften av den reserv, som eljest skulle framtagits till beskattning, skyddades. Möjlighet borde dock öppnas att tillämpa nyssnämnda av professor Västhagen föreslagna metod, där detta av taxeringstekniska skäl vore möjligt. Schablonregeln kunde utformas på följande sätt. Reservens i 1953 års utgående lager (bestämt till skillnaden mellan dåvarande lägsta värde och bokfört värde) bildade ut-

gångspunkt för en jämförelse med reserven i sagda lager sådan denna skulle bestämts enligt de av motionärerna förordade värderingsreglerna. I den mån förstnämnda reserv överstege den, som skulle framkommit genom de nya bestämmelserna, finge företaget vid varje bokslutstillfälle behålla halva skillnaden i kronor räknat obeskattad såvida lagerminskning icke inträtt. Vid minskning av lagret under 1953 års värde skulle den extra reserven framtagas i takt med lagerminskningen. Anknytningen till 1953 års lager onödiggjorde omräkning till skilda priser. Denna metod hade vidare den väsentliga fördelen, att omräkning ej behövde ske i andra fall än vid lagerminskning. Metoden kunde nämligen praktiskt så utformas, att halva skillnaden mellan förenämnda reserver uppfördes synligt i balansräkningen på ett särskilt övergångskonto.

I de likalydande motionerna I:466 och II:567 har framhållits, att genom de i propositionen föreslagna bestämmelserna om värdering av varulager en ny princip infördes i skattelagstiftningen, innebärande att icke realiserade värdestegringsvinster kunde beskattas såsom inkomst. Enligt motionärernas mening borde beskattningen avse en nettovinst, vilken icke inkluderade någon del av det realkapital som nedlagts i de för rörelsens bedrivande erforderliga lagertillgångarna. Redan det förhållandet att i skattelagstiftningen infördes en fix procentsats såsom nedre gräns för varulagervärderingen vore ägnat att väcka starka betänkligheter. De utredningar för belysande av de långsiktiga verkningarna av en lagstiftning enligt kommittéförslaget, som fogats vid Sveriges industriförbunds i propositionen omförmälda skrivelse den 6 december 1954, bestyrkte, att dessa betänkligheter vore välgrundade. De visade även, att någon genomsnittlig lagerökning icke förekommit hos de undersökta företagen under åren 1950—51 utan i stället lagerminskning, vilket förtjänade antecknas med hänsyn till att lagstiftningens syfte angivits vara att bl. a. förhindra lagerökningar. Utredningarna hänförde sig till förhållandena åren 1948—1953, vilka vore belysande för förslagets verkningar. Vid konjunkturväxlingar framträdde nämligen nackdelarna av lagervärderingsprinciper, som icke i företagsekonomiskt hänseende vore godtagbara. Och de i skattelagstiftningen meddelade lagervärderingsbestämmelserna torde komma att påverka företagens bokföringspraxis i sådan riktning, att de i allt större utsträckning komme att lägga dessa bestämmelser till grund för resultatredovisningen. I varje fall måste det lägsta tillåtna värdet i stor utsträckning antagas komma till användning, om den procentsats, till vilken nedskrivning enligt huvudregeln finge ske, sattes så hög som 40. Om en fix procentsats såsom lägsta gräns för varulagervärderingen, med hänsyn till därmed förenade taxeringstekniska fördelar och angelägenheten av att åstadkomma en tillfredsställande kontroll över lagervärderingen, ansåges utgöra den enda godtagbara lösningen av förevarande fråga, vore det viktigt att riskerna för skadliga verkningar därav i största möjliga utsträckning nedbringades. Av denna an-

ledning borde procentsatsen för bestämmande av lägsta värdet enligt huvudregeln — såsom ock företagsbeskattningskommitténs reservanter yrkat — icke sättas högre än 30. Även vid tillämpning av denna procentsats komme beskattningen att i icke ringa utsträckning få retroaktiv karaktär. Vid en fix nedre gräns måste man visserligen alltid räkna med en successiv beskattning av framdeles uppkommande orealiserade värdestegringsvinster å företagens lager. Om man emellertid samtidigt med denna successiva beskattning av vinster, som enligt ett företagsekonomiskt betraktelsesätt vore av klart fiktiv natur, retroaktivt uttog skatt å under en följd av år kumulerade orealiserade värdestegringsvinster, vilka icke hade något samband med verkställda affärstransaktioner och vilka uppkommit vid ett tillämpande av värderingsregler som varit lagligt tillåtna, tedde sig verkningarna särskilt stötande. Motionärerna förordade därför en ändring av propositionens övergångsbestämmelser. Om man utginge från den totala nu befintliga dolda reserven i lagret, i den mån denna vore avsedd att minskas genom propositionens förslag, och schablonmässigt fastställde viss del därav såsom beroende av prisstegringarna kunde man undvika att den orealiserade värdestegringsvinsten beskattades. För att därvid i allmänhet icke gå längre än att just fritaga nämnda värdestegringsvinst från beskattning, förordades att hälften av nyssnämnda reserv undantoges. I syfte att undanröja varje möjlighet för företagen att nu aktivt påverka beskattningsresultatet vid ett tillämpande av detta förslag ville motionärerna föreslå, att beräkningarna skulle ske med utgångspunkt från reserven enligt balansräkningen vid utgången av det beskattningsår, för vilket taxering skedde 1954. Denna reserv skulle fastställas till skillnaden mellan dåvarande lägsta värde och bokfört värde. I den mån nämnda reserv understege varulagervärdet enligt de värderingsregler motionärerna föreslagit i anvisningarna till 41 §, skulle skillnaden få uppföras på ett särskilt konto, övergångskonto för lagerreserv, och i samband därmed avdrag medgivnas från intäkt av rörelse med samma belopp. För den händelse i framtiden stadigvarande lagerminskning skulle inträda, borde en mot lagerminskningen svarande proportionell minskning av övergångskontot ske med åtföljande inkomstbeskattning. För att därvid inte rent tillfälliga fluktuationer skulle få utslagsgivande betydelse borde lagerminskningen beräknas på medeltalet under tre på varandra följande beskattningsår. Eftersom motionärernas förslag icke kunde sägas helt undantaga de orealiserade värdestegringsvinsterna förordades såsom en supplementär regel, att skattskyldig som så kunde i stället finge beräkna avsättningen till övergångskontot enligt en regel som förordats av professor N. Västhagen i en artikel i nr 1 av tidskriften *Balans* för år 1955. Enligt denna regel skulle den del av lagret, som kunde visas motsvara förkrigs-lagret, få tagas upp till förkrigspris, medan beträffande lagerökningen de i propositionen föreslagna reglerna skulle tillämpas. Västhagens regel, som motionärerna funne principiellt riktigast, hade de ansett sig ej kunna för-

orda i första hand på grund av de praktiska svårigheter, som vore förenade med densamma.

I motionen I:423 har erinrats om att tillämpningen av de nya strängare nedskrivningsreglerna måste leda till att tidigare nedskrivet lagerkapital i viss omfattning nu framkomme som beskattningsbar vinst. Skedde detta under en alltför kort tidrymd, kunde erläggandet av de ofta mycket betydande skattebeloppen, tillika med den fortlöpande årliga skatten, medföra likviditetssvårigheter, hinder för produktionsfrämjande rationaliseringsåtgärder och besvärande störningar av själva driften. Såsom en allmän rättsgrundsats vid all lagstiftning borde gälla, att förhållanden, vilka uppstått under medgivande eller skydd av äldre lag, icke borde diskrimineras genom verkningarna av övergången till ny lag. Härjämte borde beaktas att penningvärdets fall tillskapat materiellt fiktiva värden, vilka icke rimligen vid deras siffermässiga framtagande kunde bilda en materiell grund för beskattning. För att mildra verkningarna av övergången i berörda avseenden borde en översyn göras av de i propositionen föreslagna övergångsbestämmelserna beträffande lagervärderingen. En möjlig väg syntes vara att förlänga den föreslagna övergångstiden med ytterligare två år. Nu gällande regler skulle i så fall tillämpas vid 1956 års taxering; vid 1957 och 1958 års taxeringar finge som lägsta värde å varulager enligt huvudregeln godtagas 20 procent samt vid 1959, 1960 och 1961 års taxeringar 30 procent av lagrets anskaffningsvärde. De nya bestämmelserna skulle sålunda träda i full tillämpning först vid 1962 års taxering.

Som motivering för yrkandena i motionen I:457 i fråga om varulagervärderingen har framhållits, att starka skäl talade för att gränsen för nedskrivning av lager fastställdes till 60 procent av anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet. Härigenom skulle det bli möjligt att indraga inemot 2 miljarder kronor i undanhållna skatter från företagen till det allmänna. Det vore också angeläget att den föreslagna nedskrivningen av lager av råvaror eller stapelvaror begränsades till 15 procent. Den generella bestämmelsen om särskild nedskrivning vid »föreliggande risk för prisfall» komme sannolikt att möjliggöra en icke oväsentlig skatteflykt. Den borde därför utmönstras. Bestämmelserna i övrigt lade inte hinder i vägen för företag att vid taxering få inträffade faktiska förluster beaktade.

Investeringsfonder för konjunkturutmätning m. m.

Till stöd för yrkandet i de likalydande motionerna I:460 och II:574 att företag, som avsatt medel till investeringsfond, efter tio år skall äga rätt att utan arbetsmarknadsstyrelsens tillstånd få disponera ytterligare 30 procent utöver de 30 procent företaget får disponera efter fem år, har anförts bl. a. följande. Den rätt till viss fri disposition av fondmedel som

föreslagits i propositionen vore så begränsad, att den vore otillräcklig för vinnande av syftet att stimulera till fondavsättningar. Det för sådana avsättningar återhållande momentet vore så starkt, att det endast torde övervinnas, om åtminstone större delen av de avsatta medlen finge komma till användning inom rimlig tid. Den uppmjukning av företagens dispositionsrätt till fondmedlen som motionärerna föreslagit skulle innebära, att fonden skulle stå till förfogande för konjunkturutjämning i sin helhet under fem år, till 70 procent under tio år och till 40 procent utan tidsbegränsning. Om man ansåge, att det därigenom skulle bli ett lägre belopp, som totalt komme att stå till förfogande för konjunkturutjämning — ett antagande som med hänsyn till sannolikheten av ökade fondavsättningar knappast vore befogat — borde likväl bemärkas, att minskningen endast bleve av betydelse, för den händelse att det stabila konjunkturläget skulle bestå under en 10-årsperiod. Vad det allmänna enligt motionärernas förslag skulle avstå från, komme sannolikt mer än väl att uppvägas av den ökning i fondavsättningarna, som kunde förväntas bli en följd av den friare dispositionsrätten.

Som motivering för de i de likalydande motionerna I:464 och II:573 framställda yrkandena beträffande investeringsfonder har anförts bl. a. att då en del av det avsatta beloppet enligt propositionsförslaget skulle insättas å spärrat konto i riksbanken och större delen därav beträffande användningen vore beroende av myndigheternas beslut, intresset från näringsföretagens sida att göra dylika avsättningar ej torde bliva så stort som förutsatts. För att bestämmelserna skulle få den avsedda effekten, borde företagen få rätt att fritt disponera 40 procent av det till riksbanken inbetalda beloppet i stället för föreslagna högst 30 procent. Enligt förslaget ägde företag, som huvudsakligen bedreve industriell verksamhet, använda fonden även för kostnader för reparations- och underhållsarbeten å byggnad som användes i rörelsen. Ett rederiföretag, som använde sin byggnad i rörelsen, ägde däremot ej rätt att använda fondens medel för sådant ändamål. Vad i nu berörda hänseende föresloges för industrien borde även gälla för rederiföretag. I fråga om kostnader för klassning av fartyg har motionärerna erinrat om att dessa kostnader i regel belöpte sig till mycket stora belopp. Då varje år skulle bära sina kostnader, vore det företagsmässigt riktigt och jämväl nödvändigt, att ett företag ägde rätt att, även om en till året hänförlig driftkostnad ej kunde till sitt belopp exakt bestämmas, avsätta så stort belopp, som erfordrades för att täcka sagda kostnad. Om ett rederi ej finge förfara på detta sätt, riskerade företaget, att detsamma då klassning skulle ske icke hade tillräckligt med medel för att betala därav föranledda kostnader samt att företaget i följd härav ej kunde erhålla nytt sjövärdighetsbevis för fartyget. Särskilt rederier med mindre och medelstort tonnage, vilkas inkomstresultat under olika år vore av mycket växlan-

de storlek, löpte till följd av den praxis, som tillämpades på detta område, stor risk att de i beskattningshänseende icke erhöle avdrag för sina klassningskostnader för fartygen. Frågan om rederiernas rätt att göra avsättning till investeringsfond för klassning av fartyg borde snarast möjligt bringas till en lösning genom en utredning. I fråga om förordningen den 11 maj 1951 (nr 230) med provisoriska bestämmelser om särskilda investeringsfonder för ersättande av förlorade inventarier och lagertillgångar samt förordningen den 19 februari 1954 (nr 40) med provisoriska bestämmelser om särskild investeringsfond för ersättande av avyttrat fartyg uttalar motionärerna att det för sjöfartsnäringen vore av mycket stor betydelse, att de nu nämnda båda författningarna gjordes permanenta samt att frågan härom löstes i samband med frågan om investeringsfonderna.

I de likalydande motionerna I:465 och II:572 har anförts bl. a. följande. Enligt 1947 års lagstiftning rörande investeringsfonder skulle det belopp, som återfördes till beskattning, upptagas som skattepliktig intäkt vid löpande taxering. Tidigare hade tillämpats ett efterbeskattningsförfarande. År 1947 hade även beslutats att det återförda beloppet skulle ökas med därå beräknad ränta, utgörande 2 procent för år, om avsatta medel ej fått tagas i anspråk under den därför stadgade perioden, och eljest 3 procent. Detta hade inneburit att räntan skulle beräknas efter samma skattesatser enligt 1947 års som enligt tidigare års förordningar om investeringsfonder. Avsikten torde ha varit att belasta de skattskyldiga på i stort sett enahanda sätt efter ikraftträdandet av 1947 års förordning som dessförinnan. Det ändrade tekniska förfarandet hade emellertid kommit att medföra en skärpning. Detta sammanhänge med att ränta, som beräknades å skatten, vore avdragsgill vid kommande års taxering. Skärpningen hade inneburit i stort sett en fördubbling. Enligt propositionens förslag till förordning om investeringsfonder för konjunkturutjämning skulle återförd avsättning till investeringsfond upptagas till beskattning jämte ett belopp motsvarande $\frac{1}{10}$ av vad som återförts. Denna bestämmelse syntes motsvara vad som tidigare stadgats rörande räntetillägg. För framtiden skulle alltså göras ett schablonmässigt tillägg, oavsett hur lång tid ianspråktagna medel varit avsatta. Någon anledning att då bibehålla de äldre bestämmelserna om ett räntetillägg för avsättningar som skett enligt 1947 års förordning syntes icke föreligga. Motionärerna förordade därför att vad som stadgades i 10 och 11 §§ förordningen den 2 maj 1947 om sådant räntetillägg upphävdes och att i stället stadgades, att tillägg med $\frac{1}{10}$ av vad som återförts av investeringsfonden skulle äga rum.

Avsättning till pensionsstiftelser

I de likalydande motionerna I:460 och II:574 har erinrats om att beskattningsmyndigheterna numera verkställde en omsorgsfull prövning av

befogenheten av yrkade avdrag för avsättningar till pensionsstiftelse för att trygga pensionsförmåner åt huvuddelägare i familjeföretag. Sålunda medgäves endast avdrag i den mån avsättningen prövades erforderlig för säkerställande av sådan tjänstepension till huvuddelägaren och familjepension till dennes efterlevande, som icke överstege vad som med hänsyn till huvuddelägarens arbete hos bolaget ansåges skäligt. De fall av missbruk, som åberopats till stöd för det rigorösa propositionsförslaget att helt vägra avdrag för ifrågavarande avsättningar, torde till övervägande del hänföra sig till tiden innan denna praxis mera allmänt tillämpades. De utgjorde icke bärande skäl för en allmän diskriminering av familjeföretagen. Ansåges ytterligare garantier mot missbruk erforderliga, borde denna fråga upptagas till behandling vid nu pågående utredningar i ämnet. Frågan vore till så övervägande del av civilrättslig natur, att den icke borde regleras i skattelagstiftningen. Familjeföretagen vore av stor betydelse för vårt näringsliv och för det ekonomiska framåtskridandet. Företag av mer eller mindre utpräglad familjebolagskaraktär, hade givit upphovet till och utgjorde grunden för ett stort antal, måhända de flesta, av de största och för landet mest betydelsefulla näringsföretagen.

I de likalydande motionerna I:464 och II:573 har uttalats att det för rederinäringens vidkommande vore av mycket stor betydelse, att i de mindre och medelstora rederierna, vilka ofta bedreves såsom fåmansbolag, de anställda, oberoende av om de vore intressenter i företaget eller icke, kunde beredas pensioner på samma sätt.

Resultatutjämning och förlustutjämning

I de likalydande motionerna I:421 och II:526 har bl. a. framhållits, att bolag eller föreningar med uppgift att tillhandahålla samlingslokal hade en betydande svårighet att från ena året till det andra kalkylera så, att inkomster och utgifter bleve konstanta. Uthyrningsfrekvensen varierade högst väsentligt under olika år, varför det kunde uppstå vinst i ena fallet och förlust i det andra. Förlust kunde inte nedbringas utan att halva vinstbeloppet erlades i skatt. Då ifrågavarande bolag eller föreningar icke vore tillkomna i vinstgivande syfte utan skulle tillhandahålla samlingslokaler till s. k. självkostnad vore det rimligt, att de enligt företagsbeskattningskommitténs förslag erhöle rätt till resultatutjämning.

I de likalydande motionerna I:459 och II:566 har anförts bl. a. följande. Rörelseidkare och i viss utsträckning även jordbrukare hade genom rätten till s. k. vinstreglerande dispositioner möjligheter att åstadkomma en viss förtäckt resultatutjämning. Genom att dessa möjligheter icke stode andra skattskyldiga till buds, uppkomme en ojämnhet i beskattningen, som vore otillfredsställande. Huvudregeln om beskattningsårets slutenhet borde

därför uppmjukas på sådant sätt, att en jämnare beskattning kunde uppstås. En dylik reform borde särskilt avse jordbrukare och härvid även sådana, som deklarerade enligt kontantprincipen. En öppen resultatutjämnning skulle för jordbruket få en reglerande effekt mellan goda och svaga skördeår, vilket ur olika synpunkter skulle vara till fördel. Därigenom skulle också erhållas ett värdefullt komplement till den skördeskadeförsäkring som nu arbetande utredning i ämnet kunde väntas föreslå. Skördeskadeförsäkringen torde aldrig kunna förutsättas ge full täckning för de förluster, som uppkomme vid skördeskador. En kombination av skördeskadeförsäkring och resultatutjämnning skulle ge ett effektivt skydd mot sådana förluster. Rätt till resultatutjämnning skulle för jordbruket även möjliggöra bättre planmässighet i investeringsverksamheten. Sådana investeringar, för vilka skatteprogressiviteten spelade den avgörande rollen och vilka icke vore motiverade ur rationella driftsynpunkter, skulle därigenom i det stora hela kunna undvikas. Den ökade jämnhet i beskattningen, som skulle följa av en resultatutjämnning, skulle vidare ge kommunerna ett stabilare skatteunderlag. Rätten att göra insättning på särskilt skogskonto i bank möjliggjorde en viss öppen resultatutjämnning i fråga om inkomster från skogsbruket. Det borde vara möjligt att enligt i stort sett samma principer införa ett allmänt utjämningskonto för jordbruket, varigenom en tillfredsställande resultatutjämnning möjliggjordes för jordbrukare, som redovisade sin inkomst enligt kontantprincipen. Denna fråga borde bli föremål för prövning.

Till stöd för yrkandet i de likalydande motionerna I:462 och II:569 om utredning rörande rätt till förlustutjämnning för rörelseidkare har bl. a. framhållits, att det särskilt för landsbygdens småföretagare skulle vara av oskattbart värde om rätt till resultatutjämnning kunde införas. Statsmakterna stödde på många olika sätt småföretagsamheten, bl. a. genom lån på goda villkor, kreditgarantier, finansiering av teknisk och ekonomisk rådgivning m. m. Ett införande av rätt att inom rörelsen utjämna uppkomna underskott mot överskott skulle vara ett betydande komplement till denna statliga stödverksamhet. När det gällde frågan om en differentiering av näringslivet på landsbygden, för att om möjligt förhindra befolkningsomflyttningen, torde det vara nödvändigt pröva alla framkomliga vägar. Möjligheter till en resultatutjämnning skulle särskilt för de små nyetablerade företagarna innebära en trygghet, som i mycket hög grad skulle bidra till att underlätta en lokalisering av företagen till landsbygden. Ytterligare utredning av frågan vore dock erforderlig. Företagsbeskattningskommittén hade i sitt utlåtande i betydande grad trängt in i problemställningarna, men i propositionen anfördes ytterligare kritiska synpunkter, som torde behöva prövas, innan förslag kunde framläggas. En ny utredning torde kunna äga rum inom departementet, och den torde kunna avslutas i så god tid

att förslag om införande av rätt till förlustutjämning kunde föreläggas 1956 års riksdag.

I de likalydande motionerna I:463 och II:571 har anförts bl. a. följande. Genom lagstiftningen om skogskonto och om ackumulerad inkomst hade statsmakterna givit en särbehandling i skattehänseende åt vissa av de mest iögonfallande arterna av inkomsttoppar. Av samma kvantitativa betydelse som inkomsttopparna vore deras motsats: underskotten. De synpunkter som kunde läggas på utjämning av skogsinkomster kunde med ännu större skäl anföras i fråga om utjämning av förluster vid den progressiva beskattningen. Men även i fråga om företag, vilka beskattades efter en proportionell skala, medförde avsaknaden av regler för förskjutning av förluster en högre beskattning än som vore motiverad. De nuvarande skatte-reglerna beredde särskilda svårigheter för nystartade företag, eftersom de första åren av ett företags verksamhetstid ofta bleve förlustbringande. Detta innebure en avgift på nyföretagande. Situationen kunde dock många gånger bli lika allvarlig för redan existerande företag. Om ett företag t. ex. på grund av konkurrens hade förlust under ett eller flera år, finge företaget genom den fulla beskattningen av efterföljande vinster betala en högre sammanlagd skatt än som svarade mot nettoresultatet. De anförda synpunkterna vore belysande för de mest uppenbara konsekvenserna av en brist på förlustutjämningsmöjligheter. Synpunkterna gällde också avsaknaden av möjlighet till öppen resultatutjämning. Departementschefens motivering för att avvisa det av företagsbeskattningskommittén framlagda förslaget i ämnet vore anmärkningsvärd. Först medgäve han det principiellt riktiga i en öppen resultatutjämning och därefter radade han upp en serie argument av en art, som endast kunde förklaras av en brist på intresse för saken. En lagstiftning om förlustutjämning för rörelseidkare, oavsett företagsform, och för jordbrukare, som redovisade sin inkomst enligt bokföringsmässiga grunder, borde nu genomföras enligt det vid motionerna fogade författningsförslaget. Detta hade försetts med sådana spärrregler, att ett genomförande av detsamma icke kunde befaras medföra den av departementschefen befarade risken för obehörig skattelättnad. Motionärerna föresloge därjämte utredning rörande det sätt, på vilket en öppen resultatutjämning skulle utformas och infogas i skattesystemet.

I de likalydande motionerna I:464 och II:573 har bl. a. framhållits att en skärpning i beskattningen av företagen skulle inträda om de i propositionen framlagda förslagen till inskränkning i den fria avskrivningsrätten godkändes av riksdagen. Den fria avskrivningen hade i viss mån verkat utjämnande mellan olika beskattningsår. För rederiföretagen, som vore synnerligen konjunkturkänsliga och hade relativt växlande inkomster under olika år, vore det av mycket stor betydelse, att en förlustutjämning

finge ske. Motionärerna föresloge att det av reservanterna i företagsbeskattningskommittén avgivna förslaget till bestämmelser i nu berörda ämne måtte antagas av riksdagen.

I de likalydande motionerna I:466 och II:567 har motionärerna uttalat att de funne de skäl departementschefen anfört till stöd för sin mening att icke framlägga något förslag till öppen förlustutjämning föga övertygande. Den bild departementschefen givit av erfarenheterna av en förlustutjämning i utlandet syntes helt missvisande. Enligt av motionärerna företagna undersökningar förhölle det sig så att rätten till förlustutjämning på ett flertal håll utvidgats under de senare åren. Vad beträffade de taxeringstekniska svårigheterna vitsordade departementschefen först, att det av kommittén framlagda förslaget till förlustutjämning i och för sig syntes tämligen enkelt att tillämpa. Motionärerna ifrågasatte därför, om de därefter återopade taxeringstekniska svårigheterna ens för departementschefen utgjort något avgörande skäl. De föreslagna bestämmelserna rörande inventering av och värdering av varulager ökade väsentligt arbetet med granskningen av alla rörelseidkares deklARATIONER, utan att denna omständighet av departementschefen ansetts hindra införandet av nämnda bestämmelser. Departementschefens anmärkning att det i vissa fall skulle bereda svårigheter att fastställa förlustens taxeringsmässiga storlek, inte minst med hänsyn till den dåliga ordning som ofta föreläge i samband med förluster, torde icke heller väga tungt. Ett villkor för erhållande av förlustavdrag måste nämligen vara att den skattskyldige förebringade bevisning om att förlust av viss storlek uppstått. Den som inte kunde prestera erforderlig bevisning ginge uppenbarligen miste om sin eventuella rätt. I fråga om invändningen att det av företagsbeskattningskommittén utarbetade förslaget till förlustutjämning endast avsåge den statliga taxeringen, ville motionärerna framhålla att den omständigheten att en uppkommen förlust på grund av taxeringstekniska svårigheter icke alltid finge kvittas mot åtnjuten inkomst, så att den orättmätiga beskattningen därigenom helt eller delvis kunde undvikas, inte utgjorde skäl för att aldrig medgiva rättelse av ett sådant felaktigt taxeringsresultat. Rörande en utvidgning av rätten till förlustutjämning till att avse jämväl enskilda rörelseidkare hade finansministern anfört att en sådan utvidgning »möter alla de invändningar och betänkligheter, som kommittén för detta fall angivit». Motionärerna funne uttalandet anmärkningsvärt, eftersom samtliga dessa invändningar och betänkligheter upptagits till bemötande i den av två ledamöter avgivna reservationen till kommitténs betänkande. Eftersom reservanternas yttrande i förevarande del icke intagits i propositionen, hade motionärerna ansett sig böra i motionerna återge ett avsnitt av reservationen. Motionärerna som anslöte sig till vad reservanterna föreslagit, funne att påståendet att en lagstiftning i huvudsaklig överensstämmelse med det av reservanterna

framlagda författningsutkastet skulle möta alla de »invändningar och betänkligheter» kommittémajoriteten angivit, saknade varje grund. För att omöjliggöra de skatteflyktsåtgärder, som kommittéförslaget ansetts kunna leda till, hade motionärerna kompletterat det av kommittén framlagda lagtextförslaget med en bestämmelse (tredje stycket av 3 § i det vid motionerna fogade författningsförslaget), vilken enligt motionärernas mening skapade ett fullt tillfredsställande skydd mot befarade transaktioner av sådant slag. De i propositionen framlagda förslagen till bestämmelser rörande värdering av varulager och rörande avskrivningar å maskiner och inventarier berövade inte de skattskyldiga varje möjlighet till resultatutjämning mellan olika år men möjligheterna till resultatutjämning bleve avsevärt mindre än de varit tidigare. Eftersom behovet av en sådan utjämning vore så starkt och då det från principiell synpunkt icke torde kunna bestridas, att en resultatutjämning vore synnerligen önskvärd, tedde det sig ytterst otillfredsställande att nu genomföra åtgärder som ginge i motsatt riktning. Motionärerna förordade genomförandet av en förlustutjämning för såväl juridiska som fysiska personer. Bland de senare borde även ingå sådana som redovisade inkomst av jordbruksfastighet enligt bokföringsmässiga grunder. Dessa jordbrukare borde i förevarande avseende likställas med bokföringspliktiga rörelseidkare. Vissa år kunde det på grund av omfattande skörde-skador bli väsentliga underskott å jordbruksdriften. Den därigenom uppkommande situationen kunde illustreras med utgångspunkt från det fall att vederbörande jordbrukare finge ett stödlån på t. ex. 10 000 kronor. Eftersom underskottet icke vore avdragsgillt från följande års vinster, bleve resultatet för den skattskyldige att han, för att kunna återbetala det upplånade beloppet å 10 000 kronor, måste ha en så hög inkomst att återstoden efter det skatten å inkomsten vore betalad utgjorde 10 000 kronor. En förlustutjämning, särskilt för fysiska personer, innebure inte någon fullständig lösning. En utredning borde därför igångsättas för att tillskapa möjligheter för s. k. öppen resultatutjämning för alla rörelseidkare och för jordbrukare, vars inkomst beräknades enligt bokföringsmässiga grunder.

I till utskottet inkomna *skrifter* har *Aktiebolaget Volvo* samt *Thulebolagen* berört vissa speciella frågor, vartill utskottet återkommer i det följande.

Utskottets yttrande

I den förevarande propositionen nr 100 har framlagts förslag om ändring av företagsbeskattningens regler i syfte att anpassa denna beskattning till en konjunkturstabiliserande ekonomisk politik. Det framlagda förslaget, som bygger på en fortsatt nettovinstbeskattning, innebär en åtstramning av rätten till vinstreglerande dispositioner. Samtidigt föreslås emellertid generösare avskrivningsregler för enskilda rörelseidkare och jordbrukare

med taxering enligt bokföringsmässiga grunder än vad för närvarande gäller. Investeringsfondsinstitutet föreslås utbyggt med speciella skattelättnader för de företag, som begagnar sig därav.

Till grund för propositionen ligger det av företagsbeskattningskommittén år 1954 framlagda betänkandet med förslag till ändrad företagsbeskattnings, i vilket förslag dock vissa modifikationer och ändringar gjorts. Kommittén har för sitt arbete haft att tillgå en ingående utredning rörande den fria avskrivningsrättens ekonomiska verkningar samt föranställt om en undersökning av lagernedskrivningarna. Resultatet av dessa undersökningar har redovisats i kommitténs betänkande och i propositionen.

I propositionen har departementschefen uttalat, att en av den ekonomiska politikens mest angelägna uppgifter under efterkrigstiden varit att söka dämpa expansionssträvandena i syfte att hålla den samlade efterfrågan inom ramen för tillgängliga resurser. Härvid hade olika medel tillgripits. Huvudinstrumenten hade varit den allmänna finans- och kreditpolitiken. Under större delen av perioden hade överbalansering av driftbudgeten förekommit. På kreditmarknaden hade åtstramningsåtgärder vidtagits, bland annat med stöd av skärpta kassareservkrav eller genom vissa räntehöjningar. Det kunde vidare erinras om byggnadsregleringen, konjunktur- och prisutjämningsavgifterna för skogsindustrien, vinststeriliseringen, vissa skogsägares skyldighet att göra insättning på s. k. investeringskonto för skog, konjunkturskatten, investeringskatten samt avgiftsbeläggningen av investeringar och bilköp.

I det läge, då genomförandet av nämnda åtgärder och främst dem som mera direkt åsyftade en kreditåtstramning varit aktuellt, hade det framstått såsom påkallat att parallellt därmed inskränka företagens rätt att utnyttja de i den permanenta lagstiftningen medgivna mycket vidsträckta möjligheterna till s. k. vinstreglerande dispositioner. Som framginge av vad i direktiven till företagsbeskattningskommittén anförts skulle företag med betydande vinstmedel eljest kunna bereda sig sådant uppskov med beskattningen av dessa vinstmedel, att de i större eller mindre utsträckning gjorde sig oberoende av åtstramningen på den allmänna kreditmarknaden. De nu antydda åtgärderna hade avsett vissa inskränkningar i den fria avskrivningsrätten och lagervärderingen samt i rätten till avdrag för vissa stiftelse- och fondavsättningar. Då avskrivningsrätten och lagervärderingsreglerna skärpts, hade det givetvis även varit avsikten att dämpa ett på grund av skattereglernas konstruktion föreliggande speciellt incitament till anskaffning just av maskiner och lagertillgångar.

Departementschefen har vidare erinrat därom, att ett av motiven för företagsbeskattningskommitténs tillsättande hade varit behovet av en utredning av företagsbeskattningsens konjunkturpolitiska verkningar. Det måste nämligen antagas, att det kunde bli nödvändigt med en fortsatt begränsning av möjligheterna till vinstreglerande dispositioner samt att —

för den händelse ett sådant konjunkturskede inträdde som möjliggjorde en återgång till den permanenta lagstiftningens tillämpning — behov ånyo kunde uppstå att framdeles tillgripa speciella åtgärder. Ett ytterligare motiv för tillkallande av kommittén hade varit, att det dels vore förenat med betydande svårigheter att med tillräcklig säkerhet avgöra när tidpunkten vore inne för åtstramningar på området för företagsbeskattningen och dels att de tillfälligt insatta åtgärderna, sådana skattelagarna vore konstruerade, inte kunde få den omedelbara effekt som åsyftades. Det funnes därför anledning att även undersöka i vad mån de permanenta reglerna kunde så ändras, att de bleve på det hela taget konjunkturpolitiskt godtagbara även i högkonjunkturlägen.

I den på utredningen grundade propositionen har departementschefen — under hänvisning till investeringarnas roll för konjunkturförloppet samt till självfinansieringens betydelse för investeringarna — tillkännagivit sin uppfattning om angelägenheten av att i sådana lägen, då en allmän kreditåtstramning göres, vinna det erforderliga komplementet på beskattningsplanet. Beträffande möjligheten att vinna detta komplement inom ramen för en nettovinstbeskattning och lämpligheten av att ändra den permanenta lagstiftningen i sådant syfte har departementschefen bland annat anfört följande.

Såsom kommittén framhållit vore det möjligt att göra reglerna för en nettovinstbeskattning av företagen bättre konjunkturpolitiskt anpassade genom att åtstrama möjligheterna till vinstreglerande dispositioner. Konsekvensen av en sådan åtstramning bleve uppenbarligen den att beskattningen närmare än vad nu vore fallet anslöte sig till det faktiska vinstresultatet under året. En högre skatt uttoges vid ökad vinst och en lägre skatt när vinstförhållandena vore sämre. I det förstnämnda fallet kunde företagen följaktligen inte i samma utsträckning som med gällande permanenta regler förskjuta beskattningen och därigenom förbättra sin likviditet. I andra konjunkturlägen åter kunde som en följd härav möjligheterna vara relativt större för företagen att skattefritt bevara sin vinst och då i motsvarande mån förstärka sin likviditet. Verkningarna i såväl hög- som lågkonjunkturlägen skulle följaktligen bidra till konjunkturstabilisering.

Vad gäller det sätt, varpå en åtstramning i den permanenta lagstiftningen av möjligheterna till vinstreglerande dispositioner närmare borde åstadkommas, har departementschefen inledningsvis hänvisat till den av professor N. Västhagen företagna undersökningen rörande de fria avskrivningarna. Departementschefen delar företagsbeskattningskommitténs uppfattning, att vad som enligt denna undersökning förekommit gåve ett starkt uttryck för vad de fria avskrivningarna betytt för investeringarnas finansiering. Särskilt borde uppmärksammas betydelsen härav under de senaste högkonjunkturåren. Det torde också vara uppenbart, att när den fria avskrivningsrätten infördes år 1938 i vårt skattesystem, man väl hade klart

för sig värdet av regler som gav företagen goda möjligheter att stärka sin ställning inför ett lågkonjunkturläge, men att man å andra sidan inte ägnade någon egentlig uppmärksamhet åt de konjunkturpolitiskt mindre önskvärda verkningarna i mer markerade högkonjunkturlägen. Det vore en avvägning mellan dessa båda synpunkter, som kommittén eftersträvat. Departementschefen har tagit ståndpunkt för en sådan begränsning av den fria avskrivningsrätten som å ena sidan utövade en viss marginell effekt i högkonjunktur, men som i andra lägen lämnade det utrymme för avskrivning som vinstförhållandena hos näringslivet kunde antagas medge. Utrymmet för avskrivningar i högkonjunkturlägen borde alltså så begränsas, att de nuvarande reglernas inflationsdrivande effekt reducerades men de å andra sidan inte gjordes så snäva att de motverkade mera angelägna investeringar och rationaliseringsåtgärder.

Beträffande varulagervärderingen har departementschefen uttalat, under åberopande av vissa av företagsbeskattningskommittén utförda undersökningar av det sammanlagda värdet av varulagren hos det enskilda näringslivet samt av företagna nedskrivningar härå, att redan mindre ändringar i reglerna för beräkningen av det skattemässigt tillåtna lägsta lagervärdet kunde öva en betydelsefull inverkan på företagens möjligheter till likviditetsförstärkning genom lagernedskrivningar. Att en begränsning i rätten att hålla synnerligen låga lagervärden tillika innebure i viss mån minskade möjligheter till konsolidering låge i sakens natur. Varje åtstramning i värderingsreglerna finge alltså, som kommittén understrukit, vägas mot önskemålet om tillräckligt utrymme för betryggande nedskrivning för prisfallsrisk. Emellertid torde reglerna för varulagervärderingen i själva verket vara från konjunkturpolitisk synpunkt så betydelsefulla, att något verkligt väsentligt inte skulle vinnas med en ändrad företagsbeskattning, som bibehölle nu gällande regler på området för lagervärderingen. Det borde uppmärksammas, att de konjunkturpolitiska invändningarna mot en praktiskt taget fullständig frihet i lagervärderingen avsåge inte blott, och kanske inte ens främst, det förhållandet att denna frihet kunde i vissa lägen stimulera till inte önskvärda lagerökningar respektive kunde av skatteskäl försvåra i andra lägen önskvärda lageravvecklingar; även förefintligheten av ett betydande lager möjliggjorde för företaget likviditetsförstärkande nedskrivningar, som i sin tur underlättade investeringar av vad slag som helst. Dessa synpunkter talade för kraftigast möjliga åtstramning av värderingsreglerna inte endast under högkonjunktur utan även i andra tider. Det sistnämnda sammanhänge dels med svårigheterna att avgöra när tillfälliga åtstramningar skulle insättas och dels med att företagen eljest kunde under hand uppbygga en likviditet som kunde utnyttjas för stora investeringar i högkonjunktur. Å andra sidan talade mot ändringar i nuvarande regler för lagervärderingen den synpunkten att ju större frihet reglerna lämnade, ju större möjligheter hade företagen till en konsolide-

ring, som innebure gardering mot prisfallsrisker och som kunde medföra ökade möjligheter att upprätthålla sysselsättningen då försämrade avsättningsmöjligheter uppkomme. Departementschefens ståndpunkt har varit den, att en avvägning mellan de olika synpunkterna borde komma till stånd och att möjlighet funnes till regler, som gäve ett väsentligt värde i konjunkturpolitiskt hänseende men samtidigt lämnade utrymme för betryggande lagernedskrivningar med därmed i olika hänseenden förenade fördelar.

I fråga om investeringsfonderna har departementschefen funnit, att kommittén givit övertygande skäl för att de möjligheter till konjunkturutjämning, som en fortsatt lagstiftning om investeringsfonder erbjuder, uppenbarligen inte kan avvaras vid en anpassning av beskattningsreglerna till en konjunkturstabiliserande ekonomisk politik. I själva verket torde det förhålla sig så, att på skattelagstiftningens område endast reglerna om investeringsfonderna kunde användas för att positivt stimulera företagen till investeringar i sämre sysselsättningslägen. Vid det avsedda utnyttjandet av investeringsfonderna skapades även ökade förutsättningar för att den sammanlagda investeringsvolymen, trots minskade investeringar under högkonjunktur, totalt och på längre sikt inte minskade. Det torde vidare böra uppmärksammas, att vid en i övrigt hög eller jämn sysselsättning det alltid måste förutses vissa fluktuationer för enstaka branscher eller grupper av företag. Investeringsfonderna skulle under sådana förhållanden ha sin givna betydelse för utjämning av dessa mindre variationer i sysselsättningsgraden. Även beträffande personalstiftelserna har från konjunkturpolitisk synpunkt befunnits erforderligt med vissa åtstramningar.

I de inbördes likalydande motionerna I: 463 och II: 571, I: 464 och II: 573 samt I: 466 och II: 567 har yrkats långt gående ändringar i propositionens förslag till nya regler för företagsbeskattningen. Dessa ändringar, vilka har sin grund i en avvikande uppfattning om den ekonomiska politikens utformning, syftar huvudsakligen till att bevara den fria avskrivningsrätten. Rörande de skäl som i motionerna åberopats till stöd härför får utskottet främst hänvisa till den tidigare lämnade redogörelsen för motionernas huvudsakliga innehåll. Därutöver kommer utskottet att i det följande upptaga till behandling vissa av de synpunkter som framförts i motionerna.

Innan utskottet övergår till en närmare redogörelse för sitt ställningstagande till propositionen, vill utskottet inledningsvis framhålla, att frågan om avskrivningsreglernas ändamålsenliga utformning inte ansågs slutgiltigt löst genom den år 1938 beslutade reformen, varigenom det nuvarande avskrivningssystemet infördes. Mot införande av en i huvudsak fri avskrivningsrätt för juridiska personer, varom förslag framlagts först av bolagsskatteberedningen och sedermera — i omarbetat skick — av 1936

års skattekommitté, hade starka invändningar rests, och ett antal remissinstanser — däribland åtskilliga myndigheter — hade direkt avstyrkt en sådan åtgärd. Skattekommittén underströk att en räknenskapsenlig avskrivning innebar, att ett slags presumtion måste skapas för de i räknenskaperna gjorda avskrivningarnas riktighet. Häri låg i själva verket den svårighet, med vilken man särskilt hade att räkna: en friare avskrivning kunde i stort sett ej tillåtas, där missbruk från de skattskyldigas sida vore att befara. Att kommittén likväl förordade övergång till fri avskrivning berodde på den vikt man med 1930-talets erfarenheter för ögonen tillmätte möjligheterna för företagen att konsolidera sig inför en lågkonjunktur samt på önskvärheten att ernå en i jämförelse med tidigare rådande system önskvärd taxeringsteknisk förenkling. För undvikande av att vägar öppnades för de skattskyldiga att vid beskattningen så redovisa sina vinster, att det allmännas intresse blev åsidosatt, föreslog kommittén vissa allmänna och speciella regler för den fria avskrivningsrättens närmare utformning. Sålunda förordades bl. a. ett särskilt undantagsstadgande till skydd mot missbruk, så formulerat, att avvikelser från god köpmannased i en skattskyldigs räkenskaper skulle föranleda att rätten till fri avskrivning förvägrades. Kommittén var medveten om att en dylik tämligen vag formulering i och för sig var mindre önskvärd och uttalade, att måhända kunde, sedan några års erfarenheter vunnits, anledning föreligga att söka finna en mera preciserad bestämmelse. Något sådant undantagsstadgande upptogs emellertid inte i lagstiftningen med hänsyn till befarade tillämpningssvårigheter.

Utskottet finner, att sedan närmare erfarenheter av den fria avskrivningens verkningar i olika avseenden nu vunnits tiden bör anses mogen för en sådan omprövning av den permanenta företagsbeskattningens regler som i viss mån förutskickades vid omläggningen år 1938 av beskattningsreglerna.

Vad först gäller frågan om den roll, företagsbeskattningen bör tillmätas i en konjunkturstabiliserande politik, vill utskottet hänvisa till vad 1954 års bevillningsutskott anförde i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 11 i anledning av propositionen med förslag till förordning om begränsning av rätten till fri avskrivning vid 1955 års inkomsttaxering. I nämnda betänkande erinrades i detta sammanhang om att de permanenta beskattningsreglerna inrymde vidsträckt möjligheter för företagen att själva avgöra vilka vinster som för visst år skulle redovisas till beskattning. Genom vinstreglerande dispositioner kunde sålunda företagsvinsten till avsevärd del kvarhållas inom företagen och användas i rörelsen. Företagen kunde på detta sätt i mer eller mindre mån göra sig oberoende av den allmänna kreditmarknaden vid finansieringen av nyinvesteringar. För utskottet, som hade den uppfattningen att upprätthållandet av den samhällsekonomiska balansen i väsentlig mån måste ske genom kontroll av investeringssidan

inom den enskilda företagssektorn i näringslivet, tedde det sig därför naturligt, att beskattningsreglerna — med iakttagande av rimliga konsolideringskrav från näringslivets sida — anpassades till de restriktioner på kreditväsendets område, som vidtagits i syfte att åvägabringa en från samhällets synpunkt önskvärd begränsning av investeringarna. Detta förhållande var även avgörande för ståndpunktstagandet vid genomförandet år 1952 av inskränkningarna i rätten till vinstreglerande dispositioner.

Vid sitt ställningstagande till det nu framlagda förslaget är utskottets grundinställning till frågan om företagsbeskattningens anpassning till en konjunkturstabiliserande politik alltjämt densamma som ovan redovisats. I likhet med företagsbeskattningskommittén och departementschefen anser utskottet, att den önskade effekten endast kan erhållas genom att åtstramningen får gälla de permanenta beskattningsreglerna. Härutöver vill utskottet anföra följande synpunkter.

Målet för den ekonomiska politiken är full sysselsättning med balans i samhällsekonomin. Här om råder allmän enighet. Det borde då även vara naturligt, att för uppnående av detta mål alla tjänliga medel begagnas. I ett antal motioner har framhållits, att utformningen av permanenta regler för företagsbeskattningen — vilka avsåges skola gälla för mera normala tider — inte borde grundas på erfarenheterna från efterkrigstidens, enligt motionärernas mening, exceptionella högkonjunktur. Denna uppfattning kan utskottet inte ansluta sig till. Tvärtom finner utskottet det angeläget att reglerna på företagsbeskattningens område avvägs med utgångspunkt från förhållandena i ett samhälle med full sysselsättning. Detta innebär, att man normalt torde få räkna med en konjunktur, som innesluter större risker för en inflationistisk utveckling än vad som varit fallet under tidigare skeden. De nya reglerna för företagsbeskattningen kan därför inte sägas ha utformats under ensidigt hänsynstagande till tillspetsade högkonjunkturlägen.

Upprätthållandet av en god konjunktur — med undvikande av utpräglade överkonjunkturer och därav föranledda störningar på olika punkter av samhällsekonomin — nödvändiggör åtgärder, som syftar till en lämplig avvägning av den samlade efterfrågan för konsumtions- och investeringsändamål. Härvidlag måste uppmärksamheten även riktas mot de privata investeringarna såsom en del av den totala användningen av resurserna. I de likalydande motionerna I: 463 och II: 571 har anförts, att enligt det siffermaterial, som redovisades i propositionen, den andel av de privata bruttoinvesteringarna, som påverkades av utformningen av företagsbeskattningen, kunde uppskattas till ca 20 procent av totalinvesteringarna i samhället eller ca 7 procent av bruttonationalprodukten. Dessa siffror visade enligt motionärerna, att utformningen av reglerna för företagsbeskattningen inte kunde tillmätas någon avgörande betydelse för stabiliseringspolitiken. Enligt utskottets mening saknar emellertid denna synpunkt relevans. Även

om det här rör sig om ett i jämförelse med den totala efterfrågan mindre område, spelar detta likväl en mycket väsentlig roll för konjunkturväxlingarna. Såsom framhålles i propositionen kan även mindre förändringar inom denna sektor få avgörande verkningar.

Utskottet vill understryka, att stabiliseringspolitiken måste omfatta alla områden av det ekonomiska livet. Sålunda har bl. a. de offentliga utgifterna fått avvägas med hänsyn till lägets krav. I viss utsträckning är det möjligt, såsom erfarenheterna från efterkrigstiden visar, att genom variationer i de offentliga investeringarna kompensera inträffade förändringar i den privata investeringsvolymen. Det är önskvärt att även framdeles möjligheterna härtill i görligaste mån tillvaratages. Utrymmet för kompenserande åtgärder på detta område är emellertid begränsat till följd av att — såsom både investeringskommittén och företagsbeskattningskommittén framhållit — de offentliga investeringarna till övervägande del utgöres av byggnads- och anläggningsverksamhet, medan svängningarna i de privata investeringarna huvudsakligen avser verkstadsprodukter. Det måste därför vara angeläget att uppnå en direkt utjämning av den privata investeringsverksamheten i och för sig.

När det gäller de privata investeringarnas utveckling spelar uppenbarligen skattereglernas utformning en betydande roll. Det är här enligt utskottets mening väsentligen inte fråga om huruvida den fria avskrivningsrätten i olika avseenden kan sägas ha missbrukats eller ej, utan vilken verkan den haft på investeringsvolymens omfattning. I motsats till vad som framhållits i de likalydande motionerna I: 463 och II: 571 finner utskottet härvidlag, liksom departementschefen, att det material som redovisats av företagsbeskattningskommittén ger starkt belägg för den fria avskrivningsrättens betydelse för finansieringen av den mycket betydande privata investeringsvolymen under efterkrigsåren. Enligt beräkningarna skulle sålunda mellan 7 och 18 procent av investeringarna under åren 1948—1951 ha finansierats med s. k. skattekredit. Än viktigare är emellertid enligt utskottets mening, att finansieringen av *ny*investeringar, d. v. s. de totala investeringarna exklusive ersättningsanskaffning m. m., måste antagas ha skett till en långt större del genom skattekredit än vad de ovan angivna siffrorna utvisar. Det torde i själva verket förhålla sig så, att en väsentlig del av efterkrigstidens stora nyinvesteringar i företagen kunnat finansieras genom anlitan av den skattekredit som stått till buds tack vare den fria avskrivningsrätten. Utskottet kan inte finna att härande skäl anförts mot den uppfattningen, att en väsentlig del av efterkrigsårens höga och starkt expanderande investeringsverksamhet varit vad man kallar självfinansierad.

Under återopande av det i propositionen redovisade sambandet mellan investeringsexpansionen och ökningen i de utestående industrikrediterna har i ett antal motioner hävdats, att självfinansieringens roll betydligt över-

drivits. Den allmänna penning- och kreditpolitiken intoge sålunda en nyckelställning, varför tyngdpunkten i konjunkturpolitiken borde läggas på detta område. Härigenom skulle man undvika ingrepp i företagsbeskattningen, vilkas effekt vore tvivelaktig ur konjunkturstabiliserande synvinkel men däremot klart skadlig med hänsyn till den försämring av företagens konsolideringsmöjligheter som stramare regler måste medföra.

Utskottet vill understryka att den allmänna kreditpolitikens betydelse ingalunda bör förbises och att sannolikt en åtstramning på kreditmarknaden i varje fall indirekt kan få en viss effekt även på de självfinansierande företagens investeringsverksamhet. Med den stora roll som självfinansieringen enligt utskottets mening spelar måste det emellertid förutsättas att den allmänna kreditpolitikens inflytande blir i motsvarande mån begränsat. Vidare är det uppenbart, att konsekvensen av ett ensidigt anlitanande av generella kreditpolitiska medel måste innebära en viss snedvridning och snedbelastning inom näringslivet därigenom, att den behövliga åtstramningen kommer att hårdast drabba de mindre likvida företagen. Även ur denna synvinkel finner utskottet det angeläget, att den nödvändiga åtstramningen på det privata investeringsområdet uppnås genom en kombination av kreditpolitiska och skattepolitiska åtgärder.

I de likalydande motionerna I: 466 och II: 567 har stor vikt tillmätts det förhållandet, att den fria avskrivningsrättens upphörande enligt motionärernas uppfattning vore ägnad att på längre sikt nedbringa den sammanlagda industriella investeringsvolymen. Det skulle nämligen vara orealistiskt att räkna med — särskilt med hänsyn till den utformning som systemet med investeringsfonder fått i förslaget — att de industriella investeringarna under en lågkonjunktur skulle ökas så mycket att detta motsvarade den minskning under normala konjunkturer som ett borttagande av den fria avskrivningsrätten kunde beräknas föranleda. Utskottet vill för sin del betona, att den konjunkturabilitet som nu eftersträvas — och vartill företagsbeskattningen bör kunna lämna ett värdefullt bidrag — på längre sikt kommer att innebära en större samlad investeringsvolym än vad man kunde uppnå i perioder med konjunktursvängningar av äldre modell. Att räkna med möjligheterna till en sådan expansion av investeringarna i en tillspetsad högkonjunktur, att härigenom skulle uppnås en i längden större investeringsvolym än vid en bevarad balanserad högkonjunktur, finner utskottet vara verklighetsfrämmande. Med denna uppfattning synes det utskottet uppenbart, att de starkt expansiva tendenserna i den fulla sysselsättningens ekonomi, särskilt på investeringsområdet, måste mötas med vissa motåtgärder för att en balanserad utveckling skulle kunna skapas. Skulle trots allt konjunkturförsämringar av mera djupgående natur inträffa, torde investeringsfonderna med den utformning de erhållit i propositionsförslaget kunna tjäna såsom ett instrument för den stimulans till investeringsökning, som det i så fall kan bli utrymme för.

Vad beträffar de i motionerna gjorda hänvisningarna till investeringsverksamheten i andra länder samt till uppmjukningar i företagsbeskattningen utomlands, vill utskottet endast peka på att under efterkrigstiden investeringarna i Sverige legat på en internationellt sett mycket hög nivå och att alla tecken tyder på att detta förhållande kan väntas fortsätta. Även med de skärpningar av de permanenta reglerna för företagsbeskattningen varom förslag nu framlagts och med de uppmjukningar som vidtagits i andra länder, kommer det svenska systemet att förbli jämförelsevis mycket liberalt.

Det kan icke bestridas att den fria avskrivningsrätten under den period den varit i kraft haft fördelaktiga verkningar i åtskilliga avseenden såsom motionärerna framhållit. Utskottet, som finner det behövt med en utformning av lagstiftningen på företagsbeskattningens område som i någon mån dämpar stimulansen till stora investeringar i högkonjunkturlägen, vill understryka att reglerna bör medge utrymme för en sådan anpassning från företagens sida som kan anses vara i samhällets intresse. Det gäller här, såsom departementschefen påpekat, en avvägning mellan å ena sidan det svängrum som företagen behöver, och å andra sidan de krav som från samhällets sida måste resas på en jämn och hög investeringsverksamhet utan markerade konjunktursvängningar med åtföljande störningar av den ekonomiska balansen.

Av det sagda framgår, att utskottet kan ansluta sig till de riktlinjer för företagsbeskattningens utformning, varpå det föreliggande propositionsförslaget bygger. Detta innebär, att utskottet inte kan dela den uppfattning om företagsbeskattningens roll i stabiliseringspolitiken och om dess allmänna utformning, som framförts i de inbördes likalydande motionerna I: 463 och II: 571, I: 464 och II: 573 samt I: 466 och II: 567. Ej heller anser utskottet att vad som i detta avseende anförts i motionen I: 457 kan läggas till grund för den fortsatta behandlingen av frågan.

Utskottet övergår här efter till att behandla de olika avsnitten av propositionen i den ordning de däri förekommer. Därvid kommer utskottet att begränsa sig till sådana frågor, beträffande vilka utskottet i anledning av väckta motioner eller eljest finner skäl att göra särskilda uttalanden.

Det i propositionen framlagda förslaget om *räkenskapsenlig avskrivning* innebär, att den för aktiebolag och därmed i beskattningshänseende jämställda juridiska personer hittills i princip gällande rätten till fri avskrivning beträffande maskiner och inventarier permanent begränsas. Avdrag för avskrivning får enligt förslaget huvudregel åtnjutas med högst 30 procent för år räknat å summan av ingående bokfört värde å inventariebeståndet och årets anskaffningskostnad. I fall, då inventarier avyttrats eller förlorats, får en extra avskrivning motsvarande försäljningssumman eller

försäkringsersättningen ske. Även andra modifikationer kan förekomma. Enligt en kompletterande regel får tillgångarna alltid skrivas ned till ett värde motsvarande restvärdet vid en årlig avskrivning med 20 procent å anskaffningsvärdet. Avskrivningsreglerna får enligt förslaget i princip tillämpas av alla rörelseidkare samt av jordbrukare som redovisar inkomst av jordbruksfastighet enligt bokföringsmässiga grunder. Förslaget innebär alltså väsentligt ökade avskrivningsmöjligheter för den stora gruppen av enskilda rörelseidkare och vissa jordbrukare.

I ett tidigare sammanhang har utskottet ingående behandlat de invändningar av mera allmän natur, som i några motioner riktats mot den ifrågasatta begränsningen av den fria avskrivningsrätten och därvid som sin mening tillkännagivit att utskottet inte funnit dessa invändningar vara av beskaffenhet att böra utgöra hinder för en av konjunkturpolitiska skäl starkt motiverad omläggning av avskrivningsreglerna. Utskottet övergår nu att behandla invändningar av mer speciell karaktär.

I de likalydande motionerna I: 463 och II: 571 samt de ävenledes likalydande motionerna I: 466 och II: 567 har framhållits, att de kraftigt stegrade återanskaffningskostnaderna å maskiner och inventarier utgjorde ett tungt vägande skäl för bibehållandet av den fria avskrivningsrätten, vilken i praktiken erbjudit vissa möjligheter till en avskrivning beräknad å återanskaffningsvärdet. I de två sistnämnda motionerna erinrar motionärerna även om att hos statens järnvägar avskrivningarna beräknades på återanskaffningskostnaderna och framhåller, att motsvarande borde gälla de enskilda näringsföretagen. Om de skattemässiga avskrivningarna beräknades så snävt, att prisökningen bleve beskattad såsom behållen inkomst, drabbades ju inte blott den faktiskt uppkomna vinsten av inkomstbeskattning utan därutöver en del av det i produktionsmedlen investerade kapitalet. Det syntes motionärerna föreligga ett klart samband mellan den skattemässiga och den företagsekonomiska bedömningen av avskrivningsproblemen, vilket förhållande talade för den fria avskrivningsrättens bibehållande. I motionerna I: 463 och II: 571 framhålles därjämte att med hänsyn till de snäva avskrivningsreglerna beträffande byggnader det framstode som än angelägnare att den fria avskrivningsrätten beträffande maskiner och inventarier bibehölles.

I samtliga de förenämnda motionerna har vidare hänvisats till den fria avskrivningsrättens förtjänster från taxeringsteknisk synpunkt.

I anslutning till det nu återgivna har motionärerna yrkat, såvitt nu är i fråga, *dels* att den i punkt 4 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen stadgade rätten för aktiebolag m. fl. juridiska personer till fri avskrivning å maskiner och andra inventarier måtte bibehållas oförändrad och *dels* att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning om möjligheterna att utsträcka rätten till fri avskrivning till att gälla

jämväl beträffande fysiska personer, som bedriver rörelse, samt jordbrukare, vilka redovisar inkomsten enligt bokföringsmässiga grunder.

Utöver tidigare angivna allmänna synpunkter har i de likalydande motionerna I: 464 och II: 573, under hänvisning till en i Sveriges redareförenings remissyttrande över företagsbeskattningskommitténs betänkande lämnad redogörelse för resultatet av en av professor Västhagen gjord utredning rörande den fria avskrivningsrätten såvitt avser rederinäringen, framhållits, att nämnda utredning givit vid handen att, med utgångspunkt från propositionsförslagets kompletteringsregel att nyanskaffat tonnage fick avskrivas på fem år, de undersökta rederiföretagen ej gjort några överavskrivningar å sitt nyanskaffade tonnage. Utredningen visade även, att det i propositionen föreslagna avskrivningssystemet inte torde få någon åstramande verkan i konjunkturförhållanden, i vad gällde rederinäringen. Något rimligt skäl att vid detta förhållande upphäva den fria avskrivningen fanns enligt motionärerna ej, eftersom en sådan åtgärd ej medförde någon konjunkturstabilisering. Motionärerna hävdade att den fria avskrivningsrätten inte borde upphävas utan alltjämt bibehållas i fråga om fartyg och andra inventarier.

Utskottet har redan i det föregående tillkännagivit som sin mening att en begränsning av den fria avskrivningsrätten är önskvärd och nödvändig från konjunkturpolitisk synpunkt. Häremot måste då uppenbarligen vägas de i de föreliggande motionerna anförda synpunkterna, vilka ansetts tala emot en begränsning av den fria avskrivningsrätten.

Utskottet har inledningsvis erinrat om att då den fria avskrivningsrätten infördes år 1938, detta skedde i syfte att ernå enkla taxeringsregler och att medge företagen ett visst mått av konsolidering. Såsom kammarrätten framhållit i sitt remissyttrande över företagsbeskattningskommitténs förslag, vilket av departementschefen i den föreliggande propositionen ytterligare understrukits, torde emellertid avsikten icke ha varit att medge det enskilda företaget rätt att omedelbart avskriva varje nyanskaffning. I detta sammanhang torde utskottet även få erinra om att man inom riksdagen tidigare haft anledning att uttala sig om tillämpningen av den fria avskrivningsrätten. I samband med den år 1948 antagna lagstiftningen om viss begränsning av rätten till avdrag vid taxering för nedskrivning av leveranskontrakt å maskiner och inventarier uttalade samma års bevillningsutskott i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 21 — efter att ha framhållit att den fria avskrivningsrätten syntes ha ansetts ovillkorlig, så snart de formella betingelserna härför var för handen — att enligt utskottets mening införandet av mera preciserade bestämmelser till förhindrande av överdrifter i ifrågavarande hänseende i själva verket inte skulle innebära annat än ett återförande av den fria avskrivningsrätten till den omfattning, som från början varit avsedd.

Även om med hänsyn till penningvärdeförändringen vissa företagsekonomiska skäl kan anföras till stöd för ett utnyttjande av lagstiftningen till engångsavskrivningar, varigenom avskrivningen kan ske i det aktuella penningvärdet, finner utskottet det vara uppenbart, att det sätt på vilket den fria avskrivningsrätten i praktiken kommit att utnyttjas inte är godtagbart av konjunkturpolitiska skäl.

Härtill kommer att såsom anmärkts i kommitténs betänkande och understrukits av departementschefen det ingalunda är i den teoretiska företagsökonomi genomgående godtaget att avskrivningarna bör beräknas på återanskaffningskostnaden. I vissa fall torde en sådan avskrivningsmetod leda till från teoretiska synpunkter icke acceptabla konsekvenser. I detta avseende får utskottet erinra om att departementschefen framhållit, att ett tillgodoseende av önskemålet om avskrivning på återanskaffningskostnaden skulle innebära ett skatteefterskänkande vid fallande penningvärde, därvid skatteeftergiften grundade sig på förmodanden om framtida reinvestering i högre pris, och ett högre skatteuttag vid förbättrat penningvärde, innebärande att den faktiska anskaffningskostnaden aldrig finge avskrivas. Departementschefen tillägger, att ingendera konsekvensen vore invändningsfri och att det sistnämnda resultatet bestämt avisades från företagsökonomisk synpunkt. Det sagda visar enligt utskottets mening, att den i förevarande motioner gjorda hänvisningen till föreliggande möjligheter att genom tillämpning av den fria avskrivningsrätten avskriva på återanskaffningsvärdet inte kan anses utgöra tillräckligt skäl att vid en avvägning mot de konjunkturpolitiska synpunkterna bibehålla den fria avskrivningsrätten.

I likhet med departementschefen finner utskottet, att den omständigheten att avskrivningarna hos statens järnvägar beräknas på återanskaffningskostnaden inte har något egentligt samband med frågan hur de taxeringsmässiga avskrivningarna skall beräknas. Att avskrivningarna vid järnvägsdriften beräknas på återanskaffningskostnaden sammanhänger nämligen med det sätt på vilket järnvägstaxorna kalkyleras men är också motiverat av anslagstekniska skäl. Det står självfallet även enskilda näringsföretag fritt att vid prissättningen kalkylera priserna med hänsyn till återanskaffningskostnaden. Därmed följer dock inte att samma princip skall tillämpas vid den skattemässiga inkomstberäkningen.

Det synes i och för sig vara riktigt såsom i motionerna I: 464 och II: 573 samt i Sveriges redareförenings remissyttrande framhållits att den räkenskapsenliga avskrivningen beträffande rederinäringen inte får den åtstramande verkan som från konjunkturpolitisk synpunkt skulle kunna vara önskvärd. Utskottet får emellertid erinra om att därest man, såsom skett i motionerna och redareföreningens yttrande, gör en jämförelse mellan de verkligen gjorda avskrivningarna och de avskrivningar, som skulle ha fått göras med tillämpning av propositionsförslaget, jämförelsen inte blir rättvisande, därest som jämförelseperiod väljes ett flertal år. Varje avskriv-

ningsmetod leder nämligen på kortare eller längre sikt till att hela anskaffningskostnaden får avskrivas. Skillnaden mellan de olika avskrivningssystemen visar sig i den takt i vilken avskrivningen får ske. Om man däremot betraktar verkningarna för ett enstaka år måste självfallet en årlig avskrivning som för anskaffningsåret i princip är begränsad till 30 procent av anskaffningskostnaden framstå såsom en begränsning i förhållande till den fria avskrivningsrätten, vilken teoretiskt medger att hela anskaffningskostnaden kan på en gång avskrivas. Det anförda ger emellertid vid handen, att ett godtagande av propositionsförslaget för rederinäringens del inte torde medföra försämrade möjligheter att verkställa de avskrivningar som är erforderliga för att täcka fortgående förslitning av materialet eller för att tillgodose rimliga krav på konsolidering av företagen, i allt fall sett på något längre sikt än ett eller annat år. Det kan från nu antydd synpunkt te sig mindre betydelsefullt vilken avskrivningsmetod som får tillämpas. Att emellertid spørsmålet ställer sig väsentligt annorlunda sett från konjunkturpolitisk synpunkt framgår av det redan sagda. Utskottet önskar tillika framhålla följande.

Anledningen till att propositionsförslagets avskrivningsregler enligt den i motionerna och redareföreningens skrivelse åberopade utredningen, avseende åren 1938—1951, inte skulle få åsyftad åtstramande effekt, hänger väsentligen samman med det förhållandet, att den räknenskapsenliga avskrivningen medger en extra avskrivningsrätt med tillämpning av netto-metoden. Denna innebär som förut framhållits att vad som inflyter vid försäljning av avyttrade tillgångar eller vid förlust av försäkrade tillgångar får i sin helhet användas för en extra avskrivning. Då den gjorda jämförelsen även omfattar efterkrigsåren och de senaste högkonjunkturåren, som kännetecknats av mycket starkt stegrade priser på secondhandtonnage, måste det antagas, att vid beräkningen av de avskrivningar som skulle ha fått utföras med tillämpning av propositionsförslaget effekten av netto-metoden blivit mycket betydande. Sett från de enskilda företagens synpunkt måste det te sig önskvärt att få utnyttja nettometoden men det får inte förbises, att densamma från samhällsekonomisk synpunkt inte enbart är av godo, i det den i vissa lägen möjliggör avskrivningar av sådan omfattning att den kan medverka till vissa störningar i den samhällsekonomiska balansen. Den nu antydda problemställningen, som givetvis gäller generellt men som torde vara mest framträdande beträffande rederinäringen, har även observerats av företagsbeskattningskommittén, som för sin del uttalat, att det av anförda skäl kunde under ett utpräglat högkonjunkturläge tagas under omprövning huruvida det permanenta avskrivningssystemet borde tillfälligt ändras så att nettometoden inte bleve tillämplig. Det gjorda påpekandet ger enligt utskottets mening anledning till den slutsatsen att verkningarna av nettometoden, vilken i princip bör ingå i avskrivningssystemet, bör uppnärksamt följas. Skulle därvid visa

sig att nettometoden äventyrar den räkenskapsenliga avskrivningens begränsande verkan i ett mera utpräglat högkonjunkturläge, torde få närmare övervägas huruvida särskilda åtgärder i anledning härav är påkallade.

Utskottet vill i anledning av vad som till stöd för den fria avskrivningsrättens bibehållande anförts därom, att densamma är enkel i tillämpningen och att ett genomförande av propositionsförslaget skulle ge upphov till besvärliga gränsdragningar, framhålla att varje begränsning av den fullständiga friheten med nödvändighet måste medföra visst merarbete för både de skattskyldiga och taxeringsmyndigheterna. Å andra sidan anser utskottet de uttalade farhågorna för svårigheter i samband med gränsdragningen mellan vad som är att hänföra till reparation och nyinvestering vara betydligt överdrivna. Enligt vad i propositionen upplyses har gränsdragningar av ifrågavarande slag, som redan nu i vissa sammanhang förekommer, inte medfört några mera uppmärksammade svårigheter. Utskottet kan inte finna att de härutinnan gjorda invändningarna är bärande.

Det får inte heller förbises att ett bifall till förslaget om den fria avskrivningsrättens bibehållande vid sidan av de i propositionen upptagna avskrivningsreglerna skulle leda till att tre olika avskrivningssystem finge tillämpas. Förutom att en sådan anordning i och för sig inte är tillfredsställande må understrykas att därigenom skulle elimineras den enligt utskottets mening betydande vinst som består däri att det ansetts möjligt att införa ett för juridiska och fysiska personer enhetligt avskrivningssystem, en anordning som från principiella utgångspunkter obestriddligen är i hög grad önskvärd. Väl kan från vissa synpunkter någon tvekan råda huruvida ett sådant steg som att medge fysisk person räkenskapsenlig avskrivning på sätt i propositionen förordats nu bör tagas, vilken åtgärd utskottet för sin del dock är berett att tillstyrka, men utskottet anser det å andra sidan inte kunna ifrågakomma att gå så långt som att utsträcka den fria avskrivningsrätten att gälla även fysiska personer, rörande vilken fråga utredning påkallats av de motionärer som förordat den fria avskrivningsrättens bibehållande.

Utskottet tillstyrker på anförda skäl en lagstiftning om räkenskapsenlig avskrivning i huvudsaklig anslutning till det i propositionen framlagda förslaget; till vissa detaljspörsmål återkommer utskottet i det följande. Detta innebär att utskottet avstyrker de i ämnet väckta motionerna I: 463 och II: 571, I: 466 och II: 567 samt I: 464 och II: 573 i vad desamma innefattar yrkande om bibehållande av gällande bestämmelser om fri avskrivning för aktiebolag m. fl. juridiska personer. Därmed avstyrker utskottet även motionsyrkandena om utredning rörande möjligheterna att införa fri avskrivning för enskilda rörelseidkare och jordbrukare som redovisar inkomsten enligt bokföringsmässiga grunder.

Utskottet övergår härefter att behandla vissa frågor som äger samband med den tekniska utformningen av de föreslagna avskrivningsreglerna.

Då det föreslagna avskrivningssystemet i princip bygger på att avskrivningen skall beräknas å det bokförda värdet å tillgångarna, följer härav att tillgångarna teoretiskt aldrig blir helt avskrivna. En ytterligare konsekvens är att särskilt avdrag vid försäljning, förlust eller utrangering inte kan medges. Nu angivna omständigheter skulle kunna föra till mindre tillfredsställande resultat. Till huvudregeln har därför fogats en kompletteringsregel enligt vilken ett företag har rätt att när och under hur många år som helst falla tillbaka på en lineär avskrivning med 20 procent.

I motionen I: 457 har hemställts att ifrågavarande kompletteringsregel måtte utgå. Då utskottet emellertid finner att kompletteringsregeln utgör en nödvändig beståndsdel i det föreslagna avskrivningssystemet utan vilken regel i vissa lägen för de skattskyldiga obilliga resultat skulle kunna uppstå, avstyrker utskottet bifall till den förenämnda motionen såvitt nu är i fråga.

Såsom utskottet ovan framhållit bygger det föreslagna avskrivningssystemet på att avskrivningen skall beräknas å det bokförda värdet. Överensstämmelse skall sålunda råda mellan tillgångarnas bokförda värde och deras taxeringsmässiga restvärde. Avdrag vid taxeringen för gjorda avskrivningar medgives i följd härav endast med belopp motsvarande i räkenskaperna gjorda avskrivningar. I företagsbeskattningskommitténs betänkande föreslogs, till vinnande av garantier för att företagen inte skulle göra skattemässigt ej tillåtna avdrag, att en i räkenskaperna verkställd för stor inventarieavskrivning, som föranleder tillägg vid den skattemässiga inkomstberäkningen, skulle vara ett vid taxeringen definitivt förlorat avdrag. Då emellertid i vissa fall tvekan kan råda om gränserna för tillåten avskrivning förordade kommittén vidare, att taxeringsmyndigheterna efter prövning av omständigheterna skulle äga medge företaget rätt att under de följande fyra åren åtnjuta avdrag för den vid det tidigare tillfället gjorda otillåtna avskrivningen. Enligt kommitténs mening skulle sådant medgivande inte lämnas om överavskrivningen skett i uppsåt att vinna påtagligt obehöriga fördelar i skattehänseende eller av vårdslöshet vid avskrivningens beräkning. I anledning av i vissa remissyttranden framförda erinringar har stadgandet i propositionen erhållit den utformningen, att alla överavskrivningar skall utan särskild prövning taxeringsmässigt få utnyttjas under en tid av minst fyra år, räknat från och med beskattningsåret efter det varunder tillgången i fråga anskaffades.

Utskottet finner det synnerligen angeläget att överensstämmelse mellan bokföring och skattemässig inkomstberäkning upprätthålles, eftersom detta är en förutsättning för att systemet verkligen skall fungera tillfredsställande. Såsom stadgandet utformats inträder emellertid för en skattskyldig, som i räkenskaperna gjort större avskrivning än som vid taxeringen kan medgivas, inte annan påföljd än att överavskrivningen tillägges vid inkomstberäkningen men sedan får avdragas under de fyra följande åren. Den skattskyldige kommer med andra ord icke i sämre läge än den som

lojalt rättat sig efter de givna bestämmelserna. Visserligen kan, såsom kamrarrätten i sitt remissyttrande erinrat, oriktiga deklarationsuppgifter i vissa fall föranleda ansvarspåföljd. För att skapa ytterligare garantier för att bestämmelserna följes föreslår utskottet emellertid att verkställd överavskrivning, som föranleder tillägg vid den skattemässiga inkomstberäkningen, skall fördelas under en tid av minst fem år. I syfte att underlätta tillämpningen bör enligt utskottets mening såsom utgångspunkt för beräkningen av femårsperioden tagas det beskattningsår varunder överavskrivningen har skett. Utskottet förordar därför ett stadgande av det innehållet, att avdrag för belopp med vilket den skattskyldige i räkenskaperna verkställt avskrivning utöver vad vid taxeringen blivit godkänt, må åtnjutas först sedan taxeringen i fråga blivit slutligt avgjord och enligt särskild av beskattningsnämnd godkänd avskrivningsplan avseende en tid av minst fem år, räknad från och med beskattningsåret efter det varunder nämnda avskrivning verkställts. Slutligen vill utskottet framhålla, att om skattskyldig befinnes systematiskt utnyttja möjligheten att i räkenskaperna verkställa avskrivningar utöver vad som kan medges vid taxeringen, detta bör utgöra skäl för beskattningsnämnd att återkalla rätten att åtnjuta räkenskapsenlig avskrivning. Enligt utskottets mening torde särskild författningsföreskrift härom inte vara erforderlig.

Utskottet får tillägga, att utskottet vill föreslå viss jämkning av formell natur av första stycket i punkt 3 av övergångsbestämmelserna för att tydligare markera stadgandets innebörd.

I fråga om *lagervärderingen* är förslaget huvudlinje att det lägsta skattemässigt tillåtna bokförda lagervärdet sättes i relation till lagrets faktiska anskaffningsvärde eller, därest ett lägre bokfört värde därigenom erhålles, lagrets återanskaffningsvärde. Från det värde, varå nedskrivningen får göras, må först avräknas den inkurans i lagret som kan finnas å balansdagen. Huvudregeln för lagervärderingen innebär att som lägsta bokförda lagervärde skall godtagas 40 procent av anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet. Härtill har fogats två supplementärregler enligt vilka i särskilda fall lägre lagervärden skall kunna medgivas.

I de likalydande motionerna I: 463 och II: 571 samt de ävenledes likalydande motionerna I: 466 och II: 567 har yrkats, att lägsta gränsen för tillåten nedvärdering enligt huvudregeln måtte bestämmas till 30 procent. I motionen I: 457 har väckts yrkande att ifrågavarande gräns måtte fastställas till 60 procent.

Utskottet ansluter sig för sin del till departementschefens uppfattning att något verkligt väsentligt med en ändrad företagsbeskattning inte kan vinnas från konjunkturpolitisk synpunkt med mindre reglerna för varulagervärderingen skärpes. Såsom i propositionen framhålls kan redan mindre ändringar i reglerna för beräkningen av det skattemässigt tillåtna lägsta lagervärdet öva en betydelsefull inverkan på företagens möjligheter

till likviditetsförstärkning genom lagernedskrivningar och därmed på omfattningen av företagens investeringar inte endast i lagertillgångar utan jämväl i maskiner, inventarier o. d.

Vid prövningen av frågan om utformningen av regler för lagervärderingen har kommitténs enhälliga mening, efter en ingående prövning av olika möjligheter, varit att annan lösning inte funnits än att med utgångspunkt från lagrets (åter-)anskaffningsvärde fixera en viss lägsta gräns för det bokförda lagervärdet. I propositionen framhålles att, därest en lägsta gräns fastställdes, taxeringsmyndigheternas enda uppgift bleve att kontrollera att denna gräns ej underskridits, en uppgift som vore vida enklare än att söka fastställa vad som skulle menas med ett företags normallager eller liknande. Departementschefen finner att under förutsättning att den lägsta gränsen för det räkenskapsmässiga lagervärdet fastställdes med tillbörlig försiktighet den bästa lösningen också torde vinnas. Att någon annan metod för lagervärderingsreglerna än den i propositionen föreslagna inte torde kunna av praktiska skäl läggas till grund för lagstiftning i ämnet torde även framgå därav att något yrkande om annan princip för utformningen av bestämmelserna på området i fråga inte kommit till synes i de föreliggande motionerna. Med hänsyn till lagervärderingens stora betydelse från skilda synpunkter är det med tillfredsställelse utskottet kan konstatera, att enighet sålunda föreligger i detta väsentliga hänseende.

Den fråga varom olika meningar råder är var lägsta gränsen för tillåtet bokfört lagervärde skall dragas. Självfallet måste här ske en avvägning mellan å ena sidan de synpunkter av konjunkturpolitisk art, som utskottet enligt vad i det föregående framhållits funnit tala för kraftigast möjliga åtstramning av de permanenta värderingsreglerna, och å andra sidan behovet av regler, som lämnar utrymme för betryggande nedskrivningar för prisfallsrisk. Det torde inte vara möjligt att ange hur långt gående nedskrivningar nu gällande bestämmelser medger. Som av propositionen framgår har emellertid av mellankommunala prövningsnämnden tillämpad praxis, enligt vilken nedskrivning i princip medges till 30 procent av lagrets lägsta värde, kommit att under senare år i betydande utsträckning tillämpas av näringslivet och taxeringsmyndigheterna. Enligt utskottets mening måste det med utgångspunkt härifrån vara helt uteslutet att tillmötesgå motionsyrkandena om en lägsta gräns vid 30 procent av lagrets anskaffningsvärde, emedan en på så sätt bestämd gräns inte skulle medföra den från konjunkturpolitiska synpunkter önskvärda åtstramningen i värderingsreglerna. I själva verket skulle såsom ock departementschefen framhållit en huvudregel enligt detta alternativ i förening med de föreslagna supplementärreglerna i åtskilliga fall innebära ännu generösare värderingsregler än de nu i praxis tillämpade.

Då det åter gäller att bedöma behovet av nedskrivning för prisfallsrisk måste enligt utskottets mening starkt avseende fästas vid det förhållandet, att beträffande sådana lagertillgångar som är underkastade den största

prisfallsrisken, nämligen rå- och stapelvaror, värderingen får ske med utgångspunkt från lägsta marknadspriset under en tioårsperiod enligt den ena av supplementärreglerna. Då det kan antagas, att företag med lager av tillgångar av nyss nämnt slag kommer att tillämpa ifrågavarande supplementärregel, vilken väl i de flesta fall torde ge det lägsta lagervärdet, kommer huvudregeln att gälla för det stora flertalet företag med mera prisbeständiga lagertillgångar och företag med sammansatta lager, där en prisförändring i någon del av lagret inte i någon mera avsevärd grad påverkar det totala lagrets värde. Läget blir alltså det att huvudregeln i det väsentliga kommer att tillämpas av företag som har det förhållandevis minsta behovet av nedskrivning för prisfallsrisk. Skäl skulle därför kunna anföras för att huvudregeln såsom åsyftas i motionen I: 457 skulle ges en mer restriktiv utformning än som föreslagits i propositionen. Härigenom skulle också utrymmet minska för i vissa lägen inte önskvärda likviditetsförstärkningar genom vinstreglerande dispositioner. Utskottet finner emellertid anledning att vid bestämmande av lägsta gränsen för lagervärdet framgå med försiktighet, så att en fullt betryggande nedskrivning för prisfallsrisk under alla förhållanden kan ernås. Detta skulle inte med säkerhet bli fallet vid bifall till det i nyssnämnda motion väckta yrkandet om en till 60 procent av anskaffningsvärdet begränsad nedskrivningsrätt. Såsom departementschefen framhållit kan möjligen i speciella fall full trygghet härutinnan inte ernås ens vid en nedvärderingsrätt med 50 procent enligt kommitténs förslag. Utskottet har även vid sitt ställningstagande till ifrågavarande spörsmål beaktat, att en mer restriktiv linje än den i propositionen intagna skulle i avsevärd grad öka övergångssvårigheterna. Av anförda skäl är enligt utskottets mening den i propositionen gjorda avvägningen mellan konjunkturpolitiska och andra synpunkter väl avpassad. Utskottet tillstyrker därför bifall till propositionen i förevarande avseende. Utskottet vill dock i likhet med departementschefen framhålla, att, sedan anpassningen till den föreslagna regeln skett, kunna erfarenheter och fortsatta överväganden kan motivera att frågan upptages till förnyad prövning. Utskottet har med det sagda tagit ställning till de i motionerna framförda yrkandena beträffande lägsta gräns för lagervärdet enligt huvudregeln — och följaktligen även till frågan om tillåten nedvärdering vid medeltalsberäkning enligt supplementärregel 1 — samt hemställer om avslag på dessa yrkanden.

Som redan framhållits innebär den andra supplementärregeln en alternativ möjlighet för företag med lager av rå- och stapelvaror att värdera dessa med utgångspunkt från det lägsta marknadsvärdet under en tioårsperiod. Det bokförda värdet får dock med tillämpning av denna regel inte bestämmas till lägre belopp än vad som motsvarar 70 procent av lagrets värde enligt lägsta tioårspris.

Beträffande ifrågavarande supplementärregel föreligger ändringsyrkande endast i motionen I: 457, vari hemställts att den föreslagna rätten att nedskrivna lager av rå- och stapelvaror begränsas till 15 procent.

Utskottet finner sig kunna godtaga departementschefens förslag beträffande förevarande supplementärregel. Någon ytterligare begränsning av nedskrivningsrätten finner utskottet inte vara möjlig att nu genomföra. Men även här gäller enligt utskottets mening, att de närmare erfarenheterna av regelns tillämpning får visa huruvida en omprövning framdeles kan vara motiverad. Utskottet avstyrker sålunda motionen i nu förevarande del.

Ej heller kan utskottet biträda det i motionen I: 457 framförda yrkandet om slopande av det föreslagna stadgandet om rätt för skattskyldig att få det lägre lagervärde godtaget som han med hänsyn till föreliggande prisfallsrisk visar vara påkallat. Enligt utskottets mening måste ett system för lagervärderingen som bygger på fixa gränser för tillåten nedvärdering, även vid en så moderat utformning som enligt propositionsförslaget, för att obilliga verkningar skall undvikas i särskilda fall, innehålla möjlighet för skattskyldig, som kan visa att reglerna inte medger tillräckligt prisfallskydd, att få en lägre värdering godtagen. Då bestämmelsen inte torde kunna komma till användning annat än i alldeles speciella fall och nedskrivning inte skall medges med mer än vad som av den skattskyldige kan visas vara påkallat, finner utskottet den i motionen uttalade farhågan för ett obehörigt utnyttjande av bestämmelsen inte vara befogad.

Vad angår övergången till de nya lagervärderingsbestämmelserna föreslås i propositionen, att bestämmelserna skall träda i kraft den 1 januari 1956. Beträffande lagervärderingen enligt huvudregeln skall dock under vissa övergångsår följande gälla. Lagret för beskattningsåret 1955 får värderas enligt nu gällande regler, för beskattningsåret 1956 till lägst 20 procent av lagrets anskaffningsvärde samt för beskattningsåren 1957 och 1958 till lägst 30 procent av anskaffningsvärdet. Från och med beskattningsåret 1959, alltså från och med taxeringen år 1960, träder de nya bestämmelserna helt i kraft.

I de likalydande motionerna I: 463 och II: 571 samt de ävenledes likalydande motionerna I: 466 och II: 567 har yrkats, att den del av den i samband med övergången till de nya reglerna till beskattning framtagna varulagerreserven som motsvaras av orealiserad värdestegringsvinst — enligt motionerna beräknad till hälften av den reserv som skulle ha framtagits till beskattning, därest de av motionärerna föreslagna värderingsreglerna tillämpats å vederbörande företags lager vid utgången av beskattningsåret 1953 — skulle undantagas från beskattning. Alternativt skulle den del av lagret, som kunde visas motsvara förkrigs lagret, få upptagas till förkrigspris. För den händelse i framtiden stadigvarande lagerminsk-

ning skulle inträda, borde en mot lagerminskningen svarande proportionell del av de från beskattning undantagna lagerreserverna bli beskattade. I de två sistnämnda motionerna föreslås att lagerminskningen borde beräknas på medeltalet under tre på varandra följande beskattningsår.

I de likalydande motionerna I: 460 och II: 574 har förordats sådana övergångsbestämmelser att som lägsta värde å varulager enligt huvudregeln skulle godtagas vid 1959 och 1960 års taxeringar 20 procent samt vid 1961 och 1962 års taxeringar 30 procent av lagrets lägsta värde.

I motionen I: 423 har hemställts om sådana övergångsbestämmelser att som lägsta värde å varulager enligt huvudregeln skulle godtagas vid 1957 och 1958 års taxeringar 20 procent samt vid 1959, 1960 och 1961 års taxeringar 30 procent av lagrets lägsta värde.

Till stöd för yrkandet om att orealiserade värdestegringsvinster i princip skulle undantagas från beskattning har bland annat anförts att även om normallagermetoden inte kunde läggas till grund för utformningen av lagervärderingsreglerna principerna för ifrågakommande metod borde iakttagas vid utformningen av övergångsbestämmelserna. I samtliga nu nämnda motioner har anförts invändningar av mera principiell innebörd. Sålunda har framförts att det inte borde ifrågakomma att till beskattning framtvunga reserver, som tidigare bildats i enlighet med gällande bestämmelser, och att det skulle vara företagsekonomiskt oriktigt att beskatta orealiserade lagervinster.

Utskottet får i anledning härav erinra om att under remissbehandlingen av företagsbeskattningskommitténs betänkande förslag väckts att företag, som vid de nya värderingsreglernas ikraftträdande hade en större dold reserv än som kunde medges enligt dessa regler, skulle få behålla den befintliga reserven. Till stöd för detta yrkande framfördes i huvudsak enahanda motiveringar som i förevarande motioner. Departementschefen har emellertid ställt sig helt avvisande till tanken på bestämmelser av nyss antydd innebörd. De teoretiska principer som låge till grund för normallagermetoden kunde enligt departementschefens mening inte godtagas från skattemässiga synpunkter. Yrkandet om rätt att bibehålla normallagret i oförändrat bokfört värde byggde på teorin att det kvarvarande lagret inte vore de sist anskaffade lagertillgångarna utan vad som funnes i lager vid årets början eller rättare vid det än tidigare tillfälle då företaget startade eller nådde sin fulla utveckling. Att det i själva verket vore de senast anskaffade tillgångarna som faktiskt kvarlåge i lager, vore något, varifrån man helt bortsåge. Eftersom en successiv lageromsättning hela tiden skedde, borde enligt departementschefens mening prisförändringar av mer bestående karaktär avspegla sig i den skattemässiga inkomstredovisningen även i vad dessa prisförändringar avsåge de vid ett givet tillfälle inneliggande lagertillgångarna. Departementschefen har inte heller ansett sig kunna godtaga de nyss återgivna invändningarna av principiell

innebörd. Till motivering för sin ståndpunkt har departementschefen bland annat framhållit, att lagervärderingsreglernas syfte aldrig hade sträckt sig längre än att ge en betryggande nedskrivning för prisfallsrisk. Den omständigheten att tidigare under årens lopp förvärvade eller tillverkade och därefter avyttrade tillgångar kunnat hållas i mer eller mindre symboliska värden kunde inte sägas ge någon motsvarande rätt för framtiden.

Vad angår yrkandet om att från beskattning undantaga vissa lagerreserver delar utskottet departementschefens mening att de till stöd för sagda yrkande framförda synpunkterna inte är godtagbara från beskattningssynpunkt. Ett bifall till motionerna i förevarande hänseende skulle innebära att de företag, som på grund av frånvaron av preciserade lagervärderingsbestämmelser och med utnyttjande av goda vinstförhållanden kunnat bygga upp lagerreserver långt utöver vad som betingats av prisfallsskydd, skulle tillerkännas en särskild favör som inte kan komma de sämre ställda företagen till del och som intet företag kan medges enligt de föreslagna nya värderingsreglerna. Utskottet har också fäst avseende vid att de i förevarande motioner föreslagna övergångsbestämmelserna skulle få mycket ojämna och slumpvisa verkningar. Vad beträffar den föreslagna rätten att anknyta värderingen till förkrigslager — en anknytning som för övrigt svårligen torde kunna finna någon teoretisk hållbar motivering — skulle nämligen möjligheten att utnyttja denna rätt till en början inte kunna tillkomma sådana företag som börjat sin verksamhet efter kriget och vilka följaktligen torde ha det större behovet av försiktigt utformade övergångsbestämmelser. Av de företag som börjat sin verksamhet före kriget skulle möjligheten att använda sig av den föreslagna bestämmelsen stå allenast dem till buds som kunde styrka storleken av sitt förkrigslager. Med hänsyn till den långa tid som förflutit sedan de närmaste förkrigsåren är det uppenbart att ett stort antal företag, såsom ock framhållits i motionerna, inte skulle kunna fullgöra denna bevisning. Detta gäller särskilt de enskilda rörelseidkarna. Beträffande den andra av motionärerna anvisade utvägen, nämligen att anknyta beräkningarna till lagret år 1953, torde gälla att inte heller en sådan anordning kan ge ett tillfredsställande resultat. Även här torde det för åtskilliga företag vara uteslutet att kunna styrka storleken av sitt lager. Men vad som framför allt talar mot att anknyta värderingen eller beräkningen av storleken av reserver som skulle undantagas från beskattning till förkrigslager eller 1953 års lager är, att det i flertalet fall torde vara helt omöjligt för taxeringsmyndigheterna att på ett nöjaktigt sätt kontrollera de lämnade uppgifterna, då någon skyldighet att inventera lagren så att anskaffningsvärdena kan framräknas inte gällde vid någondera tidpunkten. Att dessa svårigheter måste bli särskilt stora i fråga om förkrigslager säger sig självt. Underlaget för beräkning av den betydande förmån i beskattningshänseende ett bifall till motionsförslagen skulle bereda de därav berörda

5 — Bihang till riksdagens protokoll 1955. 7 saml. Nr 45

företagen måste sålunda komma att bli högst osäkert. Detta kan från det allmännas synpunkt inte vara godtagbart.

De nu anförda omständigheterna måste enligt utskottets mening starkt tala emot ett bifall till förevarande motioner. Därtill kommer tungt vägande invändningar av praktiska och konjunkturpolitiska skäl. För att kontrollera huruvida lagerminskning inträtt skulle det bli nödvändigt att för varje år omräkna lagret till enhetligt penningvärde. Enligt utskottets mening kan man nämligen inte godtaga en anordning, enligt vilken en jämförelse mellan det aktuella lagret och jämförelselagret skulle ske i kronor räknat, emedan detta, beroende på prisutvecklingen, skulle kunna innebära att de från beskattning undantagna lagerreserverna finge behållas i all framtid. I vissa motioner har dessutom yrkats att lagerminskningen skulle beräknas på medeltalet under tre på varandra följande beskattningsår. Härigenom skulle inte mindre än tre olika lager få beräknas i enhetligt penningvärde. De svårigheter — i allt fall från kontrollsynpunkt — som skulle uppstå exempelvis i fråga om ett varuhus med dess ytterst varierande och av vitt skilda varuslag sammansatta varulager måste helt enkelt bli oöverstigliga. Såsom i propositionen framhållits skulle vidare — och detta är en mycket betydelsefull invändning — en bestämmelse av innebörd att lagerreserverna skulle framtagas till beskattning allenast i den mån lagerminskning inträder få de mest ogynnsamma verkningar från konjunkturpolitisk synpunkt. De berörda företagen skulle visa den största ovillighet till lagerminskningar respektive finna det i högsta grad angeläget att även i tider av allmän varuknapphet återanskaffa sitt lager.

Av anförda skäl avstyrker utskottet bifall till de likalydande motionerna I: 463 och II: 571 samt de likalydande motionerna I: 466 och II: 567 såvitt avser förevarande övergångsbestämmelser.

Med det sagda har emellertid utskottet ingalunda velat intaga en avisande hållning till tanken på övergångsbestämmelser i syfte att underlätta för företagen att anpassa sig till de nya bestämmelserna. Det är nämligen för utskottet uppenbart, att ifrågavarande anpassning i enskilda fall kan innebära starka påfrestningar från likviditetssynpunkt. Utskottet ansluter sig till den i propositionen föreslagna anordningen med övergångsbestämmelser av innebörd att företag, som har sina lager nedskrivna under lägsta tillåtna gräns enligt huvudregeln, får rätt att successivt anpassa sina lagervärden. Propositionens förslag innebär att anpassningen får ske under fem år, inberäknat beskattningsåret 1955. I föreliggande motioner har förordats en utsträckning av övergångstiden med två respektive tre år. Mot de i motionerna anförda skälen för en förlängning av övergångstiden måste vägas de synpunkter av praktisk natur som talar för att övergångstiden inte göres alltför lång. Med hänsyn till det ekonomiska läget och syftet med den av konjunkturpolitiska skäl betingade omläggningen av företagsbeskattningen föreligger det enligt utskottets uppfattning

ett starkt önskemål att de lagerreserver, som enligt de nya bestämmelserna inte får bibehållas, framtages till beskattning under en inte alltför lång tidsperiod. Utskottet finner att propositionens förslag innefattar en lämplig avvägning mellan olika på frågan inverkan omständigheter och tillstyrker därför propositionen i förevarande del. Utskottet avstyrker följaktligen de likalydande motionerna I: 460 och II: 574, i vad desamma avser lagervärderingsreglerna, samt motionen I: 423.

I anslutning till behandlingen av lagervärderingsreglerna vill utskottet beröra ett par aktualiserade särskilda frågor.

I de likalydande motionerna I: 458 och II: 568 har hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av kommunalskattelagen att för skogsindustriens vidkommande till varulager måtte hänföras inköpta träd å rot.

Frågan om vilka regler som vid den skattemässiga inkomstberäkningen skall gälla vid värderingen av en förvärvad rätt till avverkning av rotstående skog besvaras inte uttryckligen i kommunalskattelagen. I praxis har emellertid på senare tid fastslagits att, såvitt avser förvärv av avverkningsrätt i syfte att bereda sig tillgång till virke för omsättning eller förbrukning i rörelse, bestämmelserna om värdesättningen av rättighet till leverans av varor är tillämpliga vid köparens inkomsttaxering. Detta innebär att nedskrivning å kontrakt avseende rotköpt skog vid inkomsttaxeringen godtages endast om nedskrivningen är betingad av konstaterad eller sannolikt befarad prisfallsrisk. I de förevarande bestämmelserna föreslås i propositionen ingen ändring.

Såsom motionärerna anfört har frågan om gränsdragningen för skogsindustriens vidkommande mellan vad som i beskattningshänseende skall hänföras till ineliggande lager respektive kontraherade varor berörts av 1952 års bevillningsutskott i dess av riksdagen godkända betänkande nr 30, vari utskottet uttalade att denna fråga vore av stor vikt och borde närmare övervägas. Utskottet gav uttryck åt den uppfattningen att det vid 1950 års skattelagssakkunnigas översyn av kommunalskattelagen borde prövas, huruvida frågan borde upptagas till behandling för sig eller i samband med spörsmålet om beräkning enligt bokföringsmässiga grunder av intäkt av skogsbruk.

En författningsändring av den innebörd motionärerna förutsatt kan utskottet av olika skäl inte förorda i nu förevarande sammanhang. I det hänseendet må hänvisas bl. a. till att en sådan åtgärd skulle aktualisera en omprövning i vissa avseenden av 1951 års lagstiftning om bokföringsmässig redovisning av inkomst av jordbruksfastighet, vilken fråga utskottet nu inte är berett att ingå på. Utskottet kan därför icke tillstyrka föreliggande motionsyrkande.

Denna ståndpunkt innebär inte något ställningstagande till frågan huruvida nuvarande bestämmelser i förevarande avseende är tillfredsställande;

härom kan utskottet på föreliggande material inte uttala någon bestämd mening. Utskottet vill emellertid tillägga, att då motionärerna uttalar farhågor för att ett godtagande av propositionsförslagets lagervärderingsregler skulle i hög grad begränsa företagens möjligheter att skydda sig mot prisfallsrisk det inte får förbises att förslaget lämnar gällande möjligheter till nedskrivningar för sådant ändamål orubbade. Vad motionärerna väsentligen åsyftar synes därför vara att de berörda företagen medges ökade möjligheter till konsolidering. Med hänsyn till att det numera genom den i propositionen redovisade utredningen klarlagts att ett samband råder mellan utformningen av reglerna för företagsbeskattningen och de konjunkturpolitiska synpunkterna vill utskottet understryka, att till en diskussion rörande det i motionerna aktualiserade spørsmålet självfallet också hör den angivna problemställningen.

Ehuru nu angivna förhållande närmast är ägnat inge tvekan om lämpligheten från samhällsekonomisk synpunkt av en ändring av den innebörd som förordas i de föreliggande motionerna, vill utskottet dock med hänsyn till spørsmålets betydelse för de därav berörda företagen inte motsätta sig att detsamma närmare klarlägges. Enligt utskottets mening är frågan emellertid knappast av den aktualitet och beskaffenhet i övrigt att en särskild utredning härom för närvarande kan anses påkallad. Då såsom ovan antytts frågan har ett väsentligt samband även med andra beskattningsspörsmål, vilkas lösning förts fram till diskussion — bl. a. reglerna för bokföringsmässig inkomstberäkning av skogsbruk — synes det ligga närmast till hands att i anslutning till den ståndpunkt som intogs av 1952 års bevillningsutskott ett ställningstagande sker i ett vidare sammanhang. Utskottet anser sig böra förutsätta att en sådan prövning kommer till stånd i samband med den revision av kommunalskattelagen som pågår genom 1950 års skattelagssakkunniga.

Ett i viss mån likartat spørsmål har väckts av Aktiebolaget Volvo, som framställt önskemål om ökade nedskrivningsmöjligheter på sina leveranskontrakt. Bolaget har tillika anhållit att utskottet, därest önskemålet inte kunde tillgodoses, måtte göra ett sådant uttalande, att taxeringsmyndigheterna med stöd därav kunde medgiva bolaget ökad nedskrivningsrätt på utländska kontrakt.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att företag, som i likhet med Aktiebolaget Volvo använder sig av underleverantörer, i förhållande till andra skattskyldiga har sämre möjligheter till nedskrivning. Då kommitténs förslag i vad avser nedskrivning på lager av beställningsarbeten med hänsyn till det motstånd som från näringslivets organisationer rests mot detsamma inte kunnat genomföras, vill utskottet — utan att gå in på frågan huruvida företagen bör beredas möjlighet till konsolideringsnedskrivningar på leveranskontrakt — endast konstatera, att någon

praktiskt framkomlig väg i dagens läge inte torde stå till buds för att vinna en lösning på det av bolaget aktualiserade spörsmålet. Inom utskottet har upplysts att man sannolikt har att emotse en utveckling mot ökat användande av företagsformer uppbyggda på systemet med underleverantörer. Vid sådant förhållande bör enligt utskottets mening förevarande problem ägnas fortsatt uppmärksamhet.

Vid bokföringsmässig redovisning av inkomst av jordbruksfastighet skall värderingen av lagret ske enligt de för inkomst av rörelse gällande bestämmelserna. Beträffande djur å jordbruksfastighet gäller emellertid särskilda värderingsregler. I punkt 1 av anvisningarna till 41 § kommunalskattelagen stadgas nämligen att djur å jordbruksfastighet normalt skall upp- tagas till av riksskattenämnden fastställda värden. De av riksskattenämnden hittills fastställda värdena har i enlighet med de riktlinjer som angavs i lagstiftningens förarbeten i princip motsvarat 80 procent av djurens saluvärde. I gällande bestämmelser i denna del föreslås inte någon ändring i propositionen.

I de likalydande motionerna I: 461 och II: 570 har hemställts att djur å jordbruksfastighet vid bokföringsmässig redovisning av inkomst av sådan fastighet måtte i nedskrivningshänseende likställas med varulager i rörelse.

Utskottet får erinra om att då lagstiftningen om bokföringsmässig redovisning av inkomst av jordbruksfastighet antogs år 1951 fullständig enighet rådde därom, att det utgående lagret i vad det avser djurbeståndet å en jordbruksfastighet borde värderas efter delvis andra principer än lagret i övrigt. Det måste därför enligt utskottets mening föreligga mycket starka skäl för att nu frånga ifrågavarande bestämmelser, beträffande vilka därjämte hittills föreligger mycket ringa erfarenhet. Några sådana skäl har inte förebragts. Tvärtom torde det från konjunkturpolitiska synpunkter vara önskvärt — och alltså i linje med den nu ifrågasatta omläggningen av företagsbeskattningen — att gällande bestämmelser i förevarande del inte uppmjukas. Utskottet vill i detta sammanhang vidare erinra om vad 1951 års bevillningsutskott anförde i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 63 vid samma års höstsession, i vilket betänkande utskottet behandlade proposition med förslag om rätt för skattskyldig att bli taxerad för inkomst av jordbruksfastighet enligt bokföringsmässiga grunder. Utskottet gjorde därvid bland annat ett uttalande av innebörd, att då värdet av ett och samma djurbestånd ofta växlade år från år på grund av olika förekommande faktorer, t. ex. skördeutfall o. d., samt dessutom försiktigheten bjöd att balansräkningen ej upptog tillgångarna till högre belopp än det verkliga värdet, det syntes utskottet, att det läget kunde föreligga då riksskattenämnden måste sätta minimivärdena lägre än 80 procent av genomsnittspriserna å olika djur i skilda åldersgrupper

under beskattningsåret. — Av det sagda framgår att riksskattenämnden synes vara oförhindrad att, därest detta är påkallat, fastställa värdena till lägre belopp än 80 procent av saluvärdet.

Med stöd av det anförda får utskottet avstyrka bifall till de likalydande motionerna I: 461 och II: 570.

Granskningen av förslaget till förordning om *inventering av varulager för inkomsttaxeringen* har inte givit anledning till annan erinran från utskottets sida än att utskottet vill ifrågasätta huruvida inte bestämmelserna borde träda i kraft tidigare än i propositionen föreslagits. Enligt förslaget skall förordningen träda i kraft den 1 mars 1956 och blir alltså tillämplig från och med inkomsttaxeringen år 1957. Vid denna taxering får företagen tillämpa supplementärregel 1, vilken regel som förut berörts innebär att tillåten nedvärdering må beräknas å medeltalet av lagren vid utgången av de två närmast föregående beskattningsåren, alltså beskattningsåren 1954 och 1955. För att vinna en säkrare utgångspunkt för medeltalsberäkningen skulle det enligt utskottets mening vara av värde om inventeringsbestämmelserna gällde redan för beskattningsåret 1955. Utskottet har vidare den uppfattningen, att det skulle vara en fördel för företagen att redan under beskattningsåret innan det, varunder de i propositionen föreslagna lagervärderingsreglerna skall tillämpas, få en viss förtrogenhet med de nya reglerna för inventering av varulagret. Ett tidigare ikraftträdande än vad i propositionen föreslagits torde enligt vad i utskottet upplysts inte behöva medföra några svårigheter för det stora flertalet skattskyldiga. Har det emellertid i särskilda fall inte varit möjligt att till alla delar iakttaga föreskrifterna i förordningen — detta kan tänkas bli fallet i fråga om sådana skattskyldiga som har en fortlöpande inventering under hela beskattningsåret — förutsätter utskottet, att taxeringsmyndigheterna vid 1956 års taxering tager skälig hänsyn till de föreliggande särskilda omständigheterna.

På grund av det sagda förordar utskottet, att förevarande förordning träder i kraft redan dagen efter den, då förordningen utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

I propositionen föreslås att som villkor för rätt till avdrag för avsättning till *investeringsfond för konjunkturutjämning* skall gälla att den skattskyldige å särskilt konto i riksbanken inbetalt 40 procent av den gjorda fondavsättningen. Då sagda förutsättning för avdragsrätt, som är betingad av konjunkturpolitiska skäl, måste antas komma att verka i viss mån avhållande på företagens intresse för fondavsättningar föreslås i gengäld flera betydelsefulla och för företagen förmånliga ändringar i förhållande till gällande lagstiftning. Förutom ökade avsättningsmöjligheter innebär sålunda de nya reglerna en uppmjukning av rätten att disponera fondmedlen. 30 procent av investeringsfond får fritt tagas i anspråk efter fem år, medan

enligt nuvarande regler fond inte får till någon del tagas i anspråk utan arbetsmarknadsstyrelsens medgivande. Vidare föreslås att företag, som tagit investeringsfond i anspråk i enlighet med nyssnämnda myndighets beslut, äger vid beskattningen få ett extra avdrag med belopp motsvarande tio procent av den ianspråktagna fondavsättningen.

I syfte att ytterligare öka stimulansen till fondavsättningar har motionsvis framförts olika ändringsyrkanden. I de likalydande motionerna I: 460 och II: 574 har sålunda yrkats att företag efter tio år skulle äga rätt att utan arbetsmarknadsstyrelsens tillstånd få disponera ytterligare 30 procent. I de likalydande motionerna I: 464 och II: 573 har hemställts att företagen måtte få rätt att efter fem år fritt disponera 40 procent av fondavsättning i stället för föreslagna 30 procent.

Den av utskottet i det föregående förordade omläggningen av avskrivnings- och lagervärderingsreglerna syftar till en minskning av investeringarna under högkonjunktur. För att inte investeringsvolymen på längre sikt skall gå ned och därmed den ekonomiska framstegstakten hejdas är det enligt utskottets uppfattning angeläget att åtgärder vidtas för att positivt stimulera investeringsverksamheten i andra konjunkurlägen. I den mån sådan stimulans kan ernås genom skatteregler, bör detta ske. Utskottet finner den tanke på vilken lagstiftningen om investeringsfonder bygger, nämligen att företagen skattefritt får fondera vinstmedel för framtida investeringsändamål, vara från denna synpunkt riktig. Genom de med avsättning till investeringsfonder förenade fördelarna från skattemässiga och företagsekonomiska synpunkter stimuleras företagen mera direkt till åtgärder med konjunkturutjämnande verkningar.

Utskottet delar den i förevarande motioner framförda uppfattningen, att en självfallen förutsättning för att den med lagstiftningen åsyftade konjunkturutjämnande effekten skall uppnås är att avsättning till investeringsfonder kommer att ske i väsentligt större omfattning än tidigare varit fallet. Utskottet biträder också den meningen, att ökad frihet för företagen att efter eget skön disponera fondmedlen medför en större stimulans till avsättningar. Denna synpunkt måste å andra sidan vägas mot att syftet med lagstiftningen i första hand är att den skall få en konjunkturutjämnande effekt. Bedömandet av när det av arbetsmarknadsskäl är önskvärt med investeringar måste i princip ankomma på myndigheterna och inte på företagen själva. Även om en friare rätt till disposition av fondavsättningar skulle medföra större avsättningar än vad som skulle bli fallet enligt propositionens förslag, kan en sådan friare dispositionsrätt medföra att tillräckliga fondmedel inte står till förfogande, när detta med hänsyn till konjunkturläget är påkallat. Vilkendera effekten som blir störst saknas det för närvarande hållpunkter att bedöma. Redan med hänsyn till det sagda synes det vara skäl att iakttaga försiktighet med ytterligare uppmjukningar i rätten att taga fondmedel i anspråk utan arbetsmarknadsstyrelsens tillstånd. Där-

till kommer, som departementschefen betonat, att det inte kan förbises att det fria ianspråktagandet kan ske på en från konjunkturpolitisk synpunkt olämplig tidpunkt och att risk föreligger för att lagstiftningen kan missbrukas på det sättet att den fria kvotdelen tages i anspråk enligt företagets eget skön medan återstående fondmedel återföres till beskattning. För långt gående rätt till fri dispositionsrätt skulle därför kunna äventyra lagstiftningens konjunkturutjämnande effekt. På grund härav och då utskottet finner propositionsförslaget vid en avvägning mot andra synpunkter innefatta, såvitt kan bedömas, tillräcklig stimulans till avsättningar, anser utskottet försiktigheten bjuda att för närvarande stanna vid den av departementschefen intagna ståndpunkten. Utskottet vill emellertid i likhet med departementschefen understryka, att under hand kunna erfarenheter kan föranleda en omprövning av reglerna i ena eller andra riktningen.

Utskottet vill slutligen — såsom ock kommittén och departementschefen framhållit — uttala, att fördelarna med investeringsfondslagstiftningen torde komma att på ett mera påtagligt sätt framstå för företagen, sedan läget blivit sådant att fondmedlen fått användas för avsett ändamål. Även med hänsyn härtill vill utskottet understryka angelägenheten av att möjligheten att få tillstånd till ianspråktagande av investeringsfond inte knytes vid alltför restriktiva krav och att tillståndsgivningen i övrigt handhaves med stor smidighet. Vid prövning av frågan om tillstånd måste självfallet i första hand det rådande arbetsmarknads- och konjunkturläget vara avgörande. Enligt utskottets mening bör emellertid möjligheten att få tillstånd att taga fondavsättning i anspråk inte vara begränsad till rena depressionslägen. Vid ett mera stabilt arbetsmarknadsläge på längre sikt finner utskottet det vara naturligt att moderera kraven på förutsättningarna för att investeringsfonderna skall få användas. Såsom departementschefen framhållit bör fonderna i sådant fall få användas för utjämning redan av mindre variationer i sysselsättningsgraden. Ett visst hänsynstagande till företagens egna önskemål, i den mån detta inte är direkt oförenligt med sysselsättningsläget, finner utskottet jämväl böra ske. Med en dylik tillämpning kan förutses ett ökat intresse från företagens sida av kontinuerliga fondavsättningar, varigenom de konjunkturpolitiska intressena skulle bli i möjligaste mån tillgodosedda.

Under hänvisning till det anförda avstyrker utskottet bifall till de inbördes likalydande motionerna I: 460 och II: 574 samt I: 464 och II: 573 i nu berörda del.

Ej heller kan utskottet biträda det i de sistnämnda två motionerna framförda yrkandet om att rederiföretag skulle äga rätt att taga investeringsfond i anspråk för reparation av byggnad som användes i rederirörelse. Med hänsyn till de förhållandevis små kostnader varom här är fråga kan en utvidgning av ändamålskretsen på sätt yrkats i motionerna inte antas bli av någon betydelse för konjunkturutjämningen. Vidare får den i propositionen föreslagna rätten för industriföretag att använda investeringsfond för repara-

tionsarbeten å byggnader i rörelsen på grund av de invändningar, som från administrativa och praktiska synpunkter över huvud kan resas mot att investeringsfond användes för reparations- och underhållskostnader, betraktas som en försökslagstiftning. Även detta talar enligt utskottets mening mot att, innan närmare erfarenheter vunnits på detta område, utsträcka fondernas användningsområde utöver vad i propositionen föreslagits.

Utskottet vill föreslå vissa jämkningar av formell natur av 20 § i författningsförslaget för att närmare klargöra bestämmelsernas innebörd. Andra stycket i nämnda paragraf synes böra utformas så att därav klart framgår, att avgift skall utgå endast vid fusion enligt 174 § aktiebolagslagen eller 96 § lagen om ekonomiska föreningar och under förutsättning att investeringsfond ej övertagits. I fjärde stycket nämnda paragraf stadgas att, om investeringsfond övertagits vid viss närmare angiven fusion, skall så anses som om fonden avsatts hos moderbolaget eller den övertagande föreningen under det beskattningsår, då avsättning skett hos dotterbolaget eller den överlåtande föreningen. Då stadgandet har betydelse endast för beräkning av den tidrymd om fem år, efter vilken viss del av fondavsättning får tagas i anspråk jämlikt 5 § andra stycket, synes bestämmelsen böra omformuleras i enlighet därmed, därvid tillika bör anges att det skall anses som om moderbolaget eller den övertagande föreningen verkställt insättning i riksbanken å tid, då dotterbolaget eller den överlåtande föreningen gjort insättningen i fråga. Utskottet föreslår ytterligare ett par smärre jämkningar av formell natur i förevarande stycke.

I de likalydande motionerna I:464 och II:573 har vidare hemställts att förordningen den 11 maj 1951 (nr 230) med provisoriska bestämmelser om särskilda investeringsfonder för ersättande av förlorade inventarier och lagertillgångar samt förordningen den 19 februari 1954 (nr 40) med provisoriska bestämmelser om särskild investeringsfond för ersättande av avytttrat fartyg, vilka förordningar äger tillämpning till och med beskattningsåret 1955, borde inarbetas i den permanenta lagstiftningen om investeringsfonder.

I likhet med motionärerna finner utskottet att åtskilligt talar för att de ifrågavarande förordningarna permanent införlivas med vårt skattesystem. Det är emellertid för utskottet uppenbart, att nämnda förordningar, som inte äger något samband med de konjunkturpolitiska övervägandena, inte lämpligen bör inarbetas i förordningen om investeringsfonder för konjunkturutjämning. Enligt utskottets mening saknas därför anledning att upptaga det av motionärerna väckta spörsmålet i förevarande sammanhang. Ett ytterligare skäl härtill är att de ifrågavarande förordningarna såsom företagsbeskattningskommittén framhållit torde böra, innan de gives permanent karaktär, göras till föremål för den översyn som betingas av efter hand vunna erfarenheter. Utskottet är sålunda inte berett att förorda att

riksdagen omedelbart antager de båda författningarna såsom permanenta. Utskottet förutsätter emellertid att den erforderliga översynen om möjligt verkställs inom sådan tid att förslag om permanent lagstiftning i förevarande hänseende kan föreläggas redan 1956 års riksdag. Med det anförda anser sig utskottet ha besvarat de likalydande motionerna I: 464 och II: 573 i förevarande del.

Enligt de föreslagna övergångsbestämmelserna till förordningen om investeringsfonder för konjunkturutjämning upphäves, med vissa inskränkningar, förordningen den 2 maj 1947 (nr 174) om investeringsfonder. Sistnämnda förordning skall dock alltjämt äga tillämpning i avseende å sådana investeringsfonder som bildats jämlikt bestämmelserna i densamma. Detta innebär, såvitt här är i fråga, att de i förordningen meddelade föreskrifterna rörande återförande till beskattning av investeringsfond och ränteberäkning alltjämt skall tillämpas. I sistnämnda avseende gäller att det återförda beloppet skall ökas med ränta, beräknad efter 2 procent för år, om de avsatta medlen ej fått tagas i anspråk, och eljest efter 3 procent för år.

I de likalydande motionerna I: 465 och II: 572 har hemställts om sådan ändring av övergångsbestämmelserna till förordningen om investeringsfonder för konjunkturutjämning att vid återföring till beskattning av investeringsfond, som bildats jämlikt 1947 års förordning, till det återförda beloppet måtte i stället för ränta läggas $\frac{1}{10}$ av beloppet.

I anledning härav får utskottet framhålla, att de skattskyldiga som gjort avsättning till de äldre investeringsfonder varom här är fråga självfallet gjort sig underrättade om de i 1947 års förordning intagna villkoren för avsättning och sålunda haft klart för sig att återförande av fonderna till beskattning medför viss räntepåföljd. I propositionen föreslås flera uppmjukningar i sagda förordning, av vilka upphävandet av tidsgränsen för fonderna torde vara den för företagen mest betydelsefulla. Varken kommittén eller departementschefen har haft anledning överväga ändring av ränteberäkningen vars tekniska utformning inte mött erinringar under remissbehandlingen av det betänkande som ligger till grund för 1947 års lagstiftning eller under riksdagsbehandlingen av ifrågavarande lagstiftning eller under alla de år som förordningen varit i tillämpning. Det synes utskottet inte böra ifrågakomma att nu retroaktivt medge en lättnad beträffande räntepåföljden, som är det enda återhållande momentet i fråga om investeringsfonderna enligt 1947 års förordning beträffande vilka någon insättningsskyldighet i bank inte gällt.

Med det sagda avstyrker utskottet de likalydande motionerna I: 465 och II: 572 i förevarande del.

I de likalydande motionerna I: 464 och II: 573 har yrkats att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville låta utar-

beta och för riksdagen framlägga förslag om rätt för rederiföretag att verkställa avsättning till investeringsfond för klassning av fartyg.

Utskottet får till en början erinra att frågan om rätt till avdrag för avsättning till investeringsfond för klassning av fartyg prövats från konjunkturpolitisk synpunkt av företagsbeskattningskommittén och departementschefen men avvisats bland annat med hänsyn till att någon egentlig effekt från konjunkturpolitisk synpunkt knappast kunde förväntas av en sådan utvidgning av lagstiftningen. Motionsyrkandet saknar med andra ord samband med en konjunkturpolitiskt utformad företagsbeskattning och är att betrakta som ett önskemål om generösare beskattningsregler än de nuvarande för rederiföretagens vidkommande.

I de förevarande motionerna har uttalats, att det vore angeläget att frågan om rederiernas rätt att göra avsättning till investeringsfond för klassning av fartyg snarast möjligt bringades till en lösning. Till stöd härför har bland annat anförts att, då klassningskostnaden utgjorde en driftutgift för fartyget, det vore företagsmässigt riktigt och jämväl nödvändigt att rederiföretagen ägde i förväg — varje år borde nämligen bära sina kostnader — avsätta så stort belopp som erfordrades för att täcka den blivande kostnaden. Särskilt för vissa rederier föreläge med nu gällande praxis risk för att avdrag för klassningskostnaden inte kunde utnyttjas i beskattningshänseende.

Med anledning härav vill utskottet framhålla, att vår skattelagstiftning intagit den ståndpunkten att avdrag inte får åtnjutas för avsättning som avser att täcka framtida kostnader. Till sådana kostnader måste hänföras blivande kostnader för klassning av fartyg. Bestämmelser av annan innebörd enbart för rederiföretagens del skulle med hänsyn härtill inge vissa betänkligheter. Därtill kommer att det i motionerna väckta spörsmålet ingalunda är något specifikt för rederinäringen. Inom flertalet grenar av industrin måste på grund av verksamhetens art reparationer ske med längre tids intervaller. Kostnaderna kan därvid vid varje tillfälle uppgå till avsevärda belopp. Visserligen har för rederinäringen i tidigare sammanhang genomförts speciella regler i olika hänseenden inom beskattningsområdet. Det senaste exemplet härpå erbjuder lagstiftningen om särskilda investeringsfonder för ersättande av avyttrat fartyg. För sådan speciallagstiftning måste dock föreligga tungt vägande skäl. Såvitt utskottet nu kan bedöma, är det tveksamt huruvida detta är fallet i fråga om kostnader för klassning. Det kan nämligen inte förbises, att för rederiföretag med flera fartyg — detta torde vara ett vanligt fall — kostnaderna för klassning torde fördela sig tämligen jämnt på de olika åren. Annorlunda kan det förhålla sig med mindre rederier, särskilt enbåtsrederier. I dessa fall hänför sig emellertid frågeställningen, såsom ock antytts i motionerna, väsentligen till möjligheten att vid vikande konjunkturer kunna utnyttja avdrag för klassningskostnader i beskattningshänseende. Emellertid torde frågan även för dessa rederiers del

avsevärt reduceras i betydelse genom att, enligt vad utskottet inhämtat, i praxis lärers i särskilda fall medges viss fördelning av uppkommen klassningskostnad. Enligt utskottets mening synes det i allt fall inte böra ifrågakomma att till en del lösa det mycket vidsträckta spørsmålet om rätt att utjämna förluster mot framtida vinster genom en rederinäringen förbehållen lagstiftning av den innebörd motionärerna åsyftar. Till frågan om en lagstiftning om förlustutjämning återkommer utskottet i ett senare sammanhang.

Under hänvisning till det anförda anser sig utskottet icke kunna biträda yrkandet om skrivelse till Kungl. Maj:t av den innebörd som föreslås i de likalydande motionerna I: 464 och II: 573.

I fråga om de föreslagna bestämmelserna rörande rätt till avdrag för *avsättning till pensionsstiftelser* har ändringsyrkande väckts endast beträffande den i fjärde stycket av punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunal-skattelagen intagna bestämmelsen, att vid beräkning av tillåten avsättning i familjeföretag hänsyn inte får tagas till utfästelse avseende huvuddelägare i familjeföretaget. I de likalydande motionerna I: 460 och II: 574 samt de ävenledes likalydande motionerna I: 464 och II: 573 har yrkats att ifrågasvarande bestämmelse måtte utgå.

Förslaget till ändrade regler för avsättning till pensionsstiftelse ingår som ett led i en från konjunkturpolitiska synpunkter önskvärd anpassning av företagsbeskattningen. Förslaget har emellertid även en annan syftning. Som framgår av företagsbeskattningskommitténs betänkande och propositionen har från taxeringsmyndigheternas sida påpekats att pensionsstiftelseavsättningar i betydande omfattning gjorts allenast för att vinna obehöriga skattefördelar. Detta missbruk av bestämmelserna har erfarenhetsmässigt ifrågakommit främst bland familjeföretag. I kommittébetänkandet såväl som i propositionen har ansetts ofrånkomligt med bestämmelser som i görligaste mån förhindrar dylikt missbruk. I företagsbeskattningskommitténs betänkande dryftades de olika möjligheter som kan stå till buds vid en lagstiftning i ämnet. Kommitténs förslag gick ut på att avdrag skulle vägras för avsättning till sådana stiftelser, vilka hade till ändamål att trygga pension till huvuddelägare i företaget eller sådan delägare närstående. Vid betänkandets remissbehandling visade sig, såsom utförligt redovisas i propositionen, att detta alternativ inte erbjöd någon tillfredsställande lösning. I propositionen har därför valts en annan linje, vilken — som framgår av den förut lämnade redogörelsen — innebär att vid beräkning av den högsta avdragsgilla avsättningen till ett företags pensionsstiftelse hänsyn ej skall tagas till de pensionsförpliktelser vilka företaget lämnat huvuddelägare eller sådan delägare närstående person.

De invändningar som riktats mot en sådan utformning av bestämmelserna går i första hand ut på att familjeföretagen därigenom skulle ställas från ka-

pitalförsörjningssynpunkt i samma läge som enskilda rörelseidkare och alltså sämre än andra aktiebolag och ekonomiska föreningar. Med anledning härav vill utskottet emellertid framhålla att frågan om utformningen av reglerna för avsättningar till pensionsstiftelser rimligen inte bör avgöras från i princip ovidkommande synpunkter. Rätten till sådana avdrag måste bedömas med hänsyn till pensionsstiftelsernas verkliga syfte, nämligen att trygga de anställdas pensionering. Utskottet vill därjämte i detta sammanhang erinra att familjeföretagen har andra möjligheter att tillgodose önskemålet om pension åt delägare, nämligen samma möjligheter som föreligger för den rörelseidkare, vilken driver sitt företag såsom enskild firma. Den enskilde företagaren kan trygga sin pensionering genom att hos försäkringsanstalt teckna pensionsförsäkring; premierna härför utgör avdragsgill omkostnad. Hinder föreligger ej heller att från firman utbetala årliga pensionsbelopp, som vid inkomstberäkningen blir avdragsgilla.

Utskottet, som delar uppfattningen att speciella bestämmelser rörande familjeföretag i förevarande hänseende inte kan undvaras, finner följaktligen den nyss återgivna invändningen inte vara av avgörande betydelse.

Utskottet är emellertid medvetet om att från andra synpunkter vissa olägenheter är förenade med den i propositionen valda linjen. Ett familjeföretag kan nämligen förfara sålunda att företaget gör stiftelseavsättningar, grundade på pensionsförpliktelser gentemot andra anställda än delägare, varefter stiftelseförmögenheten i större eller mindre omfattning likväl användes för delägarnas pensionering. Denna invändning finner utskottet emellertid inte heller vara av avgörande betydelse. De mindre nogräknade företag, som kan tänkas förfara på detta sätt, torde vara just sådana beträffande vilka man har all anledning antaga att de inte heller med de för närvarande gällande bestämmelserna verkställt stiftelseavsättningar i de anställdas intresse. Utskottet vill vidare erinra att hinder inte föreligger för familjeföretag att inrätta pensionsstiftelse med ändamål att trygga pensioneringen uteslutande för anställda, som inte är delägare. Sker detta erhålles fullt avdrag för vad som svarar mot pensionsförpliktelserna gentemot de anställda, varjämte stiftelseförmögenheten inte kan utnyttjas för annans räkning än de anställdas.

För det fall, då familjeföretaget vid de nya bestämmelsernas ikraftträdande redan bildat pensionsstiftelse avseende såväl delägare som annan anställd, har utskottet haft anledning beröra följande spørsmål. I en till utskottet från Thulebolagen inkommen skrift, har uttalats ovisshet om hur läget skall bedömas då avsättningar gjorts till pensionsstiftelse i familjeföretag, vilken stiftelse har till uppgivet ändamål att trygga pension åt såväl delägare som annan. I anledning härav får utskottet uttala, att med förslaget avses att ytterligare avdragsgill avsättning till sådan pensionsstiftelse inte skall kunna ske förrän stiftelsens förmögenhet, inberäknat på huvuddelägaren belöpande avsättningar, understiger den för annan per-

sonal i företaget än huvuddelägaren gällande högsta gränsen för tillåten avsättning. Denna ståndpunkt är betingad av bl. a. praktiska skäl. Det torde nämligen merendels vara uteslutet att fastställa till vilken del stiftelsens förmögenhet kan anses belöpa på huvuddelägaren resp. på annan. Då den föreslagna begränsningen i avdragsrätten, såsom närmare framgår av propositionen, i regel medger ett avsevärt utrymme utöver vad som från försäkringsteknisk synpunkt är direkt betingat torde i åtskilliga fall den av utskottet påpekade begränsningen av avdragsrätten inte innebära någon olägenhet av betydelse. Därtill kommer att hinder inte föreligger mot att familjeföretag, som önskar öka utrymmet för avsättningar, tecknar en pensionsförsäkring för huvuddelägaren med anlitande av stiftelsens medel, varefter det avdrag erhålles som svarar mot förpliktelserna gentemot de anställda.

Utskottet skulle emellertid finna det önskvärt med åtgärder som möjliggjorde att på huvuddelägaren belöpande del av stiftelseförmögenheten inte påverkade avsättningar för de anställdas räkning, även om den antydda möjligheten att teckna pensionsförsäkring för huvuddelägare inte utnyttjas. Detta torde inte kunna ske med mindre en fördelning av stiftelsens förmögenhet kan göras med en för vederbörande bindande verkan. Att inom ramen för en skattelagstiftning reglera dessa spörsmål synes emellertid för närvarande vara uteslutet. Utskottet förutsätter däremot att denna problemställning beaktas vid den numera igångsatta utredningen rörande pensionsstiftelsernas civilrättsliga ställning. Skulle det därvid befinnas möjligt att tillskapa regler, varigenom — sedan samförstånd mellan stiftelsens styrelse, stiftaren och förmånstagarna uppnåtts — en bindande uppdelning av stiftelsens förmögenhet på de olika förmånstagargrupperna kan göras, synes det utskottet som om också förutsättningar tillskapats för en i alla lägen tillfredsställande skattemässig reglering av stiftelseavsättningarna. Utskottet finner dock denna fråga vara av den vikt, att utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t prövar varje möjlighet att bringa den till en lösning.

Med åberopande av det anförda tillstyrker utskottet propositionsförslaget och avstyrker sålunda de likalydande motionerna I: 460 och II: 574 samt de likalydande motionerna I: 464 och II: 573 i förevarande del.

I sitt betänkande hade företagsbeskattningskommittén föreslagit att en viss begränsad rätt till förlustutjämning skulle tillkomma aktiebolag och därmed i beskattningshänseende jämställda juridiska personer. I avgiven reservation mot förslaget hade yrkats att förlustutjämningen skulle utsträckas till att avse även fysiska personer som driver rörelse.

I propositionen har inte upptagits något förslag om rätt till förlustutjämning. Departementschefen har funnit att så starka invändningar kunde riktas mot kommitténs förslag, att han inte ansett sig kunna förorda att detsamma lades till grund för lagstiftning.

Frågan om införandet av rätt till förlustutjämning har behandlats i flera motioner. Sålunda har i de likalydande motionerna I: 421 och II: 526 hemställts om rätt till förlustutjämning i enlighet med kommitténs förslag för folketshusföreningar m. fl. organisationer med huvudsaklig uppgift att tillhandahålla samlingslokaler. Motionärerna i de likalydande motionerna I: 463 och II: 571 samt de ävenledes likalydande motionerna I: 466 och II: 567 har yrkat rätt till förlustutjämning vid beräkning av inkomst av rörelse, oavsett om rörelsen bedrivs av fysisk eller juridisk person, samt vid bokföringsmässig redovisning av inkomst av jordbruksfastighet. Slutligen har i de likalydande motionerna I: 464 och II: 573 föreslagits införande av rätt till förlustutjämning i enlighet med kommittéreservanternas förslag.

I åtskilliga andra motioner åter har väckts yrkanden om utredning i ämnet. I de likalydande motionerna I: 462 och II: 569 har sålunda hemställts om utredning och förslag till 1956 års riksdag om rätt till förlustutjämning för alla rörelseidkare.

De likalydande motionerna I: 459 och II: 566 utmynnar i yrkande om utredning rörande införande av öppen resultatutjämning vid taxering av inkomst av rörelse och jordbruksfastighet ävensom beträffande frågan om införande av ett utjämningskonto för jordbruket. Slutligen har motionärerna i de likalydande motionerna I: 463 och II: 571 samt de ävenledes likalydande motionerna I: 466 och II: 567 hemställt om utredning rörande permanenta regler för öppen resultatutjämning vid beräkning av inkomst av rörelse och av inkomst av jordbruksfastighet enligt bokföringsmässiga grunder.

I anledning härav får utskottet anföra följande.

Frågan om rätt till förlustutjämning har tidigare i olika sammanhang varit föremål för riksdagens uppmärksamhet. Sålunda beslöt 1940 års riksdag på hemställan av samma års bevillningsutskott i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av spörsmålet om rätt att från vinst i viss förvärvskälla avdraga tidigare års förlust i samma förvärvskälla vid inkomsttaxeringen.

Riksdagsskrivelsen upptogs till behandling av 1944 års allmänna skattekommitté, som emellertid i syfte att lösa de för det dåvarande mest trängande spörsmålen begränsade sin uppgift till att framlägga förslag om särskild skatteberäkning för ackumulerad inkomst. Bestämmelser om sådan skatteberäkning antogs sedermera av 1951 års riksdag.

Då ifrågavarande riksdagsskrivelse inte ansetts slutbehandlad genom skattekommitténs förslag, har densamma överlämnats till 1950 års skatte- lagssakkunniga för att tagas i övervägande vid fullgörandet av deras uppdrag.

Vid 1954 års riksdag framfördes i väckta motioner yrkande om utredning och förslag i syfte att åstadkomma bättre möjligheter till resultat-

utjämnning särskilt beträffande inkomst av rörelse. Samma års bevillningsutskott erinrade i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 35 därom, att sedan riksdagen genom förenämnda skrivelse hemställt om utredning i ämnet de huvudsakliga olägenheterna av beskattningens progressivitet torde ha undanröjts genom bl. a. bestämmelserna om särskild skatteberäkning för ackumulerad inkomst samt om insättning av medel å skogskonto. Utskottet ansåg det emellertid alltjämt vara av vikt, att en mera allsidig prövning av möjligheterna till resultatutjämnning kom till stånd. Särskilt måste detta anses gälla frågan om möjlighet att vid inkomstberäkningen avdraga tidigare år uppkommen förlust i samma förvärvskälla. Då riksdagen redan tidigare begärt utredning härom och denna fråga hänskjutits till 1950 års skattelagssakkunnigas behandling, syntes anledning att på nytt förorda skrivelse till Kungl. Maj:t i ämnet inte föreligga. Utskottet tillade, att det syntes utskottet uppenbart att det förevarande spørsmålet inte kunde fullt bedömas utan kännedom om det förslag till ändrade regler för avskrivning å inventarier, lagervärdering och avsättning till investeringsfonder, vilket företagsbeskattningskommittén väntades framlägga under år 1954.

Ett genomförande av det i nu förevarande proposition framlagda förslaget till ändrade bestämmelser rörande möjlighet att vidtaga vinstreglerande dispositioner kan inte anses medföra att frågan om förlustutjämnning principiellt kommit i annat läge än tidigare. På vissa områden kommer bestämmelserna att medföra en relativt försiktig åtstramning i möjligheterna till sådana dispositioner och på andra en uppmjukning av gällande bestämmelser. Alltjämt skulle kvarstå betydande möjligheter till förtäckt resultatutjämnning. Å andra sidan har de ifrågavarande möjligheterna sin givna begränsning och de är beroende av särskilda förutsättningar. Härigenom föreligger en principiellt otillfredsställande bristande jämlikhet i beskattningshänseende mellan å ena sidan sådan skattskyldig, för vilken faktiska förutsättningar för dold resultatutjämnning föreligger, och å andra sidan sådan skattskyldig, beträffande vilken detta inte är fallet.

Det sagda visar enligt utskottets mening, att skäl kan föreligga för ett övervägande av möjligheterna att införa regler om öppen resultatutjämnning. Utskottet är emellertid inte berett att tillstyrka att kommitténs förslag eller i förevarande motioner än längre gående förslag lägges till grund för omedelbara lagstiftningsåtgärder i ämnet. Utskottet ansluter sig till departementschefens mening att redan införandet av en sådan begränsad rätt till förlustutjämnning, som företagsbeskattningskommittén föreslagit, måste föregås av en ingående särskild utredning av de komplicerade och svårösta problem som uppstår sig. I än högre grad gäller detta spørsmålet om en rätt till förlustutjämnning för enskilda personer.

Den omständigheten att propositionen avvisat kommitténs förslag till förlustutjämnning och att utskottet nu ej kan förorda omedelbara lagstiftnings-

åtgärder bör alltså enligt utskottets mening inte uppfattas såsom något principiellt ställningstagande mot en förlustutjämning. Utskottet anser i likhet med 1954 års bevillningsutskott att frågan är av den vikt, att en allsidig prövning bör komma till stånd. Därvid bör det material och de synpunkter som nu förts fram till diskussion kunna utgöra en värdefull utgångspunkt för fortsatta överväganden.

I vissa motioner har hemställts om utredning rörande rätt till öppen resultatutjämning. Även om utskottet kan finna skäl som från rent principiella synpunkter talar för att möjligheterna till sådan utjämning övervägdes, synes det dock utskottet vara ofrånkomligt att betrakta önskemålet härom som en fråga på längre sikt. Det torde nämligen inte vara möjligt att — såsom yrkats i de förevarande motionerna — begränsa en sådan rätt till utjämning till vissa förvärvskällor. Ett bifall till motionsyrkandena härutinnan skulle med andra ord aktualisera frågan om en resultatutjämning för alla skattskyldiga; en fråga som måhända i vissa hänseenden förutsätter en omprövning av hela vårt skattesystem. Med hänsyn härtill och då de mest trängande spörsmålen beträffande den progressiva beskattningens verkningar som förut framhållits får anses lösta, har utskottet den uppfattningen att en utredning i första hand bör avse de nu mera aktuella spörsmålen, nämligen frågan om förlustutjämning. Vid sitt ställningstagande har utskottet även ansett det vara naturligt att från synpunkten att inom näraliggande tid nå fram till praktiska resultat på förevarande område inrikta sig på angivna mera begränsade fråga.

Det framstår därvid självfallet som ett önskemål att eftersträva en lösning av frågan om förlustutjämning i hela dess vidd. Det bör emellertid inte förbises att en vidsträckt rätt till förlustutjämning innefattar problemställningar av vittutseende och svårlöst natur. Det synes utskottet dock inte osannolikt att frågan om införandet av en rätt till förlustutjämning beträffande av juridiska personer bedriven rörelse erbjuder de förhållandevis minsta svårigheterna. Från denna synpunkt kan måhända finnas anledning överväga huruvida inte detta spörsmål borde upptagas i en första etapp. Denna fråga, som utskottet velat antyda som en möjlighet, torde emellertid få närmare övervägas vid en blivande utredning.

Med utskottets förut tillkännagivna uppfattning får visserligen riksdagens tidigare i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalade begäran om en prövning av frågan om förlustutjämning inte anses förfallen av den anledningen att företagsbeskattningskommitténs förslag i ämnet ej ansetts kunna läggas till grund för lagstiftning. Då emellertid angivna inställning torde böra komma till uttryck och avsevärd tid förflutit sedan berörda framställning gjordes, vill utskottet förorda en förnyad skrivelse med begäran om utredning snarast möjligt rörande frågan om införande av rätt till förlustutjämning.

I enlighet härmed avstyrker utskottet de motioner, vari yrkats omedelbart införande av rätt till förlustutjämning eller utredning rörande frågan om resultatutjämning i vidare mån än som framgår av det anförda.

Kommittén hade inte funnit anledning att föreslå någon ändring av för aktiebolag och ekonomiska föreningar gällande *skattesatser* vid taxeringen till statlig inkomstskatt, enär kommitténs förslag enligt dess uppfattning på längre sikt inte vore ägnat att medföra någon skärpt företagsbeskattning. I propositionen har inte heller föreslagits någon ändring i förevarande hänseende. Något motionsyrkande har inte väckts i anledning av propositionen. Då utskottet, bl. a. i anledning av den numera framlagda propositionen nr 196, har att vid senare tillfälle till behandling upptaga frågan om skattesatsernas höjd, finner utskottet inte anledning att i anslutning till behandlingen av förevarande proposition nr 100 uttala sig i denna fråga.

Utskottets hemställan

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 100 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas,

1) för sin del antaga följande såsom *utskottets förslag* betecknade

Förslag

till

lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att punkt 1 av anvisningarna till 28 §, punkterna 2, 3 a, 3 b, 3 d, 4 och 7 av anvisningarna till 29 §, punkt 1 av anvisningarna till 41 § och punkt 6 av anvisningarna till 53 § kommunalskattelagen den 28 september 1928¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*Kungl. Maj:ts förslag**Utskottets förslag***Anvisningar
till 28 §.**

1. Till intäkt — — — stadgade grunder.

Intäkt vid avyttring av för stadigvarande bruk avsedda maskiner och andra inventarier, vilka icke vid beräkning av värdeminskningssavdrag hänföres till byggnad (se punkt 7 av anvisningarna till 29 §), hänföres till intäkt av rörelse. För annan skattskyldig än aktiebolag, ekonomisk förening, ömsesidigt försäkringsbolag eller sparbank skall dock beträffande intäkt vid avyttring av fartyg följande gälla. Har nu avsedd skattskyldig vid något tillfälle tillgodonjutit räknenskapsenlig avskrivning vid inkomstberäkningen för förvärvskällan i fråga, skall intäkten hänföras till intäkt av rörelse; i annat fall skall intäkt, varom nu är fråga, upptagas såsom intäkt av rörelse endast i den mån sådant följer av punkt 3 d andra stycket av anvisningarna till 29 § men i övrigt såsom intäkt av tillfällig förvärvsverksamhet, i den mån enligt 35 § förutsättningarna för skattepliktig realisationsvinst föreligga.

Vid avyttring — — — 35 § förutsättningar för skattepliktig realisationsvinst föreligga.

I enlighet — — — realisationsvinst föreligga.

Då skattskyldig, — — — för överlåtaren.

till 29 §.

2. Skattskyldig må åtnjuta avdrag för medel, som avsatts till pensionsstiftelse varom förmåles i punkt 6 av anvisningarna till 53 § för pensionering av personal, som är eller varit anställd i rörelsen, eller efterlevande till sådan personal.

Avdrag må icke medgivas med mindre pensioneringen anordnats på sätt i anvisningarna till 31 § föreskrives som villkor för att livförsäkring skall

¹ Senaste lydelse av punkt 1 av anvisningarna till 28 § och punkt 3 d av anvisningarna till 29 § se 1952: 381, av punkt 2 av anvisningarna till 29 § och punkt 6 av anvisningarna till 53 § se 1950: 308, av punkterna 3 a och 3 b av anvisningarna till 29 § se 1950: 588, av punkt 4 av anvisningarna till 29 § se 1948: 120, av punkt 7 av anvisningarna till 29 § se 1938: 368 samt av punkt 1 av anvisningarna till 41 § se 1951: 790.

Kungl. Maj:ts förslag

Utskottets förslag

hänföras till pensionsförsäkring. Vidare kräves för rätt till avdrag att medlen kontant eller i form av aktier, obligationer eller därmed jämförliga tillgångar till ett värde motsvarande den gjorda avsättningen överlämnats till stiftelsen. Är fråga om aktiebolag, ekonomisk förening, ömsesidigt försäkringsbolag eller sparbank må med tillgångar som nyss sagts jämföras av den skattskyldige utfärdat och till stiftelsen överlämnat skuldebrev.

Avdrag för avsättning till pensionsstiftelse må icke medgivas med högre belopp än som — bedömt på grundval av förhållandena vid beskattningsårets utgång — erfordras för att jämte framtida avgifter säkerställa de pensioner jämte dyrtidstillägg eller andra därmed jämförliga tillägg, vilka högst skola utgå enligt gjorda bindande utfästelser till personer som omfattas av stiftelsens ändamålsbestämning. Vid beräkning av det belopp, vartill stiftelsens förmögenhet sålunda högst må uppgå, skall hänsyn tagas endast till den, som vid ingången av beskattningsåret uppnått tjugufem års ålder, och må de framtida avgifterna icke antagas lägre än de från tjugufem år till pensionsåldern oföränderliga avgifter, som skolat erfordras för att säkerställa nu ifrågavarande pensionsförmåner. Oaktat vad nyss sagts må den framtida avgiftsbetalningen anses grundad på från dagen för anställningen och till pensionsåldern med oförändrade belopp utgående avgifter och må all personal för vilken bindande utfästelse gäller oavsett åldern medräknas. Härvid skall dock, om löneförhöjning erhållits under anställningstiden, avgiften för den del av utfästelsen, som belöper på eller kan anses belöpa på löneförhöjningen, beräknas utgå från dagen för löneförhöjningen. Ävenså skall, i fall av tilläggsutfästelse av annan anledning än nyss nämnts, avgiften för tilläggsutfästelsen anses utgå från den dag då denna gavs.

Om aktierna i aktiebolag eller andelarna i ekonomisk förening till huvudsaklig del ägas eller på därmed jämförligt sätt innehavas — direkt eller genom förmedling av juridisk person — av en fysisk person eller ett fåtal fysiska personer, må vid tillämpning av bestämmelserna i nästföregående stycke hänsyn icke tagas till pensionsutfästelse avseende någon, vilken genom eget eller anhörigs innehav av aktier eller andelar har ett avgörande inflytande i bolaget eller föreningen, eller ock efterlevande till någon varom sålunda är fråga.

Skattskyldig må jämväl åtnjuta avdrag för medel, som avsatts till annan personalstiftelse än pensionsstiftelse, därest medlen kontant eller i form av aktier, obligationer eller därmed jämförliga tillgångar till ett värde motsvarande den gjorda avsättningen överlämnats till stiftelsen och under förutsättning tillika att stiftelsens ändamål är sådant, att den skattskyldige vid direkt omkostnad för dylikt ändamål är berättigad till avdrag, samt att stiftelsen i övrigt uppfyller villkor motsvarande dem som i punkt 6 av anvisningarna till 53 § stadgats beträffande pensionsstiftelse.

Kungl. Maj:ts förslag

Utskottets förslag

3. a. Kostnaden för anskaffande av maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier avdrages i regel genom årliga värdeminskingsavdrag antingen enligt bestämmelserna nedan i denna punkt för planenlig avskrivning eller jämlikt reglerna i punkt 4 för räkenskapsenlig avskrivning. Äro tillgångar, varom nu är fråga, underkastade hastig förbrukning, vilket vanligen kan anses vara fallet, när de beräknas hava en varaktighetstid av högst tre år, må dock oavsett om planenlig eller räkenskapsenlig avskrivning tillämpas under anskaffningsåret avdragas hela kostnaden för deras anskaffande.

b. Vid planenlig avskrivning fördelas en tillgångs anskaffningsvärde såsom omkostnad på ett antal år i följd genom värdeminskingsavdrag med belopp så avpassade att anskaffningsvärdet kan i sin helhet avdragas under den tidrymd tillgången beräknas vara ekonomiskt användbar (tillgångens varaktighetstid). Det årliga värdeminskingsavdraget bör normalt bestämmas enligt avskrivningsplan till viss bråkdel av anskaffningsvärdet. Kan utredning icke förebringas om anskaffningsvärdet eller om de avdrag som därå tidigare ägt rum, må avdraget beräknas till viss procent å bokförda värdet eller å annat värde, som med hänsyn till omständigheterna finnes lämpligt.

Värdeminskingsavdrag må, — — — är behörigt.

Vid bestämmande — — — blir utsliten.

Såsom tillgångs — — — hos dotterbolaget.

d. Då tillgång, — — — anvisningarna till 28 §).

Har annan skattskyldig än aktiebolag, ekonomisk förening, ömsesidigt försäkringsbolag eller sparbank avyttrat eller utrangeerat fartyg och har den skattskyldige icke vid något tillfälle tillgodonjutit räkenskapsenlig avskrivning vid inkomstberäkningen för förvärvskällan i fråga, må avdrag ske för vad som i beskattningsavseende återstår oavskrivet av anskaffningsvärdet, i den mån detta belopp överstiger vad som influtit vid avyttring av fartyget, men skall å andra sidan såsom intäkt av rörelse upptagas endast vad som vid dylik avyttring må hava återbekommits av belopp, för vilket avdrag i beskattningsavseende åtnjutits.

Med avyttring — — — annat ändamål.

4. Skattskyldig må, efter därom hos beskattningsnämnd framställt yrkande, berättigas att under förutsättning av motsvarande avskrivning i räkenskaperna tills vidare åtnjuta avdrag för avskrivning å maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier i enlighet med bestämmelserna nedan i denna punkt för räkenskapsenlig avskrivning. Såsom förutsättning härför skall gälla att den skattskyldige haft ordnad bokföring, som avslutas medelst vinst- och förlustkonto, samt att tillfredsställande utredning föreligger om vad som återstår i beskattningsavseende oavskrivet av anskaffningsvärdet å ifrågavarande tillgångar samt dessa

*Kungl. Maj:ts förslag**Utskottets förslag*

ävensom avskrivningar å desamma i den skattskyldiges räkenskaper och i företedd utredning redovisas på sådant sätt, att trygghet föreligger att vid avyttring av tillgångarna främdeles möjligen uppkommande vinster ej skola undgå taxering.

Avdrag för avskrivning å här ifrågakommande tillgångar må för visst beskattningsår åtnjutas med högst trettio procent för år räknat av summan av bokfört värde å tillgångarna enligt balansräkningen för närmast föregående räkenskapsår och anskaffningsvärdet å sådana under beskattningsåret anskaffade tillgångar, vilka vid utgången av beskattningsåret fortfarande tillhörde rörelsen. Vad sålunda stadgats skall gälla oavsett när under beskattningsåret tillgångarna anskaffats.

Hava under beskattningsåret tillgångar av nu ifrågakommande slag, som anskaffats före ingången av samma år, avyttrats eller hava dylika tillgångar gått förlorade, därvid för sistnämnda fall försäkringsersättning avtalats, må särskilt avdrag för avskrivning åtnjutas med belopp motsvarande den i anledning av avyttringen eller försäkringsfallet uppkomna intäkten. Därest skattskyldig erhållit avdrag i enlighet med bestämmelserna i detta stycke, skall underlaget för beräkning av avdrag enligt näst föregående stycke fastställas till motsvarande lägre belopp.

Har ett särskilt högt pris eller eljest en särskilt hög kostnad för tillgång betingats därav, att den skolat utnyttjas för ett särskilt arbetstillfälle eller för en konjunktur, som väntas bliva allenast tillfällig, eller av annan liknande omständighet, må för det beskattningsår, varunder tillgången anskaffats, avdrag göras vid inkomstberäkningen för sådant överpris eller sådan merkostnad. Därest avdrag som nu sagts medgivits, skall avdrag enligt bestämmelserna i andra stycket beräknas å därefter återstående del av anskaffningsvärdet.

Har skattskyldig beträffande under beskattningsåret anskaffade tillgångar tidigare åtnjutit i punkt 1 av anvisningarna till 41 § kommunal-skattelagen omförmält avdrag å värdet av rättighet till leverans av tillgångar enligt ej fullgjorda köpekontrakt, skall vid beräkning av avdrag för värdeminskning med 30 procent av anskaffningsvärdet såsom anskaffningsvärde anses den verkliga kostnaden minskad med det tidigare jämlikt nyssnämnda stadgande åtnjutna avdraget. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning, om investeringsfond i enlighet med vad för sådan fond finnes stadgat tagits i anspråk för avskrivning av under beskattningsåret anskaffade tillgångar.

Oaktat vad ovan stadgats må avdrag medgivas för avskrivning med belopp som erfordras för att det bokförda värdet icke skall överstiga anskaffningsvärdet å samtliga nu ifrågakommande tillgångar, vilka vid utgången av beskattningsåret fortfarande tillhörde rörelsen, sedan å detta värde avräknats en beräknad årlig avskrivning av tjugu procent. Visar skattskyldig

*Kungl. Maj:ts förslag**Utskottets förslag*

att nämnda tillgångars verkliga värde understiger även sålunda beräknat värde, må avdrag medgivnas jämväl för härav betingad ytterligare avskrivning.

Då tillgångar, som anskaffats under beskattningsåret, avyttras, förloras eller såsom för rörelsen obrukbara utranteras under samma år, må avdrag åtnjutas för anskaffningsvärdet eller oavskriven del därav. Med avyttring likställs det fall, att tillgång uttages ur rörelsen för att tillföras annan rörelse, som utgör särskild förvärvskälla, eller för att nyttjas för annat ändamål. Att belopp, som erhålles vid avyttring av tillgång, i sin helhet skall upptagas såsom intäkt av rörelse, därom stadgas i punkt 1 andra stycket av anvisningarna till 28 §.

Finnes skattskyldig hava i räkenskaperna verkställt avskrivning med större belopp än det, varmed han äger åtnjuta avdrag vid taxeringen, må den omständigheten att avdrag för avskrivning medgives med lägre belopp än vad i räkenskaperna avskrivits icke föranleda ändring av det värde, varå räkenskapsenlig avskrivning beräknas. Avdrag för belopp, med vilket den skattskyldige i räkenskaperna verkställt avskrivning utöver vad vid taxering blivit godkänt, må åtnjutas först sedan taxeringen i fråga blivit slutligt avgjord och enligt särskild av beskattningsnämnd godkänd avskrivningsplan, avseende en tid av minst *fyra* år, räknat från och med beskattningsåret efter det varunder *tillgången i fråga anskaffades*.

Den omständigheten att vid tillämpning av bestämmelserna ovan avdrag vid beskattningen skall överensstämma med avskrivning enligt räkenskaperna utgör ej hinder för skattskyldig att efter övergång till räkenskapsenlig avskrivning utöver avdrag enligt räkenskaperna tillgodogöra sig från tiden före övergången resterande, i räkenskaperna gjorda men ej vid beskattningen åtnjutna avdrag antingen inom ramen för avskrivningsplan som avses i punkt 3 eller, med beskattningsnämnds särskilda medgivande, på en gång eller enligt särskild av beskattningsnämnd godkänd avskrivningsplan avseende en tid av högst tio år. Efter övergång till räkenskapsenlig avskrivning må dock i intet fall sådant avdrag tillgodonjutas, som

Finnes skattskyldig hava i räkenskaperna verkställt avskrivning med större belopp än det, varmed han äger åtnjuta avdrag vid taxeringen, må den omständigheten att avdrag för avskrivning medgives med lägre belopp än vad i räkenskaperna avskrivits icke föranleda ändring av det värde, varå räkenskapsenlig avskrivning beräknas. Avdrag för belopp, med vilket den skattskyldige i räkenskaperna verkställt avskrivning utöver vad vid taxering blivit godkänt, må åtnjutas först sedan taxeringen i fråga blivit slutligt avgjord och enligt särskild av beskattningsnämnd godkänd avskrivningsplan, avseende en tid av minst *fem* år, räknat från och med beskattningsåret efter det varunder *avskrivningen i fråga verkställdes*.

*Kungl. Maj:ts förslag**Utskottets förslag*

avses i punkt 3 c tredje stycket. Har den skattskyldige icke kunnat vid taxeringen utnyttja på visst år belöpande avdrag, som upptagits i sådan särskild avskrivningsplan som nyss sagts, må detta avdrag icke tillgodoföras honom för senare år.

Har före övergång till räkenskapsenlig avskrivning skattskyldig vid taxeringen tillgodoräknats större värdeminskningsavdrag än enligt räkenskaperna, skall, för åstadkommande av överensstämmelse mellan tillgångens återstående värden enligt räkenskaperna och i beskattningsavseende, det belopp, varmed tillgångens värde sålunda i beskattningsavseende understiger värdet enligt räkenskaperna, upptagas såsom intäkt under det första beskattningsår, för vilket räkenskapsenlig avskrivning gäller, eller, om den skattskyldige hellre vill, med en tredjedel för nämnda beskattningsår och ett vart av de två närmast följande åren. Om belopp, varom nu är fråga, för något av sagda år skulle helt eller delvis undandragas beskattning genom utnyttjande vid inkomstberäkningen av avdrag, som eljest ej kunna utnyttjas, skall dock beloppet i stället uppföras såsom intäkt för det första år, då dylikt förhållande ej föreligger. Vid tillämpning av detta stycke skall även sådant på tidigare år enligt avskrivningsplan belöpande värdeminskningsavdrag, som den skattskyldige ej kunnat utnyttja, anses hava tillgodoräknats honom.

Angående avdrag — — — till 41 §.

7. Avdrag medgives ock för värdeminskning å byggnad, vilken är avsedd för användning i ägarens rörelse. Avdraget bör bestämmas till viss procent av byggnadens värde, olika allt efter den tid byggnaden anses kunna utnyttjas. Vid denna bedömning skola beaktas jämväl sådana omständigheter som att byggnadens ekonomiska varaktighetstid kan antagas komma att röna inflytande av framtida rationaliseringar, förändringar med hänsyn till teknikens utveckling, omläggning av verksamhet och liknande. Är på grund av särskilda omständigheter av annan art än nyss nämnts byggnadens värde för rörelsen begränsat till förhållandevis kort tid, skall hänsyn även härtill tagas. Så kan vara fallet exempelvis då fråga är om byggnad för utnyttjade av en begränsad malmfyndighet, eller då å annans grund belägen byggnad, som användes i rörelse, vid nyttjanderättens upphörande icke skall av jordägaren lösas. I fråga om rent tillfälliga byggnader, avsedda att användas endast ett fåtal år, må byggnadskostnaden i sin helhet avdragas för det år, då utgiften för byggnadens uppförande ägt rum.

I byggnads — — — särskilt maskinvärde.

Hinder möter — — — punkt anges.

Utrangeras eller — — — eller rivningen.

till 41 §.

1. Inkomst av — — — särskilt stadgas.

*Kungl. Maj:ts förslag**Utskottets förslag*

För skattskyldig, som haft ordnad bokföring, skall beräkningen av inkomst ske på grundval av hans bokföring med iakttagande av följande.

Därest vinstresultatet påverkats därav, att bland intäkter upptagits sådana intäkter, vilka icke skola beskattas såsom inkomst, eller uteslutits intäkt, som skolat medräknas, eller bland utgifterna avförts sådana poster, för vilka vid inkomstberäkningen avdrag icke får ske, skall företagas erforderlig justering av det bokföringsmässiga vinstresultatet till överensstämmelse med en inkomstberäkning enligt de i denna lag stadgade grunder.

Den i räkenskaperna gjorda värdesättningen å tillgångar avsedda för omsättning eller förbrukning (lager) skall vid inkomstberäkningen godtagas, därest denna värdesättning icke står i strid med vad nedan sägs.

Lagret vid beskattningsårets utgång må icke upptagas till lägre belopp än fyrtio procent av lagrets anskaffningsvärde eller, därest återanskaffningsvärdet å balansdagen är lägre, sistnämnda värde, i förekommande fall efter avdrag för inkurans.

Därest värdet å lagret, beräknat till anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet och i förekommande fall efter avdrag för inkurans, uppgår till lägre belopp än som motsvarar medeltalet av värdena å lagren vid utgången av de två närmast föregående beskattningsåren (jämförelseåren), må lagret vid beskattningsårets utgång i stället upptagas till lägst ett belopp motsvarande förstnämnda värde å detta lager efter avdrag med sextio procent av sagda medeltalsvärde. Därvid skola såsom värden å lagren vid jämförelseårens utgång hava upptagits anskaffningsvärdena eller, därest återanskaffningsvärdena å balansdagarna i fråga varit lägre, sistnämnda värden, i förekommande fall efter avdrag för inkurans. Föreligger sådant fall att sextio procent av nyssnämnda medeltalsvärde överstiger värdet av lagret vid beskattningsårets utgång, må avdrag åtnjutas jämväl för det överskjutande beloppet, därest en häremot svarande avsättning i räkenskaperna gjorts till lagerregleringskonto. Då avdrag för sådan avsättning medgivits, skall avsättningen återföras till beskattning nästföljande beskattningsår, därvid frågan om avdrag för förnyad avsättning till dylikt konto får prövas enligt bestämmelserna ovan. Ingå i lagret råvaror eller stapelvaror, må lagret av sådana varor eller del därav upptagas till lägst sjuttio procent av värdet å tillgångarna i fråga beräknat efter lägsta marknadspris under beskattningsåret eller under något av de närmast föregående nio beskattningsåren. Därest sist angivna grund för värdering av varulagret eller del därav tillämpats, skall vad ovan sägs om värdering med hänsyn tagen till medeltalet av värdena å lagren vid utgången av de två närmast föregående beskattningsåren icke gälla.

Utän avseende å vad förut stadgats angående den lägsta värdesättning å lagret, som vid inkomstberäkningen kan godtagas, må det lägre värde å

Kungl. Maj:ts förslag

Utskottets förslag

lagret godtagas som skattskyldig med hänsyn till föreliggande risk för prisfall visar vara påkallat.

Vad i femte och sjätte styckena här ovan sägs angående det lägsta värde å skattskyldigs varulager, som må vid inkomstberäkningen godtagas, har icke avseende å penningförvaltande företags och försäkringsföretags placeringar av förvaltade medel i aktier, obligationer, lånefordringar m. m. eller å skattskyldigs lager av fastigheter och liknande tillgångar beträffande vilka en sådan värdesättning finnes icke vara godtagbar. Värdet å lager av nu avsedda tillgångar skall upptagas till vad som med hänsyn till risk för förlust, prisfall m. m. framstår såsom skäligt.

Avdrag för inkurans må icke medgivas med större belopp än vad den skattskyldige enligt vid självdeklarationen fogad utredning visar svara mot den konstaterade värdenedgången å lagret å balansdagen. Oaktat vad nu sagts må dock avdrag för inkurans medgivas med fem procent av det lägsta utav lagrets anskaffnings- och återanskaffningsvärden, därest detta ej framstår såsom uppenbart opåkallat, eller med det högre procenttal därav som riksskattenämnden kan hava för lagren inom vissa branscher eller hos vissa grupper av skattskyldiga angivit.

Vid bestämmande av lagrets anskaffningsvärde skall så anses som om de lagertillgångar, vilka kvarligga i lagret vid beskattningsårets utgång, äro de senaste av den skattskyldige anskaffade eller av honom tillverkade. För tillgångar, som den skattskyldige framställt eller bearbetat, skola såsom anskaffningsvärde anses direkta tillverkningskostnader (materialkostnader och arbetslöner) ökade med ett tillägg som motsvarar vad som av de indirekta tillverkningskostnaderna skäligen belöper å nu ifrågavarande tillgångar, därvid hänsyn dock icke behöver tagas till ränta å eget kapital.

När fråga är om beräkning av inkomst av jordbruksfastighet, skall den i räkenskaperna gjorda värdesättningen å andra tillgångar än djur å fastigheten godtagas, försåvitt densamma uppenbarligen icke innebär en lägre värdesättning än som vid en tillämpning av bestämmelserna ovan skulle ifrågakommit.

Nedskrivning av värdet å rättigheter till leverans av lagertillgångar enligt ej fullgjorda köpekontrakt må godkännas endast i den mån det visas, att inköpspriset för tillgångar av samma slag å balansdagen understiger det kontraherade priset, eller det göres sannolikt, att dylikt prisfall kommer att inträffa innan tillgångarna levereras eller av den skattskyldige i oförändrat eller förädlad skick försäljas. Beträffande värdet å rättigheter till leverans av maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier enligt ej fullgjorda köpekontrakt må nedskrivning av värdet därå godkännas endast i den mån den skattskyldige visar, att inköpspriset för tillgångar av samma slag å balansdagen understiger det kontraherade priset, eller det göres sannolikt, att dylikt prisfall kommer att inträffa innan till-

Kungl. Maj:ts förslag

Utskottets förslag

gångarna levereras. Djur å jordbruksfastighet skola, därest icke särskilda förhållanden till annat föranleda, upptagas lägst till värden, som för olika slag av djur i skilda åldersgrupper fastställas av riksskattenämnden. I vissa fall (såsom i fråga om dyrbarare avelsdjur) fastställas icke dylika värden; i sådant fall må värdet å djuret icke upptagas lägre än till allmänna saluvärdet, reducerat med det procenttal, varmed de av riksskattenämnden fastställda värdena å olika slag av djur understiga genomsnittspriserna å dessa djurslag under tiden från och med den 1 oktober året före beskattningsåret till och med den 30 september beskattningsåret.

Vad här — — — årets inkomst.

Har avverkningsrätt — — — influtna likviden.

Om beskattningsmyndighet, — — — till beskattning.

Motsvarande gäller — — — års inkomstberäkning.

till 53 §.

6. Med pensionsstiftelse avses, förutom bankaktiebolags och sparbanks pensionsstiftelse samt pensionsstiftelse bildad enligt lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser, jämväl inrättning, självständig fond eller annan stiftelse under förutsättning att denna står under tillsyn enligt lagen om tillsyn över stiftelser, att stiftelsens stadgar fastställts av tillsynsmyndigheten, att stiftelsens kapital och avkastning må användas endast till pensioner på grund av tjänst, att genom föreskrifter i reglementet eller eljest trygghet skapats för att stiftelsen så länge den består skall hava sådant ändamål samt att vid dess upplösning eller då det icke längre finnes eller kan antagas komma att finnas någon, vars rätt till pension på grund av tjänst skall tillgodoses av stiftelsen, återstående medel antingen skola användas för dylik pensionering eller ock skola anslås till välgörande eller eljest allmännyttigt ändamål.

Denna lag skall, såvitt angår punkt 1 av anvisningarna till 28 §, punkterna 2, 3 a, 3 b, 3 d, 4 och 7 av anvisningarna till 29 § samt punkt 6 av anvisningarna till 53 § träda i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling; dock att nämnda anvisningspunkter i äldre lydelse fortfarande skola gälla i fråga om 1955 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1955 eller tidigare år. I övrigt skall denna lag träda i kraft den 1 januari 1956; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1956 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1956 eller tidigare år.

I samband härmed skall följande iakttagas.

1. Vad i övergångsbestämmelserna till förordningen den 26 februari 1954 (nr 50) om begränsning av rätten till fri avskrivning å maskiner och andra inventarier vid 1955 års inkomsttaxering, m. m. stadgas om nämnda

Kungl. Maj:ts förslag

Utskottets förslag

förordnings tillämpning i vissa fall vid 1956 års inkomsttaxering skall upphöra att gälla.

2. Finnes vid ikraftträdandet av denna lag i vad avser bestämmelserna i punkt 2 av anvisningarna till 29 § och punkt 6 av anvisningarna till 53 § pensions- eller annan personalstiftelse med sådan ändamålsbestämning, att avdrag för avsättning till stiftelsen icke kan på grund härav jämlikt nämnda anvisningspunkter medgivas, må sådant avdrag likväl åtnjutas, därest den skattskyldige vid självdeklarationen fogar handling som utvisar att stiftelsens styrelse beslutat mottaga de under beskattningsåret avsatta medlen under uttryckligt förbehåll att medlen i fråga skola användas utslutande för sådant ändamål, som jämlikt nyssnämnda anvisningspunkter utgör förutsättning för avdragsrätt. Handling som nyss sagts skall vidfogas deklarationen i två exemplar, varav det ena skall av beskattningsnämnd överlämnas till taxeringsintendenten för att av denne tillställas myndighet som har att öva tillsyn över stiftelsen.

Utgår vid ikraftträdandet av bestämmelserna i punkt 2 av anvisningarna till 29 § och punkt 6 av anvisningarna till 53 § pension utan att pensionsutbetalningen är grundad på bindande utfästelse gentemot den som uppbär pensionen, må, oaktat vad i denna lag stadgas, vid beräkning av det belopp, varmed avdrag för avsättning till pensionsstiftelse högst får medgivas, så anses som om pensionen i fråga utgår på grund av bindande utfästelse.

Sådan stiftelse, bildad före ikraftträdandet av nu ifrågavarande bestämmelser i denna lag, som utom i vad avser stiftelsens ändamålsbestämning uppfyller förutsättningarna jämlikt samma bestämmelser för frikallelse, helt eller delvis, från skattskyldighet för inkomst och förmögenhet, må frikallas från dylik skattskyldighet under förutsättning att stiftelsens ändamålsbestämning står i överensstämmelse med vad därom stadgades i lagen den 30 juni 1937, nr 662, eller lagen den 26 maj 1950, nr 308.

3. Skattskyldig, som vid 1955 års taxering åtnjutit avdrag för värde-
minskning å inventarier i enlighet
med de i räkenskaperna verkställda
avskrivningarna, är berättigad att
utan något beskattningsnämnds yt-
terligare medgivande *tills vidare* åtn-
juta räknenskapsenlig avskrivning.

3. Skattskyldig, som vid 1955 års
taxering åtnjutit avdrag för värde-
minskning å inventarier i enlighet
med de i räkenskaperna verkställda
avskrivningarna, är berättigad att
vid 1956 års taxering och tills vidare
utan något beskattningsnämnds yt-
terligare medgivande åtnjuta räken-
skapsenlig avskrivning.

Har skattskyldig åtnjutit fri avskrivning och har i samband därmed bestämmelserna i punkt 4 andra eller tredje stycket av anvisningarna till 29 § i äldre lydelse blivit å honom tillämpliga, skall vad där sägs gälla jämväl efter det denna lag trätt i kraft.

*Kungl. Maj:ts förslag**Utskottets förslag*

4. Oaktat bestämmelserna i punkt 1 av anvisningarna till 41 § skola vid taxering i första instans i sin helhet tillämpas från och med år 1957, skola för de beskattningsår beträffande vilka taxering verkställas åren 1957—1959 följande särskilda bestämmelser gälla vid tillämpning av femte stycket i nämnda anvisningspunkt.

Vid utgången av nyssnämnda beskattningsår må lagret icke upptagas till belopp understigande i det följande angiven procentuell andel av lagrets i nyssnämnda stycke av sagda anvisningspunkt angivna värde, nämligen

såvitt angår det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställs år 1957, tjugu procent av lagrets värde; samt

såvitt angår de beskattningsår, för vilka taxering i första instans verkställs åren 1958 och 1959, trettio procent av lagrets värde.

2) för sin del antaga följande såsom *utskottets förslag* betecknade

Förslag

till

förordning om inventering av varulager för inkomsttaxeringen

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Skattskyldig, som är pliktig föra handelsböcker, skall i inventariet för varje i lagret ingående post av tillgångar, avsedda för omsättning eller förbrukning i rörelse, angiva anskaffningsvärdet eller dagspriset å balansdagen (återanskaffningsvärdet); dock att skattskyldig som så önskar i stället må angiva utförsäljningspriset, under förutsättning att anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet kan på godtagbart sätt framräknas med utgångspunkt från det sålunda angivna priset.

Tillämpar skattskyldig regelmässigt annan tillförlitlig värderingsmetod än i första stycket sägs, må den skattskyldige angiva värdena enligt nämnda metod, under förutsättning att anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet å inneliggande varulager kan på tillförlitligt sätt framräknas med utgångspunkt från de i inventariet angivna värdena.

(Se vidare anvisningarna.)

2 §.

A inventarium, som i 1 § avses, skola, därest hinder härför icke möter, två i inventeringen deltagande personer teckna en på heder och samvete

*Kungl. Maj:ts förslag**Utskottets förslag*

avgiven försäkran att vid inventeringen icke någon lagertillgång uppsåtligt undantagits. Har den skattskyldige ensam företagit inventeringen, må försäkran som nu sagts undertecknas av honom ensam.

3 §.

Har skattskyldig icke vid upprättandet av inventarium iakttagit föreskrifterna i denna förordning, skall hans till ledning för taxering lämnade uppgifter angående varulagrets värde icke äga vitsord.

Då fråga är om sådan skattskyldig, som med hänsyn till de speciella förutsättningar, varunder verksamheten bedrives, icke utan avsevärda svårigheter kan vid inventeringen iakttaga föreskrifterna i denna förordning, skall den skattskyldiges utredning angående värdet dock äga vitsord, därest det icke framstår såsom sannolikt att värdet är ett annat.

(Se vidare anvisningarna.)

Anvisningar

till 1 §.

Hinder möter ej för skattskyldig att verkställa inventering av olika varugrupper vid skilda tillfällen under året, därest det vid varje inventeringstillfälle framkomna värdet å lagertillgångarna i fråga kan på ett tillfredsställande sätt korrigeras med hänsyn till lagerutvecklingen för varugruppen under tiden fram till och med balansdagen.

Såsom exempel på annan än i 1 § angiven värderingsmetod, som, därest den regelmässigt användes, må tillämpas vid inventeringen, kan nämnas värdering till fasta styckepriser. Förutsättning härför är emellertid, att anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet kan på tillförlitligt sätt framräknas med utgångspunkt från de angivna värdena.

Anskaffningsvärdet skall beräknas under den förutsättningen, att de lagertillgångar, vilka kvarligga i lagret vid räkenskapsårets utgång, äro de senaste av den skattskyldige anskaffade eller av honom tillverkade eller producerade. För tillgångar, som den skattskyldige framställt, producerat eller bearbetat, skall såsom anskaffningsvärde anses direkta tillverknings- eller produktionskostnader (materialkostnader och arbetslöner) ökade med ett tillägg som motsvarar vad som av de indirekta tillverknings- eller produktionskostnaderna skäligen belöper å nu ifrågavarande tillgångar, därvid hänsyn dock icke behöver tagas till ränta å eget kapital. Därest tillägg för indirekta kostnader beräknas i form av pålägg å de direkta kostnaderna, skall grunden för beräkningen av pålägget angivas i inventariet.

I 1 § föreskrivna värderingsbestämmelser skola iakttagas vid inventeringen, men betaga icke den skattskyldige rätt att verkställa nedskrivning av de angivna värdena. Sådan nedskrivning skall öppet redovisas i in-

*Kungl. Maj:ts förslag**Utskottets förslag*

inventariet, varvid den nedskrivning som betingas av redan inträdd inkurans skall redovisas för sig.

Avdraget för inkurans skall i princip motsvara lika stor andel av det verkliga anskaffningsvärdet för varorna som den på grund av inkuransen verkställda nedsättningen av utförsäljningspriset utgör av normalt utförsäljningspris för motsvarande kuranta varor. I fråga om icke kuranta varor, för vilka något utförsäljningspris ej kan fastställas, skall avdraget för inkurans i regel motsvara skillnaden mellan anskaffningsvärdet och varornas utranteringsvärde.

Vid redovisningen av varulagret i inventariet bör skattskyldig uppdelas detsamma i huvudgrupper med angivande av grunderna för de olika gruppernas värdering. Uppdelningen bör lämpligen ske på kuranta råvaror och stapelvaror samt övriga kuranta varor ävensom på okuranta råvaror och stapelvaror samt övriga okuranta varor.

till 3 §.

Den i 3 § andra stycket upptagna bestämmelsen har avseende å den, som driver verksamhet under sådana förhållanden att en mera exakt inventering av lagertillgångarna icke kan verkställas. Såsom exempel härå kan angivas bokförlagsrörelse.

Denna förordning träder i kraft
den 1 mars 1956.

Denna förordning träder i kraft
dagen efter den, då förordningen enligt
därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

3) antaga följande såsom *utskottets förslag* betecknade

Förslag

till

förordning om investeringsfonder för konjunkturutjämning

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Vid beräkning av nettointäkt av jordbruksfastighet och av rörelse enligt kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomstskatt må svenskt aktiebolag och svensk ekonomisk förening åtnjuta avdrag i enlighet med bestämmelserna i denna förordning för belopp, som avsättes till investeringsfond.

*Kungl. Maj:ts förslag**Utskottets förslag*

Om företag som ovan sägs icke är berättigat att åtnjuta avdrag för avskrivning å inventarier i enlighet med bestämmelserna för räkenskapsenlig avskrivning, må avdragsrätt enligt denna förordning dock icke åtnjutas med mindre beskattningsnämnd, efter därom framställt yrkande, lämnat särskilt medgivande därtill.

(Se vidare anvisningarna.)

2 §.

Investeringsfonder, som i denna förordning avses, äro investeringsfond för skogsbruk och investeringsfond för rörelse.

3 §.

Avdrag för avsättning till investeringsfond må för visst beskattningsår icke överstiga,

såvitt avser investeringsfond för skogsbruk, tio procent av den för beskattningsåret redovisade bruttointäkten av skogsbruk; samt

såvitt avser investeringsfond för rörelse, fyrtio procent av årsvinsten.

Avdrag enligt denna förordning må åtnjutas allenast därest ett belopp motsvarande fyrtio procent av den gjorda avsättningen inbetalats å särskilt konto (konto för investering i skogsbruk respektive i rörelse) i riksbanken.

(Se vidare anvisningarna.)

4 §.

Inbetalning av medel å konto för investering skall hos riksbanken hava verkställts senast den dag företaget jämlikt bestämmelserna i 36 § taxeringsförordningen har att avlämna allmän självdeklaration för det beskattningsår, då avsättning till investeringsfond skett.

5 §.

Å konto för investering inbetalade medel må icke utbetalas i andra fall än som nedan i denna paragraf samt i 16, 18 och 22 §§ stadgas.

Sedan fem år förflutit från ingången av det år varunder inbetalningen verkställts, äger företaget att efter uppsägning hos riksbanken uttaga högst trettio procent av det ursprungligen inbetalta beloppet. Har sådant uttag skett, åligger det riksbanken att lämna underrättelse därom till länsstyrelsen för att tillställas vederbörande beskattningsnämnd. Särskild underrättelse skall lämnas för varje i 3 § angivet konto från vilket uttag skett samt innehålla uppgift om företagets namn och adress ävensom det uttagna beloppets storlek.

6 §.

Inbetalning av medel å konto för investering skall ske till vederbörande riksbankskontor. Vid inbetalning skola uppgivas företagets namn och adress

Kungl. Maj:ts förslag

Utskottets förslag

samt det beskattningsår som inbetalningen avser ävensom det konto för investering varom fråga är. Avser inbetalning vid ett och samma tillfälle konto för investering i såväl skogsbruk som rörelse, skall angivas huru stor del av det inbetalta beloppet, som belöper på vardera kontot.

I av riksbanken lämnat bevis om insättning å konto för investering skall angivas, att, därest avtal om överlåtelse eller pantsättning av de insatta medlen träffas, detta skall anmälas till banken. Har riksbanken erhållit sådan anmälan, skall banken verkställa anteckning om det förhållande, som med anmälan avses, samt senast inom åtta dagar efter det anmälan som nyss sagts ingivits översända underrättelse om vad som förekommit till länsstyrelsen för att tillställas vederbörande beskattningsnämnd.

7 §.

Riksbanken skall senast den 15 april under taxeringsåret till länsstyrelsen översända uppgifter angående de för beskattningsåret verkställda inbetalningarna å konto för investering. Å uppgiftshandling, som skall upprättas särskilt för varje företag, skola angivas företagets namn och adress samt det beskattningsår och det konto varå inbetalning skett ävensom det inbetalta beloppets storlek.

Har inbetalning för beskattningsåret skett efter den 15 april under taxeringsåret, skall uppgift som i första stycket sägs översändas till länsstyrelsen snarast möjligt och senast inom åtta dagar efter det inbetalningen ägt rum.

8 §.

Till investeringsfond enligt denna förordning gjorda avsättningar skola stå under tillsyn av arbetsmarknadsstyrelsen.

9 §.

1 mom. Arbetsmarknadsstyrelsen äger besluta att investeringsfond under visst eller vissa beskattningsår och under villkor i övrigt, som läget å arbetsmarknaden påkallar, skall eller må tagas i anspråk för sitt ändamål.

Beslut, varom i första stycket förmäles, må avse samtliga företag eller företag av viss beskaffenhet eller ock visst eller vissa företag.

2 mom. Det ankommer på arbetsmarknadsstyrelsen att genom samråd med företag, som gjort avsättning till investeringsfond, verka för att fondens ianspråktagande i erforderlig utsträckning planlägges.

Fråga om fonds ianspråktagande må väckas, förutom av arbetsmarknadsstyrelsen och företaget, även av vederbörande kommun och näringsorganisation.

10 §.

Företag, som jämlikt 5 § andra stycket uttagit medel från konto för investering, skall det beskattningsår, varunder sådant uttag gjorts, av

Kungl. Maj:ts förslag

Utskottets förslag

vederbörande investeringsfond för i 11 § angivet ändamål taga i anspråk ett belopp motsvarande två och en halv gånger det från kontot uttagna beloppet.

11 §.

Tager företag jämlikt 9 eller 10 § investeringsfond i anspråk under visst beskattningsår, skall det ske för ändamål varom här nedan sägs:

investeringsfond för skogsbruk: för kostnader för arbeten avsedda att främja skogsbruket, såsom skogsodling och skogsdikning, röjning, hägnad, anläggande av flottleder och vägar, som huvudsakligen avse att direkt tjäna skogsbruket, ävensom uppförande och underhåll av för skogsbruket nödvändiga byggnader; samt

investeringsfond för rörelse:

a) för avskrivning å byggnad, som ny-, till- eller ombyggts under beskattningsåret, med högst ett belopp motsvarande kostnaderna under beskattningsåret för ny-, till- eller ombyggnaden, *eller* för bidrag under samma år till ny-, till- eller ombyggnad av bostad eller välfärdsanläggning för arbetstagare eller förutvarande arbetstagare utan ledande ställning hos företaget eller detta närstående företag, *eller*, såvitt angår företag som huvudsakligen bedriver industriell verksamhet, för kostnaderna för reparations- och andra underhållsarbeten under beskattningsåret å byggnad, som användes i rörelsen;

b) för avskrivning å maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier, som anskaffats under beskattningsåret eller, vad angår fartyg, anskaffats eller ombyggts under samma år, dock att beträffande ombyggnad av fartyg avskrivning må ske med högst ett belopp motsvarande kostnaderna under beskattningsåret för ombyggnaden;

c) för nedskrivning å lager av råvaror samt hel- och halvfabrikat med högst ett belopp, motsvarande kostnaderna under beskattningsåret för tillverkning eller anskaffning av dylika tillgångar, dock att lägre värdesättning å företagets varulager i dess helhet vid beskattningsårets utgång därigenom icke må godtagas än som enligt kommunalskattelagen är medgivet; samt

d) för kostnader för undersökningsarbete, förberedande arbete eller tillredningsarbete under beskattningsåret i gruva, stenbrott eller annan liknande fyndighet.

Därest investeringsfond efter beslut enligt 9 § 1 mom. fått tagas i anspråk under flera på varandra följande beskattningsår för ny-, till- eller ombyggnad eller för underhållsarbeten å byggnad samt ifrågavarande arbeten pågått under flera av dessa år, må företaget, under förutsättning att avdrag för kostnaderna under de tidigare åren icke redan skett, under det sista året taga fonden i anspråk för avskrivning å byggnaden eller för täckande av underhållskostnaden med högst ett belopp motsvarande de

*Kungl. Maj:ts förslag**Utskottets förslag*

uppkomna kostnaderna under de ifrågavarande åren. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning i fråga om ny- eller ombyggnad av fartyg.

Kungl. Maj:t må, om särskilda skäl därtill föreligga, medgiva företag, som direkt eller genom dotterföretag driver rörelse i utlandet, att taga investeringsfond för rörelse i anspråk för kostnader, ämnade att främja avsättningen utomlands av varor som företaget här i riket tillverkar.

Vid tillämpning av bestämmelserna i första stycket skall iakttagas, att kostnad för anskaffning av begagnade inventarier icke må medräknas samt att, då fråga är om inventarier eller varulager, som av företaget förvärvats från rörelseidkare med vilken det är förbundet i väsentlig ekonomisk intressegemenskap, anskaffningskostnaden må medräknas endast om tillgången tillverkats under beskattningsåret.

(Se vidare anvisningarna.)

12 §.

Kungl. Maj:t må meddela tillstånd för företag, som verkställt avsättning till investeringsfond för rörelse, att taga fonden i anspråk för ändamål som avses med investeringsfond för skogsbruk.

13 §.

Kungl. Maj:t må, om särskilda skäl därtill föreligga, medgiva att investeringsfond för rörelse tages i anspråk för avskrivning av kostnader för vägarbete, anordnande av vatten- och avloppsledningar, iordningställande i övrigt av tomtområde för bebyggelse samt liknande arbeten.

14 §.

För beskattningsår, under vilket medel avsatta till investeringsfond tagits i anspråk jämlikt denna förordning, må vid taxeringen avdrag för i 11 § avsedd avskrivning, nedskrivning eller kostnad eller för där angivet bidrag med belopp svarande mot fondens minskning ej ske, men skall, där medlen tagits i anspråk för avskrivning eller nedskrivning, så anses, som om den ifrågavarande tillgången i beskattningsavseende avskrivits eller nedskrivits med det i anspråk tagna beloppet.

15 §.

Företag, som tagit investeringsfond i anspråk jämlikt bestämmelserna i denna förordning utan att fråga är om fall som i 10 § sägs, må vid den för taxering till kommunal och statlig inkomstskatt verkställda inkomstberäkningen för beskattningsåret för den förvärvskälla, varom fråga är, åtnjuta ett extra avdrag (investeringsavdrag) med belopp motsvarande tio procent av vad sålunda tagits i anspråk.

16 §.

Om investeringsfond enligt av Kungl. Maj:t eller arbetsmarknadsstyrelsen meddelat beslut skall eller må tagas helt eller delvis i anspråk, äger företaget hos riksbanken, i den ordning nedan sägs, från konto för investering utfå fyrtio procent av det belopp av investeringsfonden som i enlighet med beslutet skall eller må tagas i anspråk. Det ankommer på arbetsmarknadsstyrelsen att efter därom av företaget gjord framställning förordna om utbetalning som nyss sagts. Sedan utbetalning skett skall riksbanken lämna underrättelse därom till arbetsmarknadsstyrelsen med angivande av företagets namn och adress samt det utbetalta beloppets storlek och från vilket konto för investering uttag skett.

17 §.

Har arbetsmarknadsstyrelsen förordnat att investeringsfond skall tagas i anspråk av samtliga företag, företag av viss beskaffenhet eller ock visst eller vissa företag, åligger det arbetsmarknadsstyrelsen att lämna underrättelse därom dels till företag varom fråga är, dels ock till länsstyrelsen för att tillställas vederbörande beskattningsnämnd.

Har förordnats att investeringsfond må tagas i anspråk och har företag i anledning härav enligt 16 § uppburit medel från konto för investering, åligger det arbetsmarknadsstyrelsen, sedan styrelsen erhållit besked från riksbanken att utbetalning skett, att till länsstyrelsen, för att tillställas vederbörande beskattningsnämnd, lämna underrättelse om att investeringsfonden skall tagas i anspråk.

Underrättelse som enligt ovan ankommer på arbetsmarknadsstyrelsen skall innehålla uppgift om år för vilka investeringsfond skall tagas i anspråk samt, därest medgivandet avser investering för visst ändamål, uppgift härom.

18 §.

Har företag för visst beskattningsår å konto för investering inbetalt mer än fyrtio procent av det belopp för vilket avdrag i enlighet med bestämmelserna i 3 § åtnjutits för samma beskattningsår, skall länsstyrelsen, på framställning av företaget, förordna om återbetalning av det till kontot för mycket inbetalta beloppet.

19 §.

Har investeringsfond tagits i anspråk utan tillstånd och är ej fråga om fall som i 10 § sägs eller har företag jämlikt 5 § andra stycket utfått medel från konto för investering utan att i sistnämnda fall investeringsfond i enlighet med bestämmelserna i 10 § tagits i anspråk eller skall investeringsfond enligt sådan underrättelse som arbetsmarknadsstyrelsen enligt

Kungl. Maj:ts förslag

Utskottets förslag

17 § avlämnat tagas i anspråk men har så ej skett under det eller de beskattningsår varom fråga är, skall investeringsfonden eller vederbörlig del därav omedelbart upptagas såsom skattepliktig intäkt i den förvärvskälla däri fondavsättningen gjorts. Därvid skall till beskattning upptagas jämväl ett belopp motsvarande en tiondel av vad som av investeringsfonden återförts.

Därest fondavsättning återförts till beskattning, må företaget icke för beskattningsåret i fråga tillgodonjuta avdrag för ny avsättning till investeringsfond.

Vid den taxering, då återföringen sker, må varken nettointäkten eller den till kommunal inkomstskatt uppskattade inkomsten av den förvärvskälla, varom fråga är, bestämmas till lägre belopp än vad som enligt bestämmelserna i denna paragraf skall upptagas såsom skattepliktig intäkt.

20 §.

Har företag trätt i likvidation, skall investeringsfond återföras till beskattning för det beskattningsår, varunder beslutet om likvidation fattats.

Har genom fusion företag uppgått i annat företag, skall investeringsfond hos det förra företaget, därest investeringsfonden icke enligt fjärde stycket övertagits av det senare företaget, återföras till beskattning för det beskattningsår, varunder rättens tillstånd till fusionen registrerats. Därvid skall till beskattning upptagas jämväl ett belopp motsvarande en tiondel av vad som av investeringsfonden återförts.

Har genom fusion enligt 174 § 1 mom. lagen den 14 september 1944 om aktiebolag eller 96 § 1 mom. lagen den 1 juni 1951 om ekonomiska föreningar företag uppgått i annat företag, skall investeringsfond hos det förra företaget, därest investeringsfonden icke enligt fjärde stycket övertagits av det senare företaget, återföras till beskattning för det beskattningsår, varunder rättens tillstånd till fusionen registrerats. Därvid skall till beskattning upptagas jämväl ett belopp motsvarande en tiondel av vad som av investeringsfonden återförts.

Har investeringsfond återförts till beskattning i enlighet med bestämmelserna i denna paragraf, skall därvid vad i 19 § tredje stycket sägs äga motsvarande tillämpning.

Vid sådan fusion, som i 28 § 3 mom. kommunalskattelagen avses, må moderbolaget i beskattningsavseende övertaga investeringsfond, därest förutsättning därför enligt 1 § andra stycket föreligger. Vad nu

Vid sådan fusion, som i 28 § 3 mom. kommunalskattelagen avses, må moderbolaget i beskattningsavseende övertaga investeringsfond, därest förutsättning därför enligt 1 § andra stycket denna förordning

Kungl. Maj:ts förslag

sagts skall äga motsvarande tillämpning vid fusion enligt 96 § lagen om ekonomiska föreningar. Har investeringsfond övertagits i enlighet med vad nyss sagts, skall så anses som om *fonden avsatts hos moderbolaget* eller den övertagande föreningen *under det beskattningsår, då avsättning skett hos dotterbolaget eller den överlåtande föreningen.*

Utskottets förslag

föreligger. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning vid fusion enligt 96 § lagen om ekonomiska föreningar. Har investeringsfond övertagits i enlighet med vad nyss sagts, skall *vid tillämpning av bestämmelserna i 5 § andra stycket denna förordning* så anses som om moderbolaget eller den övertagande föreningen *verkställt insättning i riksbanken å tid då dotterbolaget eller den överlåtande föreningen gjort insättningen i fråga.*

Har företag övertagit investeringsfond enligt bestämmelserna i nästföregående stycke, skall länsstyrelsen efter anmälan av företaget underrätta riksbanken härom.

21 §.

Har avtal träffats eller annan utfästelse gjorts om överlåtelse, pantsättning eller annan rätt till medel som inbetalats å konto för investering, skall investeringsfonden eller vederbörlig del därav omedelbart upptagas såsom skattepliktig intäkt i den förvärvskälla däri fondavsättningen gjorts. Därvid skall till beskattning upptagas jämväl ett belopp motsvarande en tiondel av vad som av investeringsfonden återförts.

Har investeringsfond återförts till beskattning i enlighet med bestämmelserna i denna paragraf, skall därvid vad i 19 § andra och tredje styckena sägs äga motsvarande tillämpning.

22 §.

Har investeringsfond helt eller delvis enligt taxering, som vunnit laga kraft, återförts till beskattning, skall länsstyrelsen, på framställning av företaget, förordna om återbetalning från vederbörligt konto för investering av ett belopp motsvarande fyrtio procent av den återförda fondavsättningen i den mån medlen icke tidigare återgått till företaget.

23 §.

Har fastighet, å vilken med anlitan av till investeringsfond avsatta medel företagits ny-, till- eller ombyggnad, avyttrats inom tio år från utgången av det beskattningsår, varunder medlen tagits i anspråk, och föreliggande icke förutsättningar för beskattning av realisationsvinst, skall såsom skattepliktig intäkt upptagas vad som vid dylik avyttring må hava återkommit av belopp, för vilka företaget tillgodonjutit avdrag enligt denna förordning. Motsvarande skall gälla då ersättning utfaller på grund av

Kungl. Maj:ts förslag

Utskottets förslag

försäkring för skada å sådan fastighet samt skadan inträffat inom nyss angiven tid.

Vid beräkning av återvunnet belopp skall i förekommande fall vid avsättning till investeringsfond erhållet avdrag anses återvunnet före åtnjutna avdrag för värdeminskning.

24 §.

Har taxeringsnämnd påfört taxering enligt 19, 20, 21 eller 23 §, skall taxeringsnämndens ordförande i förekommande fall lämna taxeringsnämndsordförandena i de övriga taxeringsdistrikt, där taxering bör äga rum, erforderliga meddelanden till ledning vid taxeringen inom dessa distrikt.

25 §.

Företag, som gjort avsättning till investeringsfond enligt denna förordning eller som jämlikt 20 § fjärde stycket övertagit sådan fond, är pliktigt att vid självdeklaration för det beskattningsår, då avsättningen eller övertagandet ägt rum, ävensom för varje påföljande beskattningsår intill dess de avsatta eller övertagna medlen avförts ur fonden, foga uppgift enligt formulär, som fastställs av riksskattenämnden, rörande avsättning av medel till fonden samt fondens användning och avveckling. Vid allmän självdeklaration skall sådan uppgift fogas i tre exemplar.

Företag som nyss sagts är skyldigt att på anfordran till arbetsmarknadsstyrelsen lämna de uppgifter i fråga om fonden, som styrelsen anser erforderliga från arbetsmarknadssynpunkt.

26 §.

Det åligger taxeringsnämnd, som har att till statlig inkomstskatt taxera aktiebolag eller ekonomiska föreningar, att i sitt protokoll förteckna de företag, som för året avgivit eller bort avgiva uppgifter enligt 25 § första stycket.

27 §.

Länsstyrelsen har att snarast möjligt efter det taxeringsnämnderna avslutat sitt arbete till arbetsmarknadsstyrelsen översända två exemplar av de jämlikt 25 § första stycket avgivna uppgifterna. Om ändring i meddelat beslut rörande avdrag för avsättning till investeringsfond därtill föranleder, skola erforderliga tilläggsuppgifter ofördröjligen genom länsstyrelsens försorg tillställas arbetsmarknadsstyrelsen.

28 §.

Hos arbetsmarknadsstyrelsen skall föras register över investeringsfonder.

Kungl. Maj:ts förslag

Utskottets förslag

29 §.

Besvär över arbetsmarknadsstyrelsens beslut enligt denna förordning må föras hos Kungl. Maj:t och skola, vid äventyr av talans förlust, hava inkommit till finansdepartementet inom tre veckor från det klaganden fick del av beslutet.

30 §.

Åtgärd av riksbanken enligt denna förordning ankommer på bankens huvudkontor i Stockholm såvitt avser företag som skall taxeras till statlig inkomstskatt i Stockholms stad eller län samt i övrigt på bankens avdelningskontor i residensstaden i det län, där vederbörandes hemortskommun är belägen.

31 §.

För tillämpningen av denna förordning erforderliga föreskrifter meddelas av Kungl. Maj:t.

Anvisningar

till 1 §.

Företag, som icke tillgodonjuter rätt till räkenskapsenlig avskrivning, må medgivas rätt till avdrag för avsättning till investeringsfond endast om avsättningarna i räkenskaperna och i företedd utredning redovisas på sådant sätt, att tillfredsställande kontroll kan utövas över fondmedlens användning. Är fråga om inkomst av jordbruksfastighet må medgivande som nyss sagts lämnas allenast därest inkomsten redovisas enligt bokföringsmässiga grunder.

till 3 §.

Med bruttointäkt av skogsbruk avses vad som enligt 21 § kommunal-skattelagen är att hänföra till sådan intäkt, dock att vad som influtit genom försäljning av växande skog i samband med avyttring av marken ej räknas till intäkt av skogsbruk vid tillämpning av denna förordning.

Med årsvinst förstås årsvinsten enligt vederbörligen fastställd balansräkning efter avdrag av avskrivningar, tantiemer m. fl. poster, vilka rätteligen äro att hänföra till omkostnader i rörelsen — jämväl om de formellt utgått av vinstmedel — men utan avdrag för avsättning till reservfond, skuldregleringsfond, dispositionsfond, investeringsfond m. fl. fonder, donationer o. d. Avdrag skall icke ske för allmänna svenska skatter vare sig de erlagts preliminärt eller icke.

Har inbetalning å något i 3 § andra stycket omförmält konto verkställts med lägre belopp än som svarar mot fyrtio procent av fondavsättningen, skall avdrag medgivas med två och en halv gånger det inbetalta beloppet.

Kungl. Maj:ts förslag

Utskottets förslag

till 11 §.

Investeringsfond för rörelse må tagas i anspråk för bidrag till bestridande av kostnader för ny-, till- eller ombyggnad av bostad eller välfärdsanläggning för arbetstagare eller förutvarande arbetstagare, som i 11 § avses, vare sig bidraget lämnas direkt till arbetstagaren eller den förutvarande arbetstagaren *eller* till förening eller annan sammanslutning, bildad huvudsakligen av personal hos det ifrågavarande företaget eller detta närstående företag *eller* till sådant närstående företag vars huvudsakliga uppgift är att uppföra och tillhandahålla bostäder eller välfärdsanläggningar åt personal, som nyss sagts.

Med arbetstagare utan ledande ställning avses arbetstagare, som icke i egenskap av verkställande direktör, styrelseledamot eller eljest kan antagas utöva inflytande å företagets medelsdispositioner för i förordningen angivna ändamål.

Har kostnaden för investering, som i 11 § sägs, helt eller delvis bestritts av annan än företaget eller av detta men med särskilda medel, som för ändamålet ställts till företagets förfogande, må till investeringsfond avsatta medel användas endast för den del av investeringskostnaden som företaget bestritt av egna medel.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Genom denna förordning upphäves, med de inskränkningar som följa av vad nedan sägs, förordningen den 2 maj 1947 (nr 174) om investeringsfonder.

Sistnämnda förordning skall gälla i fråga om 1955 års taxering och i fråga om eftertaxering för år 1955 eller tidigare år samt skall vidare alltjämt äga tillämpning i avseende å sådana investeringsfonder, som bildats jämlikt förordningen i fråga. Vad i samma förordning stadgas rörande förordningens tillämplighet å vissa i övergångsbestämmelserna till förordningen i fråga angivna konjunkturinvesteringsfonder och investeringsfonder samt vad beträffande dessa fonder har att iakttagas skall alltjämt äga giltighet.

Oaktat vad i nästföregående stycke sägs, skall vad i 11 § första och femte styckena förordningen den 2 maj 1947, nr 174, stadgas om investeringsfonds återförande till beskattning inom viss angiven tidrymd ej längre gälla.

Beträffande sådan konjunkturinvesteringsfond och investeringsfond, som bildats före ikraftträdandet av nya förordningen, skall utöver vad som framgår av det förut sagda gälla *dels* att fonden må efter av Kungl. Maj:t meddelat tillstånd tagas i anspråk för ändamål, som avses med

Kungl. Maj:ts förslag

Utskottets förslag

investeringsfond för skogsbruk enligt nya förordningen, *dels* att, såvitt avser fond för byggnader, fonden får tagas i anspråk för samtliga i 11 § första stycket vid a) nya förordningen angivna ändamål och *dels* att, då sådan äldre fond tages i anspråk jämlikt arbetsmarknadsstyrelsens medgivande, vad i 15 § nya förordningen sägs skall äga motsvarande tillämpning.

B) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhölla, att Kungl. Maj:t ville snarast låta verkställa utredning rörande frågan att i skattelagstiftningen införa rätt till förlustutjämning samt för riksdagen framlägga de förslag, som må av utredningen föranledas;

C) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 421 av herr Axel Svensson m. fl. och II: 526 av herr Engkvist m. fl.,

2) de likalydande motionerna I: 458 av herr Velander och II: 568 av herr Östlund m. fl.,

3) de likalydande motionerna I: 459 av herrar Sigfrid Larsson och Theodor Johansson samt II: 566 av herrar Hansson i Önnarp och Hansson i Skegrie,

4) de likalydande motionerna I: 460 av herr Magnusson m. fl. och II: 574 av herr Strandh m. fl.,

5) de likalydande motionerna I: 461 av herrar Eskilsson och Anders Johansson samt II: 570 av herr Nilsson i Svalöv m. fl.,

6) de likalydande motionerna I: 462 av herr Herbert Hermansson m. fl. och II: 569 av herr Andersson i Brämhult m. fl.,

7) de likalydande motionerna I: 463 av herr Ohlon m. fl. och II: 571 av herr Ohlin m. fl.,

8) de likalydande motionerna I: 464 av herrar Ohlon och Svärd samt II: 573 av herrar Hagberg i Malmö och Schmidt,

9) de likalydande motionerna I: 465 av herr Svärd m. fl. samt II: 572 av herrar Anthy och Nilsson i Svalöv,

10) de likalydande motionerna I: 466 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 567 av herr Hjalmarson m. fl.,

11) motionen I: 423 av herr Werner ävensom

12) motionen I: 457 av herrar Öhman och Helmer Persson,

måtte, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 10 maj 1955

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Spetz, Franzon, Gustaf Elofsson, Eriksson, Söderquist, Wehtje, Möller och Bengtson; samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Kristensson i Osby, Sundström, Brandt, Allard, Kärrlander, Strandh, Edström, Jansson i Aspeboda och Gustafson i Göteborg.

Reservationer

1) av herrar *Spetz, Söderquist, Wehtje, Kristensson* i Osby, *Strandh, Edström* och *Gustafson* i Göteborg, vilka anfört följande:

»Som motiv för den föreslagna skärpningen i skattereglerna för företagen anför departementschefen i första hand konjunkturpolitiska synpunkter. För att i en högkonjunktur kunna dämpa företagens investeringar anses det angeläget att åstadkomma en permanent inskränkning av företagens möjligheter till s. k. självfinansiering och därigenom göra företagen mera beroende av kreditmarknaden.

Ställningstagandet till det i propositionen framlagda förslaget bör enligt vår mening ske utifrån frågeställningen huruvida inte andra konjunkturpolitiska åtgärder kan och bör vidtagas som bättre tjänar ett konjunkturstabiliserande syfte än en omläggning av en skattelagstiftning, vilken i hitillsvarande utformning tillmätas stora förtjänster. Enligt vår mening kan detta syfte som regel vinnas med allmänna penning- och finanspolitiska medel. I den av oss avsedda politiken har en penningpolitik med rörlig ränta en utslagsgivande betydelse. Att företagen inte kan göra sig oberoende av kreditmarknaden framgår av den undersökning som gjorts inom företagsbeskattningskommittén och som visar att expansionen av företagsinvesteringarna under de mest markerade överkonjunkturperioderna under efterkrigsåren varit starkt beroende av företagens möjligheter att erhålla kredit. Detta förhållande visar, som även kommittén framhållit, att spelrummet för en restriktiv kreditpolitik och därmed möjligheterna att förhindra en

överdriven ansvällning av de privata investeringarna under efterkrigsåren varit betydande. Enligt kommitténs mening talade sannolikheten vidare för att så komme att bli fallet även i fortsättningen. Vi vill för vår del understryka dessa synpunkter och vill särskilt i detta sammanhang framhålla, att även mycket likvida företag på olika vägar påverkas av en stramare penningpolitik. Under förutsättning av en effektiv penningpolitik blir en sådan begränsning av företagens konsolideringsmöjligheter som föreslagits i propositionen onödig. Det synes oss så mycket mindre anledning att genomföra den föreslagna begränsningen som man från de penningvårdande myndigheternas sida efter det propositionen framlades för riksdagen inlett en penning- och kreditpolitik efter i väsentliga avseenden nya riktlinjer och som, om den fullföljes, kommer att markant skilja sig från den tidigare förda, mot vars bakgrund de i propositionen innefattade förslagen måste ses.

Enligt vår uppfattning lider det i propositionen framlagda förslaget av en viss skevhet så till vida som det vid sin utformning synes ha kommit att präglas av ett alltför stort hänsynstagande till erfarenheterna från vissa begränsade skeden under efterkrigsåren. Dessa erfarenheter är icke tillräckligt vägledande, särskilt som någon effektiv penningpolitik icke förts under dessa år. Det kan inte vara tillrådligt att utforma skatteregler, som avses bli permanenta, med utgångspunkt från så förhållandevis begränsade erfarenheter och med anläggande av så snävt perspektiv som skett i propositionen.

Att ensidigt anpassa skattereglerna efter mer eller mindre tillfälliga konjunkturomständigheter finner vi alltså ej vara lämpligt. Vi vill i detta sammanhang tillägga att det olämpliga i att anpassa företagens beskattningsregler efter mera kortsiktiga konjunkturbedömanden även bör gälla skattesatsen. Företagsbeskattningskommittén har ansett sig böra avvisa en av konjunkturpolitiska skäl motiverad variation i skattesatserna. Vi delar denna uppfattning.

En skärpning av skattereglerna skulle enligt vår mening medföra allvarliga olägenheter för samhällsekonomin. Det är uppenbart att den åtstramning av skattereglerna som nu föreslås kommer att på längre sikt medföra en investeringsbegränsande — och därmed också framstegshindrande — effekt, enär den kommer att verka dämpande på företagens investeringar också under tider då en sådan dämpning icke är önskvärd av konjunkturpolitiska skäl. En begränsning av företagens finansieringsmöjligheter är desto betänkligare som redan nu kapitalförsörjningen för företagens utbyggnad ofta är förenad med stora svårigheter och kan väntas bli så än mera för framtiden. Åtstramningen betyder också ett mindre utrymme för konsolidering av företagen och därmed en försämring av företagens beredskap för sämre tider, d. v. s. en försämring av deras möjligheter att med egen kraft och med utnyttjande av tidigare uppsamlade

reserver bidra till att upprätthålla sysselsättningen vid en svagare konjunktur.

Man måste därför befara att den föreslagna skärpningen av skatte-reglerna kan komma att medföra en betänklig försämring av företagens utvecklingsmöjligheter. Därigenom kommer denna skärpning icke blott att bidra till att minska företagens beredskap inför en lågkonjunktur utan också att på längre sikt verka bromsande på den för alla samhällsgrupper viktiga utvecklingen mot högre produktivitet och ökad produktion i vårt näringsliv.

Det synes oss också anmärkningsvärt att man i vårt land vidtager åtgärder i skärpande riktning på detta område samtidigt som det i andra länder finns en tydlig strävan att liberalisera reglerna för företagsbeskattningen. En sådan utveckling kommer att verka försvagande på vår konkurrenskraft gentemot utlandet.

Av det sagda framgår att vi icke anser det ur konjunkturpolitiska synpunkter motiverat att företaga sådan begränsning av företagens konsolideringsmöjligheter, som föreslagits i propositionen. Vi ansluter oss alltså i denna del till den i de likalydande motionerna I: 463 av herr Ohlon m. fl. och II: 571 av herr Ohlin m. fl. samt de likalydande motionerna I: 466 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 567 av herr Hjalmarson m. fl. framförda uppfattningen.

Avskrivning å maskiner och andra inventarier

I propositionen föreslås att den för juridiska personer hittills i princip gällande rätten till fri avskrivning beträffande maskiner och inventarier skall upphöra och att avdrag för avskrivning i stället skall få åtnjutas med högst 30 % för år räknat å summan av ingående bokfört värde å inventariebeståndet och årets anskaffningskostnad. Enligt en supplementär regel gäller att tillgångarna alltid skall få skrivas ned till ett värde motsvarande restvärdet vid en årlig avskrivning med 20 % av det sammanlagda anskaffningsvärdet. För speciella fall, såsom då inventarier avyttrats eller förlorats eller beträffande överpris på grund av speciella förhållanden, förekommer ytterligare modifikationer. Nämnade regler skall i princip få tillämpas av alla rörelseidkare samt av jordbrukare med taxering enligt bokföringsmässiga grunder, vilket innebär ökade avskrivningsmöjligheter för andra skattskyldiga än aktiebolag och vissa andra juridiska personer.

I de likalydande motionerna I: 463 av herr Ohlon m. fl. och II: 571 av herr Ohlin m. fl. samt de likalydande motionerna I: 466 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 567 av herr Hjalmarson m. fl. hemställes, att den fria avskrivningsrätten skall bibehållas för aktiebolag m. fl. juridiska personer och att de i propositionen föreslagna räkenskapsenliga avskrivningarna skall införas för övriga rörelseidkare samt för jordbrukare med bokförings-

mässig redovisning. Vidare hemställer motionärerna att utredning igångsättes angående möjligheterna att utsträcka rätten till fri avskrivning till andra rörelseidkare och jordbrukare med bokföringsmässig inkomstredovisning. I de likalydande motionerna I: 464 av herrar Ohlon och Svärd samt II: 573 av herrar Hagberg i Malmö och Schmidt hemställas, att gällande bestämmelser om fri avskrivning bibehålles oförändrade. Till stöd för sina yrkanden har motionärerna i huvudsak anfört följande.

Rätten till fri avskrivning motiverades vid dess införande 1938 i huvudsak med att företagen härigenom skulle få möjligheter att under goda konjunkturen konsolidera sig och sålunda få större möjligheter att uppehålla driften och därmed sysselsättningen under lågkonjunktur. Under den tid den fria avskrivningen funnits har inom företagen skett en konsolidering som varit av utomordentlig nytta för landets näringsliv. Rationaliseringar har kunnat genomföras i mycket snabb takt, varigenom produktionen kunnat ökas mycket starkt och därmed även vår levnadsstandard. Eftersom vårt land är ett utpräglat exportland, måste näringslivet ha en höggradig förmåga till anpassning efter ändrade konjunkturförhållanden. En begränsning av avskrivningsrätten skulle innebära ett allvarligt återhållande moment i strävandena mot en högre produktivitet, vilken är underlaget för en fortlöpande reallönehöjning och ett verksamt medel att möta en stigande efterfrågan på konsumtionssidan.

I motionerna betonas, att varje avskrivningsmetod — fri, planenlig eller räkningskapsenlig — leder fram till att avdrag erhålles för tillgångens hela anskaffningsvärde. De olika avskrivningssystemen skiljer sig sålunda från varandra allenast med avseende å den takt i vilken avskrivningen sker.

Utöver dessa mer allmänna synpunkter anföres i motionerna, att den fria avskrivningsrätten erbjuder påtagliga fördelar. Företagen får möjligheter till viss resultatutjämning, så att den redovisade vinsten icke kommer att variera så starkt som annars skulle bli fallet. Skatteunderlaget blir sålunda vid fri avskrivningsrätt jämnare fördelat mellan olika beskattningsår. Under tider av fallande penningvärde tillgodoses vidare i viss mån önskemålet att få avskrivningar som ansluter sig till återanskaffningsvärdet. Slutligen har den fria avskrivningsrätten stora förtjänster från taxeringsteknisk synpunkt.

Såsom ovan framhållits delar vi icke departementschefens uppfattning att det från konjunkturpolitiska utgångspunkter föreligger anledning att övergiva den fria avskrivningsrätten. Vi finner därutöver de ovan åberopade skälen i avgivna motioner vara bärande. Vi fäster därvid särskilt avseende vid att en begränsning av den fria avskrivningsrätten enligt vår mening kommer att på längre sikt leda till en minskning av de totala investeringarna inom näringslivet och därmed till en minskning av totalproduktionen i vårt land. För upprätthållande av en så stor produktion och en så hög och stabil sysselsättning som möjligt bör det vara ange-

läget att icke på sätt föreslagits begränsa företagens möjligheter att konsolidera sig under goda tider. Man bör icke försvåra för företagen att under mindre goda tider, då särskilda påfrestningar möter, hålla driften på en hög nivå.

Vi biträder alltså motionärernas förslag att den fria avskrivningsrätten skall bibehållas.

Ehuru vi sålunda i princip delar motionärernas uppfattning om att den fria avskrivningsrätten bör bibehållas, har vi å andra sidan icke kunnat underlåta att taga hänsyn till den under senare år gällande faktiska inskränkningen i denna rätt. Inskränkningen torde ha lett till att ett kumulerat avskrivningsunderlag skapats hos åtskilliga företag. I den sålunda uppkomna situationen är vi beredda att tillstyrka en successiv övergång från den nuvarande såsom tillfällig betecknade, till 20 % av anskaffningskostnaderna beskurna avskrivningsrätten till en fri avskrivningsrätt. Vi förordar sådana övergångsbestämmelser att avdrag för ifrågavarande avskrivningar må medgivas med högst 40 % av det bokförda värdet vid taxeringen 1956 och med högst 50 % av samma värde vid taxeringen 1957. Från och med 1958 års taxering skulle alltså den fria avskrivningsrätten vara återinförd.

För andra rörelseidkare än de som nu har rätt till fri avskrivning samt för jordbrukare med inkomstredovisning enligt bokföringsmässiga principer bör det förslag som innefattas i den s. k. 30-regeln genomföras. Med vår uppfattning att den fria avskrivningsrätten är den från skilda synpunkter lämpligaste avskrivningsmetoden framstår det emellertid som en naturlig konsekvens, att frågan om den fria avskrivningsrättens utsträckande också till dessa företagsformer bör närmare prövas. Vi förordar därför att detta spörsmål göres till föremål för utredning.

Varulagervärderingen

I propositionen föreslås såsom huvudregel för varulagervärderingen, att — sedan avdrag för inkurans verkställt — nedskrivning av lagret skall få ske till lägst 40 % av anskaffningsvärdet eller av återanskaffningsvärdet om detta är lägre. Härtill föreslås två supplementärregler, enligt vilka i särskilda fall lägre lagervärden skall kunna medgivas.

I de angivna reglerna för lagervärderingen ligger, att skattskyldig, som har sitt lager nedskrivet i lägre värde än sålunda skall vara tillåtet, blir skyldig att skriva upp sitt lager och att han alltså beskattas för skillnaden. Uppskrivningen skall verkställas under vissa övergångsår sålunda att de nya bestämmelserna helt träder i kraft från och med den taxering som verkställs 1960.

I de likalydande motionerna I: 463 av herr Ohlon m. fl. och II: 571 av herr Ohlin m. fl. samt de likalydande motionerna I: 466 av herr Ewerlöf m. fl.

och II: 567 av herr Hjalmarson m. fl. hemställes, att lägsta gränsen för tillåten värdering enligt huvudregeln skall bestämmas till 30 %.

Motionärerna framhåller, att man vid en diskussion av de lämpligaste reglerna för värdering av varulager har att utgå ifrån att en rörelse är en kontinuerlig verksamhet. Detta innebär såväl vid den företagsekonomiska som vid den skattemässiga bedömningen, att man måste frigöra sig från det onaturliga och schablonmässiga sönderdelandet av ett näringsföretags verksamhet i ettåriga räkenskapsperioder. Det förhållandet att i skattelagstiftningen infördes en fix procentsats såsom nedre gräns för varulagervärderingen kan vara ägnat att väcka betänkligheter med hänsyn till risken för icke önskvärda verkningar, särskilt i företagsekonomiskt hänseende. På grund av de taxeringstekniska fördelarna och angelägenheten av att åstadkomma en tillfredsställande kontroll över varulagervärderingen samt då praxis under senare år i allt större utsträckning gått i den riktningen att en lägsta gräns å 30 % kommit att tillämpas av näringslivet, godtar motionärerna emellertid en fix lägsta gräns, vilken — för att riskerna för skadliga verkningar i största möjliga utsträckning skall nedbringas — icke bör sättas högre än till 30 %.

Vi delar de här anförda synpunkterna och tillstyrker motionärernas förslag att den lägsta gränsen för varulagervärderingen sättes till 30 %.

Förslaget om en uppskrivning under en övergångstid av varulagret i de fall detta med utgångspunkt från hittills gällande bestämmelser upptagits till ett lägre värde än 30 % av anskaffningskostnaden möter allvarlig kritik i de förenämnda motionerna. Det betonas särskilt, att ett godtagande av detta förslag skulle innebära, att icke realiserade värdestegringsvinster bleve beskattade såsom inkomst. Den ovan åberopade tankegången att en rörelse måste bedömas såsom en kontinuerlig verksamhet ligger till grund för den s. k. normallagermetoden. Även om försöken att finna en väg för denna metods införande i skattelagarna stöter på vissa praktiska svårigheter, kan metodens riktighet icke ifrågasättas. Vid valet av värderingsregler i det permanenta skattesystemet bör därför sådana regler anses ha företräde, vilka möjliggör för det enskilda företaget att använda någon form av normallagermetod.

Det kan visserligen anföras, att man under tider med fallande penningvärde alltid måste räkna med en successiv beskattning av uppkommande orealiserade värdestegringsvinster å företagets lager, såvida man överhuvudtaget har en fix lägsta gräns för varulagervärderingen. Om man emellertid samtidigt med denna successiva beskattning av vinster, som enligt ett företagsekonomiskt betraktelsesätt är av klar fiktiv natur, retroaktivt uttager skatt å under en följd av år kumulerade orealiserade värdestegringsvinster, vilka icke har något samband med verkställda affärstransaktioner och vilka uppkommit vid ett tillämpande av värderingsregler som varit lagligt tillåtna, ter sig verkningarna särskilt obilliga. Statsmak-

terna har även tidigare vinnlagt sig om att undvika beskattning av dylika skenvinster. Motionärerna erinrar härutinnan om förordningen angående krigskonjunkturskattens avveckling den 21 juni 1946 och om de tillfälliga förordningarna om investeringsfond för ersättande av förkrigslager. Vidare erinras om att förslaget till övergångsbestämmelser mötts med starka invändningar av ett betydande antal remissinstanser.

Motionärerna framhåller, att en varulagerreserv kan bestå dels av belopp som uppkommit på grund av att företaget underlåtit att uppskriva lagret i takt med prisstegringarna (orealiserad värdestegringsvinst) och dels av belopp som uppkommit genom en faktisk nedskrivning av varulagret. Ett framtagande till beskattning av varulagerreserven innebär i båda fallen en retroaktiv beskattning, som är särskilt stötande i den mån den avser belopp, som inte motsvarar någon i verkligheten uppkommen vinst. I varje fall bör därför den fiktiva värdestegringsvinsten undantagas. Schematiskt kan detta ske genom att hälften av den reserv som eljest skulle framtas till beskattning skyddas. Möjlighet bör dock öppnas att tillämpa en metod, varigenom reserven i förkrigslagret bibehålles, under det att därefter inträdd lagerökning får värderas enligt huvudregeln jämte supplementärregler. Sistnämnda metod bygger på en artikel i tidskriften *Balans*, vari professor N. Västhagen — vilken av företagsbeskattningskommittén anlåtats såsom expert — utgått ifrån den variant av normallagermetoden som består i tillämpning av regeln 'sist in — först ut'.

Schablonregeln har av motionärerna utformats på följande sätt. Reservan i 1953 års utgående lager (bestämd till skillnaden mellan dåvarande lägsta värde och bokfört värde) bildar utgångspunkt för en jämförelse med reserven i sagda lager, sådan denna skulle bestämts enligt de av oss förordade värderingsreglerna. I den mån förstnämnda reserv överstiger den som skulle framkommit genom de nya bestämmelserna, får företaget vid varje bokslutstillfälle behålla halva skillnaden i kronor räknat obeskattad, såvida lagerminskning icke inträtt. Vid minskning av lagret under 1953 års värde skall den extra reserven framtas i takt med lagerminskningen. Anknytningen till 1953 års lager onödiggör omräkning till skilda priser.

Enligt vår uppfattning är det här fråga om en mycket väsentlig princip. Såvida de praktiska möjligheterna medger detta, måste det framstå såsom ett oeftergivligt krav att icke-realiserade värdestegringsvinster undantages från beskattning. Man kan icke heller bortse från det förhållandet att de föreliggande varulagerreserverna uppkommit genom en fullt lojal tillämpning av de gällande bestämmelserna. Motionärernas förslag synes väl avvägt med hänsyn till de såväl principiella som praktiska synpunkterna. Då vi helt delar motionärernas uppfattning, tillstyrker vi bifall till motionärernas förevarande förslag.

I skilda motioner har upptagits olika spørsmål berörande varulagervärderingen. I de likalydande motionerna I: 458 av herr Velander och 8 — *Bihang till riksdagens protokoll 1955. 7 saml. Nr 45*

II: 568 av herr Östlund m. fl. hemställes, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av kommunalskattelagen att för skogsindustrins vidkommande må till varulager hänföras inköpta träd på rot. Enligt gällande praxis är detta icke fallet. För skogsindustrins del ingår emellertid förvärv av rotposter såsom ett naturligt led i råvaruanskaffningen. Reell skillnad föreligger inte mellan å ena sidan virkeslager vid fabriker och flottleder och å andra sidan inköpta träd på rot. Motionärerna anser det därför inte tillfredsställande att utstämplade rotposter i beskattningshänseende behandlas annorlunda än såsom varulager i allmänhet.

Då rotposternas andel av skogsindustrins totala lagerhållning torde vara betydande, får den av motionärerna aktualiserade frågan anses vara av väsentlig vikt. Att på grundval av nu föreliggande material avgöra frågan torde dock möta vissa betänkligheter. Det synes oss som om en utredning först bör komma till stånd, och vi förordar en sådan. Det förhåller sig visserligen så att riksdagen i anledning av en motion vid 1952 års riksdag uttalat, att ett ställningstagande till ifrågavarande spörsmål borde ske vid den översyn av kommunalskattelagen som verkställes av 1950 års skattelagssakkunniga. Då de sakkunniga emellertid närmast har till uppgift att företaga en teknisk revision av kommunalskattelagen, torde frågan böra upptagas i annat sammanhang. Ett ytterligare skäl härför är att de sakkunniga har så omfattande andra arbetsuppgifter att det knappast kan vara möjligt för dem att taga upp förevarande spörsmål till behandling inom den närliggande framtiden.

I de likalydande motionerna I: 461 av herrar Eskilsson och Anders Johansson samt II: 570 av herr Nilsson i Svalöv m. fl. hemställes, att djurbeståndet å jordbruksfastighet skall i avseende å rätten till nedskrivning jämsställas med varulager i rörelse. Motionärerna åberopar främst önskemålet att verksamhet inom förvärvskällan jordbruksfastighet jämsställas med rörelse. De finner att gällande bestämmelser för värdering av djurbeståndet, vilka i praxis inneburit rätt till nedvärdering med endast 20 %, innebär en omotiverad stränghet.

Vi delar motionärernas uppfattning och biträder förslaget.

Investeringsfonder för konjunkturutmjämning

I propositionen föreslås bl. a. att företag som avsatt medel till investeringsfond för konjunkturutmjämning skall äga rätt att efter fem år få disponera 30 % av avsättningen utan särskilt tillstånd.

I de likalydande motionerna I: 460 av herr Magnusson m. fl. och II: 574 av herr Strandh m. fl. föreslås den ändringen häri, att företag efter 10 år skall utan särskilt tillstånd få disponera ytterligare 30 %. Motionärerna motiverar sitt förslag med att den rätt till fri disposition av fondmedlen som föreslagits i propositionen är så begränsad, att den torde vara otillräcklig

för vinnande av syftet att stimulera till fondavsättningar. De håller för troligt att vad det allmänna kunde komma att få avstå från vid ett bifall till deras förslag mer än väl skulle uppvägas av den ökning av fondavsättningarna som kunde förväntas bli en följd av en friare dispositionsrätt.

Det är enligt vår mening synnerligen angeläget — särskilt i nuvarande läge — att företagen stimuleras göra så stora avsättningar som möjligt till konjunkturinvesteringar. Då motionärernas förslag torde vara ägnat att ge en sådan stimulans, talar enligt vår mening starka skäl för att deras förslag genomföres. Vi tillstyrker alltså motionärernas förevarande förslag.

I de likalydande motionerna I: 464 av herrar Ohlon och Svärd och II: 573 av herrar Hagberg i Malmö och Schmidt hemställes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag varigenom rederiföretag får rätt att verkställa avsättning till investeringsfond för klassning av fartyg. Frågan betecknas såsom av mycket stor betydelse för sjöfartsnäringen. Kostnaderna för klassning av fartyg, vilken verkställs med flera års mellanrum, belöper sig i regel till mycket stora belopp. Det är företagsmässigt riktigt, att varje år skall bära sina kostnader. Rederierna bör därför äga rätt att avsätta så stort belopp som erfordras för att täcka sagda kostnad.

Vi delar motionärernas uppfattning och förordar därför att en utredning kommer till stånd.

Pensionsstiftelserna

Enligt det föreliggande förslaget till fjärde stycket av punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen får vid beräkning av avdragsgill avsättning till pensionsstiftelse i s. k. familjebolag hänsyn inte tagas till pensionsutfästelse avseende någon, vilken genom eget eller anhörigs innehav av aktier eller andelar har ett avgörande inflytande i bolaget eller föreningen, eller efterlevande till någon, varom sålunda är fråga.

Företagsbeskattningskommittén hade i syfte att söka förhindra missbruk av pensionsstiftelserna föreslagit att pensionsstiftelse icke skulle få ha till ändamål att bereda pension åt huvuddelägare i familjebolag eller dennes efterlevande. Emellertid har detta förslag ansetts vara ogenomförbart i nuvarande läge och departementschefen har i stället valt att vid taxeringen icke medgiva avdrag för avsättning till pensionsstiftelse med belopp som motsvarar sådan huvudintressents pension. Däremot föreligger enligt propositionens förslag intet hinder mot att medlen i pensionsstiftelsen användes för täckande av pensionsutbetalningar till sådan huvuddelägare.

I de likalydande motionerna I: 460 av herr Magnusson m. fl. och II: 574 av herr Strandh m. fl. samt de likalydande motionerna I: 464 av herrar Ohlon och Svärd och II: 573 av herrar Hagberg i Malmö och Schmidt har yrkats, att ifrågavarande bestämmelse måtte utgå. Enligt vad i motionerna framhållits verkställer beskattningsmyndigheterna numera en omsorgsfull

prövning av befogenheten av yrkade avdrag för dylika avsättningar. Sålunda medges endast avdrag i den mån avsättningen prövas erforderlig för säkerställande av sådan tjänstepension till huvuddelägaren och familjepension till dennes efterlevande, som icke överstiger vad som med hänsyn till huvuddelägarens arbete hos bolaget anses skäligt. De fall av missbruk som åberopas till stöd för bestämmelsen torde till alldeles övervägande del hänföra sig till tiden innan denna praxis mera allmänt tillämpades. Enligt vad vi inhämtat har riksskattenämnden i åtskilliga fall på ansökningar av familjebolag genom meddelade förhandsbesked angående den högsta tillåtna avsättningen för ifrågavarande ändamål underlättat en dylik tillämpning, och man bör enligt vår mening kunna förvänta, att en sådan tillämpning av gällande bestämmelser, som förhindrar missbruk, ytterligare underlättas genom att även vägledande anvisningar meddelas av riksskattenämnden.

Genom de föreslagna bestämmelserna om tillsyn över samtliga pensionsstiftelser åstadkommes därjämte en bättre kontroll över dessa stiftelsers förvaltning. Någon risk för missbruk av sådan omfattning att det kan motivera en diskriminering av familjebolagen i förhållande till de mera personliga kapitalsammanslutningarna bör därför inte förefinnas. En betydande och värdefull del av näringsverksamheten här i landet utövas av mindre familjebolag, av vilka de flesta i allmänhet — i dagens läge mer än eljest — har svårt att uppbringa det för verksamhetens bedrivande erforderliga kapitalet. Den enda möjligheten för ledaren av ett dylikt företag att säkerställa sin och sina efterlevandes pensionering utan att äventyra företagets fortsatta drift är därför i många fall att låta de för pensioneringen avsedda medlen tillsvidare kvarstå i bolaget. Det bör vara naturligt att han inte förvägras sådan rätt till pensionering i bolagets pensionsstiftelse, som kan beredas hans medarbetare.

När nu företagsbeskattningskommitténs förslag icke kunde godtagas, borde rimligen förslaget om diskriminering av huvudaktieägarna utgått, framför allt som en utredning om pensionsstiftelsernas civilrättsliga ställning nyligen igångsatts. Säkert kommer såväl arbetsgivare som anställda att anse, att de av departementschefen föreslagna bestämmelserna utformats på ett stötande sätt. Det kan icke anses befogat att samtidigt vägra avsättning av medel för huvuddelägares pension och tillåta utbetalning ur pensionsstiftelsen för samma ändamål.

Av ovan anförda skäl anser vi, att fjärde stycket av punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen bör utgå.

Förlust- och resultatutjämnin

Den föreliggande propositionen innefattar i motsats till företagsbeskattningskommitténs betänkande icke något förslag om rätt till förlustutjämnin

Denna fråga har behandlats i flera motioner. Bl. a. har i de likalydande motionerna I: 463 av herr Ohlon m. fl. och II: 571 av herr Ohlin m. fl. samt de likalydande motionerna I: 466 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 567 av herr Hjalmarson m. fl. yrkats rätt till förlustutjämning vid beräkning av inkomst av rörelse, oavsett om rörelsen bedrivs av fysisk eller juridisk person, samt vid bokföringsmässig redovisning av inkomst av jordbruksfastighet i huvudsaklig överensstämmelse med ett vid motionerna fogat författningsförslag. Tillika har i dessa motioner yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning rörande permanenta regler för s. k. öppen resultatutjämning för alla rörelseidkare samt för jordbrukare, vilkas inkomst beräknas enligt bokföringsmässiga grunder.

I motionerna har framhållits bl. a., att en rörelse måste bedömas såsom en kontinuerlig verksamhet. Ett annat betraktelsesätt vore orealistiskt. Företagsbeskattningskommitténs förslag till s. k. förlustutjämning åsyftade att råda bot på det mest iögonenfallande missförhållandet, nämligen att ett företag, som omväxlande hade vinster och förluster beskattades hårdare än ett företag som hade samma totalresultat men utan dylika variationer. *Förlustutjämning* innebure emellertid endast en del av en öppen *resultatutjämning*, vilken framstode som ett naturligt uttryck för en verklighetsbetonad uppfattning av vad som vore resultatet av en på längre sikt bedriven ekonomisk verksamhet. Vissa av de mest iögonenfallande arterna av inkomsttoppar hade statsmakterna funnit böra givas en särbehandling i skattehänseende genom lagstiftningen om skogskonto och förordningen om ackumulerad inkomst. De synpunkter som kunde läggas på utjämning av skogsinkomster kunde med än större skäl anföras i fråga om utjämning av förluster vid den progressiva beskattningen. Finansministerns motivering för att icke förorda införande av rätt till förlustutjämning har punkt för punkt gendrivits med enligt vår mening övertygande argument.

Vad särskilt angår invändningen, att de framlagda författningsförslagen rörande förlustutjämning skulle kunna utnyttjas för erhållande av obefogade skattelättnader, finner vi det anmärkningsvärt att finansministern icke låtit utforma spärregler för förhindrande av befarade missbruk. Enligt vad vi inhämtat har emellertid 1953 års skatteflyktskommitté haft tillfälle granska det vid ovannämnda motioner fogade författningsförslaget. Under hand har från kommittén meddelats, att tillfredsställande skydd för de beträffande förlustutjämning för aktiebolag befarade missbruken kunde vinnas genom viss justering av 3 § tredje stycket i förslaget. I det författningsförslag vi nedan framlägger har denna justering verkställts samt viss redaktionell omarbetning av en del författningsrum skett.

Det har gjorts gällande, att rätten till förlustavdrag för fysiska personer, sådan denna i 5 § konstruerats, skulle vålla tillämpningssvårigheter i sådana fall, då självdeklarationen för det beskattningsår förlustavdrag yrkats, frångåtts av beskattningsnämnd, i det att inkomsten under nämnda beskatt-

ningsår beräknats till högre belopp än den i deklARATIONEN uppgivna. Det har befarats att, om en överinstans i ett dylikt fall fastställde inkomsten under samma beskattningsår till lägre belopp, taxeringsmyndigheterna skulle bli nödsakade omräkna den utnyttjade delen av förlustavdraget. Farhågorna synes oss ogrundade. Den del av fastställt förlustavdrag, som vid viss taxering må utnyttjas, har enligt vad i 5 § första stycket uttryckligen föreskrivits, bundits vid den deklarerade inkomsten. Om en beskattningsnämnd beräknar denna till högre belopp, skall avdrag likväl medges endast med yrkat belopp. De befarade komplikationerna uppkommer alltså icke.

Några befogade erinringar kan enligt vår mening icke framställas mot bifogade författningsförslag rörande förlustutjämning, och vi förordar dess antagande liksom ock att därav föranledd ändring i 5 § förordningen om statlig inkomstskatt vidtages.

Vi biträder jämväl yrkandet om utredning rörande permanenta regler för öppen resultatutjämning vid beräkning av inkomst av rörelse och inkomst av jordbruksfastighet, som beräknas enligt bokföringsmässiga grunder.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer vi,

A) att riksdagen måtte — — — (= utskottet s. 82 rad 14 uppifrån — s. 84 rad 17 nedifrån) — — — denna gavs.

Skattskyldig må — — — (= utskottet s. 84 rad 8 nedifrån — rad 1 nedifrån) — — — beträffande pensionsstiftelse.

3. a. Kostnaden för anskaffande av maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier avdrages i regel genom årliga värdeminskningsskatt avdrag antingen enligt bestämmelserna nedan i denna punkt för planenlig avskrivning eller jämlikt reglerna i punkt 4 för räkningsenlig eller fri avskrivning. Äro tillgångar, varom nu är fråga, underkastade hastig förbrukning, vilket vanligen kan anses vara fallet, när de beräknas hava en varaktighetstid av högst tre år, må dock oavsett om planenlig, räkningsenlig eller fri avskrivning tillämpas under anskaffningsåret avdragas hela kostnaden för deras anskaffande.

b. Vid p l a n e n l i g — — — (= utskottet s. 85 rad 11 — s. 88 rad 21 uppifrån) — — — tillgodoräknats honom.

Aktiebolag, ekonomisk förening, ömsesidigt försäkringsbolag eller sparbank må, efter därom hos beskattningsnämnd framställt yrkande, under i första stycket angivna förutsättningar berättigas att tills vidare åtnjuta avdrag för värdeminskning å maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier i enlighet med de i räkningsenliga gjord avskrivningarna, oavsett om dessa äro i överensstämmelse med reglerna i andra stycket. Vid övergång till sådan fri avskrivning skola de i nionde och tionde styckena

meddelade bestämmelserna rörande övergång till räkenskapsenlig avskrivning i tillämpliga delar gälla.

Angående avdrag — — — (= utskottet s. 88 rad 22 — s. 89 rad 12 uppfifrån) — — — nedan sägs.

Lagret vid beskattningsårets utgång må icke upptagas till lägre belopp än trettio procent av lagrets anskaffningsvärde eller, därest återanskaffningsvärdet å balansdagen är lägre, sistnämnda värde, i förekommande fall efter avdrag för inkurans.

Därest värdet — — — (= utskottet s. 89 rad 17 — rad 22 uppfifrån) — — — avdrag med sjuttio procent av sagda medeltalsvärde. Därvid skola såsom värden å lagren vid jämförelseårens utgång hava upptagits anskaffningsvärdena eller, därest återanskaffningsvärdena å balansdagarna i fråga varit lägre, sistnämnda värden, i förekommande fall efter avdrag för inkurans. Föreligger sådant fall att sjuttio procent av — — — (= utskottet s. 89 rad 16 nedifrån — s. 91 rad 2 uppfifrån) — — — tillgångarna levereras. Djur å jordbruksfastighet må värderas enligt de bestämmelser som gälla beträffande varulager i rörelse.

Vad här — — — (= utskottet s. 91 rad 11 uppfifrån — s. 92 rad 6 nedifrån) — — — åtnjuta räkenskapsenlig eller fri avskrivning.

Har skattskyldig — — — (= utskottet s. 92 rad 4 nedifrån — rad 1 nedifrån) — — — i kraft.

4. Oaktat bestämmelserna i punkt 1 av anvisningarna till 41 § skola vid taxering i första instans i sin helhet tillämpas från och med år 1957, skall för det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställs år 1957, gälla, att lagret vid utgången av beskattningsåret icke må upptagas till belopp understigande tjugu procent av lagrets värde.

5. a) Skattskyldig må vid 1957 års taxering åtnjuta avdrag vid beräkning av inkomst av rörelse för belopp, som enligt nedan under b) eller i förekommande fall under c) angivna beräkningsgrunder avsättes till *övergångskonto för lagerreserv* i balansräkningen för utgången av beskattningsåret, dock under förutsättning att i samma balansräkning lagerreserven enligt bokföringen minskats med motsvarande belopp.

b) Avsättning till övergångskonto för lagerreserv må, utom i fall som nedan under c) sägs, högst uppgå till ett belopp motsvarande hälften av skillnaden mellan, å ena sidan, värdet, beräknat till 30 procent av det i femte stycket i punkt 1 av anvisningarna till 41 § angivna värdet, i förekommande fall minskat med avdrag för inkurans, å det vid utgången av det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställs år 1954, befintliga lagret, och å andra sidan lagrets i beskattningshänseende vid nämnda taxering åsatta värde, för den händelse sistnämnda värde är lägre.

c) Oavsett vad i nästföregående stycket sägs må på därom av den skattskyldige framställt yrkande avsättning till övergångskonto för lagerreserv i stället beräknas enligt nedan angivna grunder.

Lagret vid utgången av det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställes år 1957, upptages till 30 procent av det i femte stycket i punkt 1 av anvisningarna till 41 § angivna värdet, i förekommande fall minskat med avdrag för inkurans.

Till den del detta lager av den skattskyldige visas motsvara sådant förkrigslager, som avses i punkt 4 b) av anvisningarna till 4 § förordningen den 21 juni 1946 om krigskonjunkturskatt för år 1946, upptages värdet därav enligt de i nämnda författningsrum för förkrigslager föreskrivna grunderna.

Skillnaden mellan värdet, beräknat i enlighet med vad i andra stycket sägs, å en lagerkvantitet motsvarande förkrigslagret, och det enligt tredje stycket uppskattade värdet å samma lagerkvantitet må avsättas till övergångskonto för lagerreserv. Om lagret vid utgången av det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställes år 1957, understiger förkrigslagret, må dock allenast skillnaden mellan de enligt ovan angivna grunder beräknade värdena å denna mindre lagerkvantitet avsättas till sådant konto.

d) Inträffar efter utgången av det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställes år 1957, sådan stadigvarande minskning i lagret, att kvarvarande lagerkvantitet understiger den som enligt vad ovan sägs legat till grund för beräkning av avsättningen till övergångskonto för lagerreserv, skall detta konto minskas med vad därå på den bortfallna lagerkvantiteten proportionellt belöper samt motsvarande belopp upptagas till beskattning såsom intäkt av rörelse.

Stadigvarande lagerminskning anses ha inträtt, då lagerkvantiteten i medeltal under tre på varandra följande år, beskattningsåret inberäknat, understigit den lagerkvantitet, i förhållande till vilken avsättningen beräknats.

6. Oaktat vad i punkt 4 elfte stycket av anvisningarna till 29 § sägs, skall skattskyldig som där avses åtnjuta avdrag det beskattningsår för vilket taxering i första instans verkställes år 1956 med högst 40 procent av tillgångarnas bokförda värde och det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställes år 1957, med högst 50 procent av samma värde, dock att vad i punkt 4 av anvisningarna till 29 § tredje t. o. m. åttonde styckena stadgas skall gälla i tillämpliga delar under ifrågavarande beskattningsår.

2) för sin del antaga ——— (= utskottet s. 93 rad 15
uppifrån — s. 96 rad 12 nedifrån) ——— 22 §§ stadgas.

Sedan fem år förflutit från ingången av det år varunder inbetalningen verkstälts, äger företaget att efter uppsägning hos riksbanken uttaga högst trettio procent av det ursprungligen inbetalda beloppet samt, sedan tio år förflutit från ingången av det år, varunder inbetalningen verkstälts, ytterligare trettio procent av detta belopp. Har sådant — — — (= utskottet s. 96 rad 9 nedifrån — s. 106 rad 7 uppifrån) — — — motsvarande tillämpning.

- B) att riksdagen måtte
1) antaga följande

Förslag

till

förordning om rätt till förlustutjämning i vissa fall vid taxering till statlig inkomstskatt.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Finnes vid taxering av aktiebolag, ekonomisk förening, ömsesidigt försäkringsbolag eller sparbank, att viss förvärvskälla visar underskott och kan avdrag för detta underskott ej göras från inkomster av andra förvärvskällor, må avdrag i stället verkställas vid senare taxering till statlig inkomstskatt i enlighet med vad i denna förordning sägs.

Vad sålunda är stadgat skall ock gälla, då vid taxering av fysisk person, som i 4 § avses, sådant underskott finnes föreligga som i samma författningsrum anges.

2 §.

Avdrag för underskott som i 1 § sägs må åtnjutas med belopp, varmed summan av de enligt förordningen om statlig inkomstskatt för visst beskattningsår fastställda avdragen för underskott å skattskyldigs olika förvärvskällor överstiger sammanlagda beloppet av de enligt nämnda förordning för samma beskattningsår beräknade inkomsterna av olika förvärvskällor.

Det åligger beskattningsnämnd som har att pröva den skattskyldiges taxering till statlig inkomstskatt att på av honom framställt yrkande fastställa det belopp, som enligt ovan må utnyttjas för förlustutjämning (förlustavdrag). Därvid skall beaktas att, såvitt angår fysiska personer, allenast underskott å förvärvskälla som omförmäles i 4 § må på dylikt sätt utnyttjas.

3 §.

I 1 § första stycket avsedd skattskyldig, för vilken förlustavdrag fastställts, äger utnyttja detta avdrag sist vid taxering avseende tionde beskattningsåret efter det beskattningsår, för vilket avdraget fastställdes. Hinder möter ej för sådan skattskyldig att fördela förlustavdraget på två eller flera beskattningsår inom nyss angiven tidsperiod.

Förlustavdrag skall för skattskyldig, som avses i 1 § första stycket, göras från sammanlagda beloppet av den skattskyldiges inkomster från olika förvärvskällor sedan i förekommande fall enligt 4 § förordningen om statlig inkomstskatt medgivna avdrag verkställts.

Har förlustavdrag enligt 2 § fastställts för aktiebolag eller ekonomisk

förening, däri aktierna eller andelarna till huvudsaklig del ägdes eller på därmed jämförligt sätt innehades — direkt eller genom förmedling av juridisk person — av en fysisk person eller ett fåtal fysiska personer, må förlustavdraget ej utnyttjas under beskattningsår, varunder aktierna eller andelarna till huvudsaklig del innehafvs av andra delägare, därest förändringarna i innehavet icke väsentligen skett på grund av arv eller testamente. Om skattskyldig, som genom eget eller anhörigs innehav av aktier eller andelar i bolag eller förening har ett avgörande inflytande i bolaget eller föreningen, tillgodofört sig lön eller annan förmån av bolaget eller föreningen till sådant belopp, att förlust uppkommit eller ökats, må ock avdrag enligt denna förordning för sådan förlust vägras eller jämkas enligt vad som skäligt finnes.

4 §.

Fysisk person må för förlustutjämning utnyttja förlust å sådan av honom bedriven rörelse, som omförmäles i 27 § kommunalskattelagen, under förutsättning att han såväl under det beskattningsår, då förlusten uppstått och det beskattningsår, för vilket avdrag för denna förlust enligt vad i 5 § sägs av honom utnyttjas som under samtliga mellanliggande beskattningsår jämlikt bokföringslagen den 31 maj 1929 varit skyldig föra däri föreskrivna handelsböcker, avseende den rörelse vari förlusten uppstått, samt att han på nöjaktigt sätt fullgjort denna skyldighet. Jämväl fysisk person, vilken under tid som ovan nämnts tillförlitligen redovisat inkomst av jordbruksfastighet enligt bokföringsmässiga grunder, må för sådant ändamål utnyttja honom åsamkad förlust å jordbruksfastigheten.

Oavsett huruvida sådan bokföringsskyldighet som ovan sagts ålegat skattskyldig, vilken i egenskap av delägare i handelsbolag eller kommanditbolag på grund av underskott å bolagets verksamhet åsamkats förlust, må sådan förlust av honom utnyttjas för förlustutjämning under förutsättning, att han under tid, som i första stycket i fråga om bokföringsskyldighet föreskrives, oavbrutet varit delägare i bolaget samt att detta under samma tid nöjaktigt fullgjort sin bokföringsskyldighet.

5 §.

Fysisk person äger utnyttja förlustavdrag vid taxering för det beskattningsår, som infaller närmast efter det, varunder förlusten uppstått och varunder han enligt avlämnad allmän självdeklaration åtnjutit inkomst till sådant belopp, att förlustavdraget i enlighet med vad nedan sägs till någon del kan utnyttjas. I den mån avdraget ej enligt de i deklarationen lämnade uppgifterna vid nämnda taxering kunnat utnyttjas, må det tillgodoföras den skattskyldige vid närmast därpå följande taxeringar, intill dess förlusten blivit i sin helhet utnyttjad. Har förlust uppstått under mer än ett beskattningsår, skall tidigare uppkommen förlust utnyttjas före senare

förlust. Förlustavdraget må dock i intet fall göras senare än vid den taxering, som avser tionde beskattningsåret efter det, för vilket avdraget fastställdes.

Förlustavdrag skall, såvitt angår fysisk person, anses utnyttjat i den mån avdrag kunnat ske från det belopp som enligt självdeklarationen skulle ha utgjort till statlig inkomstskatt taxerad inkomst.

För fysisk person skall förlustavdraget göras från sammanlagda beloppet av den skattskyldiges vid taxeringen fastställda inkomster från olika förvärvskällor, minskat med avdrag som må hava medgivits jämlikt 4 § förordningen om statlig inkomstskatt. Återstoden utgör för sådan skattskyldig *taxerad inkomst* och skall på sätt i 5 § samma förordning sägs utföras i fulla tiotal kronor.

Avlider skattskyldig, för vilken förlustavdrag fastställts, må för det beskattningsår, då dödsfallet inträffade, samt för de två närmast därefter infallande beskattningsåren förlustavdrag eller del därav, som den avlidne icke kunnat utnyttja, under iakttagande av bestämmelserna i denna förordning i stället utnyttjas av dödsboet.

6 §.

Yrkande som i 2 § andra stycket sägs skall framställas i den skattskyldiges till ledning för taxering för det beskattningsår, till vilket underskottet hänför sig, avgivna deklARATION eller vid denna fogad handling, dock att sådant yrkande även må väckas hos prövningsnämnden senast den 31 juli under taxeringsåret.

Innefattar beslut av prövningsnämnden eller utslag av Kungl. Maj:t eller kammarrätten sådan ändring av inkomstberäkningen för skattskyldig att förlustavdrag må beräknas eller att redan fastställt sådant bör till beloppet ändras, äger den skattskyldige att inom sex månader från det han av beslutet eller utslaget erhöll del hos prövningsnämnden framställa härav föranlett yrkande. Rätt som nu sagts tillkommer jämväl taxeringsintendenten, dock att den tid, inom vilken yrkande skall framställas, i sist angivet fall skall räknas från det beslutet eller utslaget i fråga meddelades.

7 §.

Skattskyldig, som vid taxering för visst beskattningsår önskar helt eller delvis utnyttja fastställt förlustavdrag, har att i självdeklarationen för beskattningsåret härom framställa yrkande, dock att sådant yrkande även må väckas hos prövningsnämnden senast den 31 juli under taxeringsåret.

8 §.

Har skattskyldig i uppgift eller upplysning, som avgivits till ledning för fastställande av förlustavdrag, lämnat oriktigt meddelande och har därav föranletts att förlustavdraget fastställts till för högt belopp, må sist vid

taxering för det femte beskattningsåret efter det för vilket avdraget fastställdes detta bestämmas till sitt rätta belopp. Har det till för högt belopp fastställda förlustavdraget utnyttjats vid taxering, må rättelse i denna taxering ske genom eftertaxering som skall hava verkställts sist vid taxeringen för det femte beskattningsåret efter det för vilket förlustavdraget fastställdes.

9 §.

Det åligger taxeringsnämnd, som prövat framställt yrkande om fastställande av förlustavdrag, att härom göra anteckning i nämndens protokoll och om sitt beslut lämna den skattskyldige underrättelse på sätt och inom tid som i 90 § 2 mom. taxeringsförordningen sägs. Har taxeringsnämnd medgivit skattskyldig rätt att utnyttja förlustavdrag, skall anteckning härom verkställas i protokollet.

10 §.

Beträffande klagan över beslut av beskattningsnämnd eller utslag av kammarrätten i fråga rörande fastställande av förlustavdrag eller utnyttjande av sådant avdrag skall vad i taxeringsförordningen sägs angående fullföljd av talan äga motsvarande tillämpning.

Även vad i övrigt i nämnda förordning stadgas skall i tillämpliga delar äga motsvarande giltighet.

11 §.

Med ledning av taxeringsnämndens protokoll samt beslut av prövningsnämnden och utslag av Kungl. Maj:t och kammarrätten skall hos länsstyrelsen föras anteckningar över skattskyldiga för vilka förlustavdrag fastställts, därvid tillika skall antecknas när sådant avdrag utnyttjats vid taxeringen.

12 §.

För tillämpningen av denna förordning erforderliga föreskrifter meddelas av Kungl. Maj:t.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1956.

2) antaga följande

Förslag

till

*förordning om ändring av förordningen den 26 juli 1947 om
statlig inkomstskatt (nr 576).*

Härigenom förordnas, att 5 § förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt (nr 576) skall erhålla följande ändrade lydelse.

5 §.

Sammanlagda beloppet av den skattskyldiges inkomster från olika förvärvskällor, minskat i förekommande fall med avdrag som i 4 § omförmälas samt med förlustavdrag enligt förordningen om rätt till förlustutjämning i vissa fall vid taxering till statlig inkomstskatt, utgör *taxerad inkomst*, vilken utföres i fulla tiotal kronor, så att överskjutande belopp som ej uppgår till fullt tiotal kronor bortfaller.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1956.

C) att riksdagen måtte

a) i anledning av de likalydande motionerna I: 463 och II: 571 samt I: 466 och II: 567 besluta, att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte låta företaga en utredning angående möjligheterna att utsträcka rätten till fri avskrivning till att gälla jämväl beträffande fysiska personer, som bedriver rörelse, samt jordbrukare, som taxeras enligt bokföringsmässiga principer,

b) i anledning av de likalydande motionerna I: 459 och II: 566, I: 463 och II: 571 samt I: 466 och II: 567 besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning rörande s. k. öppen resultatutjämning vid beräkning av inkomst av rörelse och av inkomst av jordbruksfastighet, som beräknas enligt bokföringsmässiga grunder,

c) i anledning av de likalydande motionerna I: 458 och II: 568 besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte, med beaktande av vad som anförts i de likalydande motionerna I: 458 av herr Velander och II: 568 av herr Östlund m. fl., låta företaga en utredning angående den skattemässiga behandlingen av inköpta träd på rot, samt

d) i anledning av de likalydande motionerna I: 464 och II: 573 besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och till riksdagen framlägga förslag om rätt för rederiföretag att verkställa avsättning till investeringsfond för klassning av fartyg.»

II) av herr *Gustaf Elofsson*, som med åberopande av innehållet i motionen I: 423 av herr *Werner* under punkten A 1) i utskottets hemställan yrkar,

att riksdagen måtte för sin del antaga följande lydelse av punkt 4 av övergångsbestämmelserna till förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

4. Oaktat bestämmelserna i punkt 1 av anvisningarna till 41 § skola vid taxering i första instans i sin helhet tillämpas från och med år 1957, skola för de beskattningsår beträffande vilka taxering verkställas åren 1957—1961 följande särskilda bestämmelser gälla vid tillämpning av femte stycket i nämnda anvisningspunkt.

Vid utgången av nyssnämnda beskattningsår må lagret icke upptagas till belopp understigande i det följande angiven procentuell andel av lagrets i nyssnämnda stycke av sagda anvisningspunkt angivna värde, nämligen

såvitt angår de beskattningsår, för vilka taxering i första instans verkställas åren 1957 och 1958, tjugu procent av lagrets värde; samt

såvitt angår de beskattningsår, för vilka taxering i första instans verkställas åren 1959, 1960 och 1961, trettio procent av lagrets värde.